

2015

AZ ORSZÁGOS FŐÁLLATORVOS BESZÁMOLÓJA

az élelmiszerlánc-biztonságról és a felügyeleti díj felhasználásáról

TARTALOMJEGYZÉK

Köszöntő	3
Összefoglaló	5
Élelmiszerlánc-biztonsági Stratégia – helyzetjelentés	8
Élelmiszerlánc-felügyeleti díj	16
Laboratóriumi fejlesztések	26
Kommunikációs kampányok	29
Sajtókapcsolat, médiajelenlét	33
Ügyfélszolgálat	36
Élelmiszerlánc-felügyeleti terv	37
Speciális ellenőrzések	38
Kiemelt, operatív jellegű ellenőrzések	38
A felügyeleti díj bevallás ellenőrzése	41
Piacszervezési hozzájárulás ellenőrzése	42
A tisztességtelen forgalmazói magatartás ellenőrzése	43
Szezonális ellenőrzések	44
Élelmiszer eredetű megbetegedések kivizsgálása az élelmiszerláncban	45
Az élelmiszerek transz-zsír-sav tartalmának ellenőrzése	48
Parlagfű és egyéb károsítók elleni küzdelem	49
Kölcsönös megfeleltetés követelmények ellenőrzése	51
Földművelésüghöz kapcsolódó ellenőrzések	54
Élelmiszerlánc-felügyeleti tevékenység	59
Talajvédelem	63
Fajtaminősítés, vetőmagok és szaporítóanyagok felügyelete, ellenőrzése	64
Növényi termékek felügyelete, ellenőrzése	66

Növényvédelem	69
Növényvédő szerek, terméshozóanyagok, EK műtrágyák és állatgyógyászati szerek ellenőrzése	78
Takarmányok ellenőrzése	80
Állategészségügyi és állatvédelemi ellenőrzések, állattenyésztési felülvizsgálatok	80
Állat-egészségügyi programok és vizsgálatok	87
Élelmiszer-előállítás, -forgalmazás, vendéglátás ellenőrzése	96
GMO-val kapcsolatos laboratóriumi vizsgálatok	108
Auditok és felülvizsgálatok	110
RASFF	119
Kapcsolattartás az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatósággal (EFSA)	122

KÖSZÖNTŐ

Magyarországon a teljes élelmiszerlánc biztonsága felett a Földművelésügyi Minisztérium (FM) háttér-intézményeként működő Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH) őrökdi. A hivatal országos hatáskörben felügyeli az élelmiszerlánc-biztonsági szabályok betartását, a teljes vertikum GMO-mentességét, a termékek nyomonkövethetőségét, küzd az élelmiszerhamisítás és a feketegazdaság ellen. A talajvédelemtől a növényvédelmen és az állategészségügyön át a vendéglátásig 2015-ben is folyamatosan ellenőriztük és felügyeltük a vállalkozások tevékenységét és létesítményeit. Az ellenőrzési tervek kidolgozásától a laboratóriumi vizsgálatokon át a hatósági intézkedésekig a NÉBIH sokrétű feladatot lát el a mezőgazdaság, a vad-, hal- és erdőgazdálkodás valamennyi területén. A jelentésben területekre bontva részletezzük a Hivatal elmúlt évi tevékenységét.

A 2013-ban elfogadott tízéves Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Stratégia új, korszerű alapokra helyezte az élelmiszerlánc-biztonságért felelős szereplők viszonyát. A Stratégia Európában is példaértékű, átfogó szemléletének eredményességét a terület elmúlt három évben elért eredményei igazolták. Az élelmiszerlánc és a hivatal tevékenységének nagyságrendjét és összetettségét jól érzékelteti, hogy a NÉBIH laboratóriumai 2015-ben több mint 2 millió vizsgálatot végeztek el, ami mintegy 30%-kal haladja meg a tavalyi értéket.

Ahogy a mezőgazdaságban, úgy az élelmiszerlánc-biztonságban is minden év meghozza a maga kiemelt feladatait. 2015 egyik jelentős eredménye a kényelv-járvány áldozatos munkával történő megfékezése volt. A hazai közétkeztetés megújulása érdekében 2015 októberében elindult a minőségvezérelt közétkeztetés projekt, melynek keretében az év végéig lezajlott 723 közétkeztető főzőkonyha (összesen 400.000 ellátott) élelmiszerbiztonsági és minőségi szempontok szerinti minősítése. A Stratégia partnerségen és tudásmegosztáson alapuló szemléletével összhangban a múlt évben is jelentősen nőtt a hivatal társadalmi ismertsége, sajtómegjelenéseinek száma. A hivatal legerősebb szövetségese a tudatos fogyasztó. Ezt az üzenetet, a megbízható, de megszólítható és közérthető hivatal arculatát

jeleníti meg például a nagy népszerűségnek örvendő komplex termékteszt (Szupermenta, amely 2015-től önálló honlapként működik). A Stratégia kiemelt célja az élelmiszerlánc-termékek nyomonkövethetősége a vetőmagtól a boltok polcáig. Ezért az elmúlt évben is nagy kapacitással dolgoztunk az Élelmiszerlánc-felügyeleti Rendszer (FELIR) rendszer bővítésén, amelybe 2015. év során több mint 88.000 új élelmiszerlánc-szereplő kezdeményezte regisztrációját.

A felsoroltak csupán kiragadott példák a NÉBIH 2015-ben elvégzett feladataiból. A Jelentés a továbbiakban főbb célkitűzések és szakterületek szerinti felbontásban ismerteti a 2015-ös év legfontosabb feladatait és eredményeit, amelyek ellátását és elérését az Unió élelmiszerlánc-felügyeleti díjra vonatkozó döntéséből adódó finanszírozási problémák nagymértékben megnehezítették.

Dr. Bognár Lajos

országos főállatorvos

ÖSSZEFOGLALÓ

A NÉBIH az elmúlt 3 évben 9 milliárd Ft ÁFA és adóelkerülést előzött meg. A központi ellenőrzés hatékonysága mintegy 90%-os a központi informatikai fejlesztéseknek, adatfeldolgozási tevékenységeknek és összefüggések vizsgálatának köszönhetően. A helyi szinteken ez a szám 20% alatt van.

A NÉBIH 2015-ben, az előző évekhez hasonlóan több mint 2000 tonna terméket vont ki a forgalomból, ezzel biztosította, hogy a hamisított termékek nem kerültek a lakossághoz. 703 ellenőrzés során, 56 esetben függesztették fel a vállalkozások működését, 332 millió Ft bírság került kiszabásra, aminek a 86%-a be is folyt az államkasszába.

A tavalyi évben kiemelt ellenőrzési területek voltak: a tej-, húságazat ellenőrzése, a külföldiek által üzemeltetett pékségek, a gyros-előállítók, a növényvédőszer-forgalmazók és a GMO mentesség fenntartására irányuló ellenőrzések, valamint a borászati termékek ellenőrzése.

A hamisítás elleni fellépés hatékonyságát tovább növeli a Hamisítás Elleni Nemzeti Testülettel (HENT), a Tej Termék Tanáccsal és az Országos Magyar Méhészeti Egyesülettel (OMME) kötött megállapodás és szoros együttműködés.

Az Élelmiszerlánc-biztonsági Stratégiával összhangban a NÉBIH új kutatási területekre, új technológiai eszközökre, laboratóriumi fejlesztésekre fókuszál. Az eredethamisítások visszaszorítása érdekében több termék (pl. méz, pálinka stb.) vonatkozásában is eredettérképek létrehozását tervezi.

A nemzetközi hírek megjelenését követően (2015. július) a NÉBIH haladéktalanul zárta és ellenőrizte a borhamisítási botrányban érintett olasz cégektől származó, hazánkba importált tételeket (50 ezer hl). Az olasz hatóság által küldött információk alapján a NÉBIH megkezdte a zárolt tételek ellenőrzött módon történő felszabadítását. A zárolással érintett tételek szigorú minőségi és adminisztrációs ellenőrzések mellett, nagyobb részben külföldön kerülhettek kereskedelmi forgalomba.

A Magyarországon először 2013 nyarán kimutatott, súlyos fenyegetést jelentő karantén kórokozó, a szőlő aranyszínű sárgaság fitoplazma fertőzése 2015-ben megjelent egy Somogy megyei szaporítóanyag-előállító üzem törzsültetvényében. A komolyan vett védekezési felhívásoknak köszönhetően

eddig nem volt tapasztalható olyan járványszerű terjedés, mint pl. Szlovéniában. Felszámolási intézkedések az ország 5 dunántúli megyéjében (Zala, Veszprém, Vas, Fejér és Somogy) folynak.

A tavalyi évben is folytatódott a kiskultúras engedélyezési program, mely olyan növénykultúrákban, területeken nyújt megoldásokat a termelők számára, amelyekben nélkülözhetetlen a hatékony és jogszerű növényvédőszer-használat lehetőségeinek megteremtése és bővítése. A program során 2015-ben a hatóság 36 különböző növényvédő szerre adott ki kiskultúras engedélyt 53 növénykultúrára/kultúra-csoportra vonatkozóan, hozzájárulva e kultúrák termesztésének sikerességéhez.

Az élelmiszerlánc-szereplők tevékenységének hatékony élelmiszerlánc-felügyeleti nyomkövetése érdekében bevezetésre került az élelmiszerlánc-felügyeleti információs rendszer. Ennek révén az élelmiszerlánc valamennyi szereplője (őstermelőtől a multinacionális cégekig mintegy 350 ezer ügyfél) megkapta a FELIR azonosítóját, a nyilvántartásba vételi és engedélyezési folyamatok pedig elektronikusan intézhetők. 2015. január 1-jétől már csak olyan vállalkozástól vásárolható élelmiszerlánc-termék, amelyik rendelkezik FELIR azonosítóval. Ez teszi lehetővé az Elektronikus Közúti Áruforgalom Ellenőrző Rendszer (EKÁER) működését is. A FELIR folyamatos és biztonságos, egységes adatkezelést tesz lehetővé a megyei kormányhivatalok és a különböző állami intézmények (NAV, NAK, minisztériumok, katasztrófavédelem, nemzetbiztonság) számára is.

A NÉBIH egy kettős (tanácsadó és ellenőrző) program bevezetésével támogatja a harmadik országba irányuló élelmiszerexport sikerességét, így biztosítva a követelményeknek való egységes megfelelést. A program keretében, valamint a harmadik országi hatóságok szakemberei által végzett helyszíni ellenőrzések kíséretében 2015-ben a NÉBIH 66 ellenőrzést végzett, és az így felkészített vállalkozások sikeresen elnyerték a kínai marhahús, vagy például az orosz szarvasmarha-belsőség exportlehetőségét, illetve fenntarthatják USA sertéskészítmény exportjogosultságukat.

A horgászjegy engedélyezés minden lépése elektronikusan intézhetővé vált a TUHIR-ban (turista állami horgászjegy információs rendszer), népszerűsítésnek köszönhetően eddig 18.839 fő regisztrált a rendszerbe, és ebből 10.608 személy váltott turista állami horgászjegyet. Az állami turista horgászjeggyel kapcsolatos információszolgáltatás érdekében biztosított ügyfélszolgálati telefonszolgálat és elektronikus cím a hét mindennapján 0-24 órán keresztül elérhető.

A NÉBIH 2015. május 1-től működteti az Állami Halóri Szolgálatot (ÁHSZ). 2015-ben a szolgálat több mint 130 jogsértő horgással és halással szemben kezdeményezett eljárást, melyek a NÉBIH esetében, mint elsőfokú halgazdálkodási hatósági jogkörben eljárva közel 2 millió Ft halvédelmi bírság kiszabását eredményezte.

A horgászok és halászok, halőrök és társadalmi halőrök ellenőrzésén túl, az ÁHSZ éttermekben, halboltokban a halhús teljes nyomon követését is ellenőrizte. A szankcionálás érdekében jogszabály módosítása szükséges, amely folyamatban van. A NÉBIH külön bejelentő e-mail címet üzemeltet az ÁHSZ-nek szóló információk 24 órás figyelésére.

2015 októberében több hónapos előkészítő munka után elindult a minőségvezérelt közétkeztetés projekt, melynek keretében 2015. év végéig lezajlott 723 közétkeztető főzőkonyha (összesen 400.000 étkezőt látnak el) élelmiszerbiztonsági és minőségi szempontok szerinti minősítése. Ennek során 19 konyha nem felelt meg, ugyanakkor 98 a legjobb minősítést kapta. A konyhaüzemeltetők hozzájárulása alapján a minősítés eredménye a NÉBIH honlapon rendszeresen nyilvánosságra kerül. A feltárt nem megfelelések 2/3-a szervezéssel, odafigyeléssel, ismeretek frissítésével javítható, azaz nem a tárgyi, strukturális hiányosságokra vezethető vissza. A minősítéseket követően a konyhák üzemeltetői a feltárt hibák javítására írásban egyedi, a konyhára szabott szakmai javaslatot kaptak a NÉBIH-től. Ez a program folytatódik, és kiterjesztjük a tálalókonyhára is. Jelenleg belső egyeztetés alatt állnak a közétkeztetés minősítéséről szóló jogszabály tervezetek (élelmiszerlánc-törvény módosítása, egy kormányrendelet kiadása a létesítmények helyszíni minősítését végző munkatársak jogállásának megteremtése érdekében és a minősítés részlet-szabályait tartalmazó miniszteri rendelet).

A széleskörű felelősség és kiterjedt feladatrendszer ellenére az élelmiszerlánc-felügyeleti feladatok és fejlesztések forrásául szolgáló élelmiszerlánc-felügyeleti díjat 2015-ben nagyfokú bizonytalanság jellemezte. A kiskereskedelmi szektorra kivetett sávós felügyeleti díj befizetését az EU Bizottság 2015 júliusában felfüggesztette, amely finanszírozási problémákat okozott mind a megyei kormányhivataloknál, mind a NÉBIH-nél. Az év végi törvénymódosítás eredményeként végül minden élelmiszerlánc szereplőre az általános 1 ezrelékes díjmérték vonatkozott. 2015-ben a megyei kormányhivataloknál 6,6 milliárd Ft, a NÉBIH-nél a megyei kormányhivatalokra kiterjedő fejlesztésekkel együtt 4,84 milliárd Ft felügyeleti díj bevételt lehetett felhasználni.

ÉLELMISZERLÁNC-BIZTONSÁGI STRATÉGIA – HELYZETJELENTÉS

A 2013-ban elfogadott Élelmiszerlánc-biztonsági Stratégia az elkövetkező 10 évre meghatározza az élelmiszerlánc-csalással kapcsolatos legfontosabb célokat és feladatokat, valamint a partnerségen, közös felelősségvállaláson és a tudásmegosztáson alapuló szemlélet bevezetésével, új, korszerű alapokra helyezi az élelmiszerlánc-biztonság szereplők viszonyát. Ezen a területen az állam küldetése az élelmiszerlánc-biztonság javításával mindannyiunk, azaz az ember és a társadalom védelme, melyet az egészség és a gazdaság védelmének keresztül a környezetvédelmi szempontok szem előtt tartásával érhet el.

A Stratégiában megfogalmazott jövőkép az, hogy az élelmiszerlánc-termékek mindenkor egészségesek, kiváló minőségűek és biztonságosak legyenek, előállításuk, kereskedelmük, felhasználásuk vagy fogyasztásuk során tudatosságot és felelősséget tanúsítson minden szereplő. Azaz az élelmiszerlánc minden résztvevőjének kiemelt felelőssége a saját hatáskörében a legnagyobb gondossággal eljárni (elővigyázatosság és kiterjesztett felelősség), továbbá az, hogy szereplők cselekedeteit a legfontosabb szereplő (a vásárló) védelme kell, hogy vezérelje. Az élelmiszerlánc összetettsége megköveteli, hogy azt tudományos megalapozottsággal és átfogó, megelőző szemlélettel – „a termőföldtől az asztalig” – és integrált megközelítéssel vizsgáljuk. A hazai élelmiszerlánc, az abban zajló gazdasági folyamatok egy összetett hálózatot képeznek, ráadásul e hálózat beágyazódik egy nemzetközi hálózatba. Az átláthatóság és nyomonkövethetőség éppen ezért központi helyet foglal el a Stratégia megvalósításában. További fontos feladat, hogy közösen, kellő tudományos megalapozottsággal csökkenteni kell az élelmiszerláncban előforduló egészségügyi és gazdasági kockázatokat. A kockázatcsökkentésre két fő célterület áll rendelkezésre: egyrészt a társadalmi tudásmenedzsment megszervezése és koordinálása az élelmiszerlánc mentén, másrészt az állam hagyományos hatósági funkcióinak megerősítése, hatékonyságának fokozása. Ezt az átfogó feladatot 4 stratégiai cél és 11 program bontja tovább.

Társadalmi szemléletformálás, kommunikáció

Az élelmiszer eredetű megbetegedések jelentős része helyes vásárlási szokásokkal, konyhatechnológiával megelőzhető lenne. A jelenlegi helyzeten rövid távon jól fókuszált, aktív kampánytevékenységgel, élénk közkapcsolatokkal; hosszú távon pedig modern oktatással, képzéssel, ismeretterjesztéssel tudunk változtatni. Mindemellett a társadalmi szemléletformálás sikeressége érdekében meg kell kezdeni a társadalmi tudáshálózat feltérképezését, fejlesztését.

A NÉBIH ismeretterjesztő tevékenysége 2015-ben is folytatódott a minél szélesebb közönség megszólítása érdekében. A Konyhasziget magazin – melynek célja, hogy minél több háztartásba juttassa el olvasmányos formában azokat az információkat, amelyek elősegítik a megfelelő konyhatechnológiai ismeretek elsajátítását – ebben az évben már online formában is kiadásra került.

A Szupermenta, a NÉBIH termékteszt programjának első éve alatt a hivatal szakemberei és meghívott vendégei 15 termékcsoporthoz, illetve szolgáltatást teszteltek. A paletta széleskörű, a tápoldatoktól az örölt kávékon át egészen a balatoni fagyalmozókig terjed. A NÉBIH szakemberei összesen 517 terméket vizsgáltak és több mint 10.000 laboratóriumi mérést végeztek el. A kedveltségi kóstoláson több mint 300-an vettek részt, szakértők és laikusok egyaránt. A Szupermenta blog 2015 végén honlappá alakult át, mely a jövőben a NÉBIH terméktesztjeinek fő kommunikációs csatornája lesz, amely mind struktúrájában mind pedig arculatában igazodik a mai kor elvárásaihoz.

Az FM 2015-öt a Helyi termék évének nyilvánította, ezzel erősítve a helyben előállított, ellenőrzött termékek iránti vásárlói érdeklődést. A kistermelői piacok száma folyamatosan emelkedik, számuk az elmúlt négy évben megduplázódott, mára 261 termelői piac működik az országban. Ezeknek a piacoknak a népszerűsítésére hozta létre az FM a „Helyből jobb” honlapot, melyen országos piackereső működik. A tudástárban jogszabályokat, előadásokat, tananyagokat találhatnak az érdeklődők, a kistermelők a szakmai programokról, rendezvényekről, kiállításokról, támogatási lehetőségekről szerezhetnek információkat. A program célja, hogy a helyi termékeket gyártók szakmai ismeretei bővüljenek, és kérdéseikre választ kapjanak. 2015-ben 25 szakmai fórum került megrendezésre.

A 2015-ben megrendezett, 77. Országos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Kiállítás és Vásáron (OMÉK) a NÉBIH első alkalommal a Magyar Mezőgazdasági Múzeummal közösen szervezett programokat, a helyszínen is folytatva szemléletformáló tevékenységét. A szervezők, az idei kiállításon 31 szakmai konferenciát hirdettek meg, többek között két olyan témában is (A Talajok Éve, illetve a Helyi termék éve 2015, Élelmiszerek jelölése) amelyek programjait 2015-ben a NÉBIH is kiemelten támogatta.

A gazdálkodók és élelmiszervállalkozók szakmai ismereteinek növelése céljából a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (NAK), az FM és a NÉBIH szakemberei országjáró előadássorozatot tartottak az új élelmiszer jelölési rendelet (1169/2011/EU) gyakorlati alkalmazásáról, mely nagy sikerrel zárult. A 19 megyében megszervezett 20 előadáson kb. 1500-an vettek részt.

Innováció és gazdaságfejlesztés az élelmiszerláncban

Az élelmiszerlánc kihívásaira hatékony megoldást csak a tudomány eszközeinek következetes és megfelelő időbeni alkalmazásával lehet találni. Az élelmiszerlánc-biztonság fokozásának két lényeges eszköze az innováció és a gazdaságfejlesztés, amelyekre uniós források állnak rendelkezésre. E források egy jelentős részéhez az állam (a hatóságok), a kutatóintézetek és a vállalkozások közös kutatási, innovációs partnerségi programokon keresztül juthatnak hozzá, alapot biztosítva ezzel egy aktív élelmiszerlánc-kutatási hálózat működésének.

Az egyetemi és hatósági összefogás érdekében 2015-ben hosszú távú együttműködési megállapodást kötött 2015 tavaszán a NÉBIH és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE). A két szervezet szorosabb összefogásával hatékonyabbá válik a hivatal munkatársainak szakmai fejlesztése és az NKE-n folyó képzések tartalma is bővülni fog.

Szintén ebben az évben, a hatékony utánpótlás nevelés érdekében kihelyezett Élelmiszerlánc-biztonsági Tanszék létrehozásáról kötött együttműködési megállapodást a NÉBIH és a Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Kara (SZIE ÁOTK). Az új tanszék legfontosabb célja a megfelelő gyakorlati felkészültséggel rendelkező szakemberek képzése, valamint tudományos kutatások elősegítése, így biztosítva az élelmiszerlánc-felügyeleti hatósági feladatok magas szintű ellátását. A NÉBIH és az egyetem között már eddig is szoros együttműködés volt az állati eredetű élelmiszerekhez kapcsolódó – élelmiszerlánc-

biztonsági stratégiával összefüggő – feladatok oktatása és kutatása terén. E közös munka a kihelyezett tanszék felállításával most egy új, magasabb szintre lépett. Mindezekon túl az ÁOTK hallgatók gyakorlati ismeretekkel való tudása bővíthet a 2015 nyarán kötött FM-ME-SZIE megállapodás értelmében, mely biztosítja a hallgatók szakmai gyakorlati képzési helyét az FM Élelmiszerlánc-felügyeleti Főosztályán, a NÉBIH-ben, illetve Megyei Kormányhivatalok élelmiszerlánc-biztonságért felelős főosztályain is.

Hazánk 2015-ben 30. alkalommal látta el a FAO/WHO Codex Alimentarius Analitikai és Mintavételi Módszerek Bizottságának (CCMAS) munkaülés házigazdai szerepét. Az ülés legfontosabb eredménye, hogy véglegesítették a módszerek nemzetközi kereskedelmi alkalmazásának alapelveiről iránymutatást adó dokumentumot. Az iránymutatás célja, hogy segítse az elvek könnyebb és egységesebb értelmezését a világ minden részén. Az álláspontok közelítését a plenáris üléseken kívül munkacsoporti ülések és rendezvények is segítették – hazai szakemberek és CCMAS delegáltak részvételével.

A 2015. szeptemberi Kutatók Éjszakája rendezvény keretén belül már 10. alkalommal vehettek részt az érdeklődők a Hivatal által szervezett előadásokon, programokon. A hivatal telephelyei közül a fővárosi egységek mellett a gödöllői, kaposvári, kecskeméti, miskolci, székesfehérvári, szolnoki, velencei és veszprémi laboratóriumok is kitérték kapuikat a látogatók előtt. Ebben az évben három szakterület (állategészségügyi diagnosztika, élelmiszer- és takarmánybiztonság, növény- és talajvédelem) mintegy 50 programmal készült a rendezvényre.

Az állami tudásbázis újjáépítése

A teljes vertikumot átfogó FELIR, kialakításával egységes információmenedzsment valósítható meg. Ezáltal létrejön egy olyan integrált adatbázis, amely a szakterületek összekapcsolódásából adódóan az őstermelőtől, kistermelőtől a multinacionális cégekig láthatóvá teszi a hálózatot, lehetővé teszi az átlátható kockázatelemzést. Megerősíti az ágazati stratégiai döntéshozatalt és támpontot ad a termékek átfogó tanúsítási és nyomkövetési rendszereinek kiépítéséhez.

A FELIR célja az élelmiszerlánc-felügyelet nyilvántartási és ellenőrzési feladatainak támogatása. Az ügyfelek a FELIR azonosító segítségével tudják igazolni, hogy jogosultak a hatóság által nyilvántartott tevékenységek végzésére. Az elektronikus nyilvántartási rendszer keretén belül eddig 366.000 FELIR azonosító került kiadásra

az ügyfelek részére. A 2015. év során több mint 88.000 új élelmiszerlánc- szereplő kezdeményezte regisztrációját a FELIR nyilvántartásban. Az azonosító kiadása nagymértékben segíti a legális vállalkozások tevékenységét, és versenyhelyzetét is. A fejlesztések megteremtik a lehetőségét annak, hogy az EKÁER-ből érkező adatok hozzájáruljanak az élelmiszerlánc-felügyelet megalapozott kockázatbecsléséhez, segítik a termékek nyomonkövetését és a célzott, hatékony ellenőrzések végrehajtását. A FELIR rendszer pedig – mivel az EKÁER csak FELIR azonosító megléte esetén teszi lehetővé az élelmiszerek szállítását, valamint csak bejelentett első magyarországi tárolási helyre engedi az élelmiszerek behozatalát – hozzájárul a piac kifizetéséhez. A NÉBIH részt vesz az EKÁER rendszer fejlesztésében, biztosította a 2015. évi zökkenőmentes üzemeltetést, valamint a társhatóságokkal közösen ellenőrzéseket végzett az EKÁER érintettségű szállítmányokkal kapcsolatban.

2015-ben összeállításra került az Intelligens Élelmiszerlánc-biztonsági Elemző Rendszer (INTEL) projekt szakmai koncepciója, – ami részben a korábbi FELIR fejlesztésekre támaszkodik – amely alapján a projekt nevesítésre került a KÖFOP éves fejlesztési keretében is. Ezt követően 2015 szeptemberében megkezdődött a projekt támogatási kérelmének és közbeszerzési eljárásának előkészítése. A projekt legfőbb célja egy, az egész élelmiszerláncban koherensen végigvonuló korszerű kockázatelemzési rendszer kialakítása és alkalmazása. A meglévő rendszerek optimalizálása, korszerűsítése, továbbfejlesztése révén több adat kerül az elemző rendszerbe, egyúttal megtörténik a kapcsolódó hivatali feladatok ellátásának egyszerűsítése, valamint ügyfél oldali folyamatok elektronizálása.

Hiteles és erős hatóság

A mai modern élelmiszerlánc-biztonság elképzelhetetlen az egész élelmiszerlánc komplex, megelőző jellegű felügyelete nélkül. Az erős hatóság kialakításához újra kell szervezni a döntéseket megalapozó laboratóriumi rendszert, és arra alapozott ellenőrzési programokkal – például szalmonellagyérítés, BSE monitoring, antibiotikum-rezisztencia vizsgálatok stb. – széleskörű kockázatcsökkentést kell végezni. A kritikus infrastruktúrák védelme és ezek fenntartása nemzetbiztonsági kérdés, ezért is szükséges hatékonyabbá tenni az élelmiszerlánc-felügyeleti intézményrendszert.

A 2014-es helyzetfelmérés után 2015-ben folytatódott a laborkoncepció kialakítása a NÉBIH több igazgatóságának együttműködésével. A laborkoncepció véglegesítéséhez az osztrák laboratóriumi rendszer működését, jó gyakorlatait tanulmányozták a Minisztérium és a NÉBIH munkatársai.

A NÉBIH 2015-ben kiemelt projektként elindította a védjegy rendszer fejlesztését és a hatósági minősítési rendszer kialakítását az élelmiszer termékek vonatkozásában. A fogyasztók túlnyomó többsége nincsen tisztában a védjegyek jelentésével, ugyanakkor a fogyasztót a védjegyek nagy száma el is bizonytalaníthatja, ha nem tud kiigazodni közöttük. Az elemzések alapján egyértelmű, hogy a jelenleginél átfogóbb minősítési rendszerek bevezetése szükséges, amelyek mögött hiteles, piaci érdekektől mentes hatósági ellenőrzések állnak. Felmérés szerint a lakosság kifejezetten elvárja a határozott állami szerepvállalást az élelmiszerbiztonság területén. Mindezek alapján a megkezdődött a Kiváló Magyar Élelmiszer (KMÉ) védjegy továbbfejlesztése, valamint a hatósági védjegyrendszer és minősítési rendszer kialakítása is.

2015. áprilisában a Kormány elfogadta „A közétkeztetés állapotáról” szóló FM-EMMI közös jelentést, mely feltárja a közétkeztetést érintő problémákat és megoldási javaslatokat fogalmaz meg ezek kezelésére. A NÉBIH szakemberei számos hasonló külföldi megoldás figyelembevételével kidolgozták a hazai minősítő eljárást. A minősítésnél fontos, hogy átlátható, nyilvános, egységes, objektív, elfogadott és ne megszegyenítő, hanem fejlesztésre ösztönző legyen. A közétkeztető konyhák minősítő rendszere vizsgálja a terméket (élelmiszer, étel), a tevékenységet, a létesítményt, a minőséget és élelmiszerbiztonságot garantáló dokumentumokat és a folyamatok rendszerét, megbízhatóságát, jogszabályoknak való megfelelést. 2015 októberében megkezdődött a közétkeztetési főzőkonyhák élelmiszerbiztonsági és élelmiszerminőségi szempontok szerinti minősítésének „próbaüzeme”. 2015-ben 723 főzőkonyha szemléje zajlott le. A minősítés célja, hogy fejlesztésre, javításra ösztönözzön, ezért a szemlék alapján valamennyi konyhaüzemeltetőnek egyedi levél kerül kiküldésre a feltárt hibákról és az azok javítására vonatkozó megoldási javaslatokról.

2015-ben tovább folytatódott a sertésállományoknak a sertés reprodukciós zavarokkal és légzőszervi tünetekkel járó szindrómájától (PRRS) való mentesítési programja. A mentesítési program eredményeként csökken az élősertés behozatal az EU Tagállamokból: a 2013. évhez viszonyítva 24 %-kal esett vissza a sertés import. Legjelentősebben a vágóállat behozatal csökkent 66 %-kal, de a továbbtartásra szánt malac behozatal is 14 %-kal csökkent. A tagállami kereskedelemről származó élő sertés behozatal visszaesése nem a piac fehéredésének eredménye, mert az élőállatok behozatala a magas ÁFA esetében is állategészségügyi bizonyítvánnyal történt, és azóta is így történik.

A mentesítési program eredményeként növekedtek a piaci lehetőségek a hazai sertés-előállítóknál: 2015-ben mintegy 9,3 százalékkal több sertést vágta le hazánkban, mint 2014-ben. A növekvő vágási számot és hízóalapanyag előállítását hazai források biztosítják.

2014. elején, egyetlen megye teljes sertésállománya sem volt mentes, 2015. december végére 5 megye lett mentes. Két megyében (Somogy és Szabolcs-Szatmár-Bereg) mindösszesen egy-egy nagylétszámú állomány hátráltatja a teljes megye mentes státuszának elérését. 2016. június 1-jére a tenyészállatok 14 %-át, míg a teljes sertésállomány 12,5 %-át tartják már mentes megyékben.

2014. elején a nagylétszámú állományok 73 % volt mentes. Ez a kocalétszám 63 %-át adta. 2015 végén ugyanez a szám 80 % és 68 % volt. Így elmondható, hogy 2015. december 31-én legalább 10.000-rel több koca található PRRS mentes telepeken, mint 2014-ben.

2014. elején a háztáji állományok 3,7 % bizonyult fertőzöttnek. 2015. évben a magasabb mintaszám mellett is mindösszesen 224 állat, azaz 0,6% volt csak fertőzött.

Az élelmiszerlánc kifehérítése, sikeres küzdelem a visszaélésekkel szemben

Ismert tény, hogy a szektorban kiugróan magas a be nem vallott bevételek, jövedelmek aránya, kárt okozva ezzel a nemzetgazdaságnak és a tisztességes vállalkozóknak is. A hamisítások, csalások elleni küzdelem legfőbb célja mégis az, hogy a fogyasztók legális körülmények között előállított, ellenőrizhető és biztonságos termékekkel találkozassanak, melyek nem jelentenek számukra közvetlen egészségügyi és élelmiszerbiztonsági kockázatokat. Mindebben kulcsszerepe van a szakterületeken átívelő, az áruk áramlását, a hálózatot egyben átlátó, nyomon követő hatóságnak, és a masszív ellenőrzési módszerfejlesztésnek, stratégiai együttműködéseknek.

A NÉBIH gyors reagálású, operatív jellegű ellenőrzéseket végző részlege, a Kiemelt Ügyek Igazgatósága (KÜI) 2015. évben is számos esetben derített fel illegális tevékenységeket, majd hozott nyilvánosságra élelmiszerlánc-hamisítási, csalási ügyeket. Ezek közül kiemelhető például 70 tonna rossz higiénia körülmények között tárolt, nem nyomonkövethető paleo termékek forgalomból való kivonása, illetve 20 tonna hús alapanyag és fűszerezett gyros hús lefoglalása és megsemmisítése egy rendkívül rossz higiéniai körülmények között működő élelmiszer-előállító egységből. Az igazgatóság munkája 2015-ben az illegálisan működő, internetes kereskedelmet folytató vállalkozások tevékenységének ellenőrzésére is irányult.

Ellenőrzésre kerültek növényvédő szert hirdető, vetőburgonyát hirdető, állatgyógyszert forgalmazó állatorvosi rendelők, húst, és húskészítményt áruló kereskedések, valamint webáruházak és beszállítók is. A NÉBIH 2015-ben megerősítette a tisztességtelen piaci magatartás elleni hatósági fellépést, és a Gazdasági Versenyhivatal intézkedéseitől függetlenül fellép az élelmiszergazdaságot károsan befolyásoló gazdasági cselekmények elleni. Az ellenőrzött ügyfelek döntő többségében a szintén országosan működő multinacionális láncok. Az ellenőrzött esetek nagyobb része a diszkriminatív módon történő árképzéssel kapcsolatos vizsgálat volt. További ellenőrzött jogcímek a beszerzési ár alatti értékesítés, a 30 napos fizetési határidők ellenőrzése, az akciós értékesítés és a szerződés tartalmával összefüggő követelmények voltak.

ÉLELMISZERLÁNC-FELÜGYELETI DÍJ

Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény (továbbiakban: Éltv.) 47/B. §-a 2012-ben bevezette a felügyeleti díjat és előírta a felhasználásáról szóló beszámoló készítését. Az Éltv. 2015. január 1-jétől hatályos módosítása létrehozta az ún. sávós (progresszív) felügyeleti díjat a napi fogyasztási cikkek végső felhasználók számára árusító üzletek, azaz a kiskereskedelmi szektor vonatkozásában. A sávós felügyeleti díj 500 millió Ft nettó árbevételig 0%, 500 millió és 50 milliárd Ft árbevétel között 0,1%, e felett több lépcsőben 1-6% mértékű lett volna. Az Éltv. módosítással párhuzamosan a 2015. évi költségvetés 23-25 milliárd Ft felügyeleti díj bevételt irányzott elő a korábbi 10,5-11 milliárd Ft helyett, emiatt a NÉBIH költségvetési támogatása megszűnt, a megyei kormányhivataloké pedig csökkent.

Az Éltv. módosítása miatt az Európai Bizottság több vizsgálatot indított. A Versenypolitikai Főigazgatóság által kezdeményezett, SA.40018 számú állami támogatási eljárásban hozott C(2015) 4808. sz. határozatában az Európai Bizottság 2015 júliusában a progresszív felügyeleti díj alkalmazásának azonnali felfüggesztése mellett döntött, amely alapján a Bizottság által kifogásolt progresszív díjmérték az eljárást lezáró bizottsági határozat meghozataláig nem alkalmazható. A Bizottság előzetesen úgy ítélte meg, hogy a sávós felügyeleti díj tiltott állami támogatásnak minősül, mivel szelektív gazdasági előnyt nyújt az alacsonyabb árbevételű vállalkozásoknak. A Bizottság határozata nyomán az Éltv. módosításra került (2015. évi CLXXXII. törvény), így 2015-re valamennyi élelmiszerlánc szereplőnek, így a kiskereskedelmi szektornak is a korábbi mértékkel azonosan, egységesen 0,1% felügyeleti díjat kellett bevételezni és befizetnie 2016. január 31-i póthatáridővel. A Bizottság döntése mind a megyei kormányhivatalok, mind a NÉBIH számára saját hatáskörben már egyáltalán nem kezelhető likviditási problémát okozott, melynek megoldására kormányzati segítségre volt szükség 2015 őszén.

A 2015. évi költségvetési évben a befolyt felügyeleti díj összege az Éltv. módosítások következtében összesen 10,524 milliárd Ft lett, melyből a NÉBIH által koordinált, fejlesztésre fordítandó 10%-os keret

1,052 milliárd Ft. A befolyt felügyeleti díj összege 4,5%-kal elmaradt a 2014. évi összegtől, melynek oka, hogy az év végi helyesbítő bevallást követően a kiskereskedelmi üzletek egy része csak a 2016. január 31-i póthatáridővel teljesített díjbefizetést. A befolyt felügyeleti díj összege 2015-ben is teljes mértékig az élelmiszerlánc-felügyelet tevékenységeire került felhasználásra. A fejlesztési keretből az elszámolás alapján felhalmozási típusú beszerzések, fejlesztések valósultak meg.

A megyei kormányhivatalok számára 2015-ben ún. megosztott közhatalmi bevételként 6,6 milliárd Ft került átutalásra, melyből 1,38 milliárd Ft a 2014. évi áthozat. A NÉBIH-et megillető felügyeleti díj bevétel 4,84 milliárd Ft. A megyei kormányhivatalokat megillető felügyeleti díj bevételből 0,46 milliárd Ft az év végi számviteli zárást követően már 2016-ban került az új, jogszabályban foglalt határidők szerint átutalásra.

A felügyeleti díjbevétel megyék közötti felosztása a Miniszterelnökség rendelkezései szerint történt, figyelembe véve az egyes megyei kormányhivatalok közötti feladatmegoszlás eltérő volumenét is.

Megyei Kormányhivatal	Felügyeleti díj bevétel és felhasználás (millió Ft)	Megoszlási arány (%)
Bács-Kiskun	506,41	7,67%
Baranya	248,35	3,76%
Békés	333,83	5,05%
Borsod-Abaúj-Zemplén	346,19	5,24%
Csongrád	399,02	6,04%
Fejér	288,67	4,37%
Győr-Moson-Sopron	279,55	4,23%
Hajdú-Bihar	356,54	5,40%
Heves	318,12	4,82%
Jász-Nagykun-Szolnok	310,85	4,71%
Komárom-Esztergom	230,39	3,49%
Nógrád	232,00	3,51%
Pest	902,79	13,67%
Somogy	316,14	4,79%
Szabolcs-Szatmár-Bereg	449,75	6,80%
Tolna	264,99	4,01%
Vas	258,61	3,91%
Veszprém	305,95	4,63%
Zala	257,80	3,90%
Összesen	6605,96	100%

1. táblázat: A felügyeleti díj bevétel megoszlása megyei kormányhivatalok között, 2015.

Kiadáscsoport	Összeg (millió Ft)	Arány
Személyi juttatások	4 047,89	61,28%
Munkáltatót terhelő közterhek	1 295,81	19,61%
Dologi kiadás	1 150,65	17,42%
Felhalmozási kiadás (beruházás, felújítás)	11,68	0,18%
Általános kiadás (dologi és felhalmozási kiadások max. 7%-a)	71,39	1,08%
2015. évi kötelezettségvállalással terhelt maradvány részét képező összeg	28,54	0,43%
Összesen	6 605,96	100,00%

2. táblázat: A megyei kormányhivatalok kiadásainak megoszlása fő kiadáscsoportonként, 2015.

Az egyes kiadásnemek megoszlása a megyei kormányhivatalok közt jelentős szórást mutat. Személyi jellegű kiadás kizárólag abban a megyei kormányhivatalban számolható el, ahol a kincstári költségvetés nem csak támogatásból finanszírozta a munkaerő foglalkoztatását. 2014-hez képest tovább növekedett a felügyeleti díjból elszámolt bérek és közterhek abszolút összege és aránya is. 2015-ben két megyei kormányhivatal elszámolása szerint kizárólag személyi juttatásokra, illetve azok közterheire tudta fordítani az élelmiszerlánc-felügyeleti díjbevételt, s további hat megyei kormányhivatalnál e kiadások aránya meghaladja a 85%-ot. A törzshivatal kapcsolódó általános kiadásainak fedezetére a dologi és felhalmozási kiadások legfeljebb 7%-ának megfelelő összeget lehetett beállítani, de ez egy megyei kormányhivatalban sem haladta meg az 4%-ot, mértéke évről évre csökkenő. A dologi működési kiadások az összes kiadás 17%-át tették ki, ezen belül a jelentősebb kategóriák az egyéb és a szakmai tevékenységet segítő szolgáltatások (22, illetve 14%)

valamint a közüzemi díjak (12%). Lényegesen csökkent 2014-hez képest a felügyeleti díjból a megyei kormányhivataloknál megvalósított beruházások, felújítások összege. Hét megyei kormányhivatalnál történtek fejlesztések, de a teljes összeg 60%-a Somogy Megyei Kormányhivatal ingatlan beruházásához (fűtőkorszerűsítés és kazáncsere) köthető, a többi megyei kormányhivatalnál néhány százezer forint összegben történtek eszközbeszerzések.

A NÉBIH 2015-ben 4.840,84 millió Ft felügyeleti díjat használt fel kötelezettségvállalással, ezen összegből 4.609,7 millió Ft-ot 2015. évi kiadásokra, s további 231,14 millió Ft fejlesztési kötelezettségvállalást 2016. évi pénzügyi teljesítéssel.

Kiadáscsoport	Összeg (millió Ft)	Arány
Személyi juttatások	243,27	5,03%
Munkáltatót terhelő közterhek	68,47	1,41%
Dologi kiadás	2 139,45	44,20%
Egyéb működési célú támogatás	531,12	10,97%
Felhalmozási kiadás	1 597,87	33,01%
Általános kiadás (dologi és felhalmozási kiadások max. 7%-a)	29,52	0,61%
2015. évi kötelezettségvállalással terhelt maradvány részét képező összeg (felhalmozás)	231,14	4,77%
Kiadás összesen:	4 840,84	100,00%
Ebből felhalmozás összesen:	1 829,01	37,78%

3. táblázat: A NÉBIH kiadásainak megoszlása fő kiadáscsoportonként, 2015.

A „személyi juttatások” és a „munkaadót terhelő közterhek” sorok a kiemelt élelmiszerbiztonsági ellenőrzések, az EKAER működtetése, illetve a felügyeleti díj bevételek adminisztrációjával és ellenőrzésével kapcsolatosan többlet illetményeket, juttatásokat és azok közterheit tartalmazták.

A dologi kiadásokon belül a legjelentősebb tétel a szakmai anyagok, elsősorban laboratóriumi vegyszerek, kellékek és más készletek beszerzése, ez az összes dologi kiadás mintegy 32%-a. A NÉBIH országos laborhálózatának jelentős része a megyei kormányhivatalok által vagyongezelt ingatlanban működik. E laborok üzemeltetési kiadásaira a NÉBIH megállapodást kötött a megyei kormányhivatalokkal. 2015-ben a megyei kormányhivatalok részére így – továbbszámlázást követően – összesen 110,5 millió Ft került kifizetésre. A dologi kiadások között kiemelendők az Élelmiszerlánc-biztonsági Stratégiának (ÉLBS) megfelelően a szakmai rendezvényekre, kommunikációra, szemléletformálásra, Szupermenta-terméktesztekre fordított kiadások, összesen 118 millió Ft értékben. 2013. január 1-től hatályba lépett a jogosult állatorvos hatásköréről és a működésével kapcsolatos részletes szabályokról szóló 113/2006. (V. 12.) Korm. rendelet módosítása, melynek értelmében a jogosult állatorvosok költségei a NÉBIH-et terhelik a megyei kormányhivatalok, a jogosult állatorvos és a NÉBIH közötti háromoldalú megállapodás alapján. Ennek kapcsán a 2015. évi pénzügyi teljesítése 137,9 millió Ft.

Az Éltv. 38/D. § alapján a NÉBIH tulajdonosi joggyakorlása mellett működik az Élelmiszerlánc-biztonsági Centrum Nonprofit (ÉLBC) Kft. az élelmiszerlánc-felügyeleti feladatok ellátásának támogatása érdekében. 2015-ben az ÉLBC Kft. részt vett többek között a mintaszállítási feladatok ellátásában, a közétkeztetés minősítő rendszerének működtetésében, a laboratóriumi mintaelemzési és egyéb kémiai vizsgálatokban, a növényvédő szer és hatóanyag értékelési valamint növény-egészségügyi feladatok ellátásában, illetve különböző audit, stratégiai, tervező, elemző és adminisztratív feladatokban. A NÉBIH közvetlen élelmiszerlánc-felügyeleti tevékenységek finanszírozására összesen 531,12 millió Ft-ot fordított.

A felügyeleti díj bevezetése lehetőséget biztosított az élelmiszerlánc-biztonsági feladatok ellátásához kapcsolódó 1.597,87 millió Ft összegű fejlesztés megvalósítására. A megvalósított fejlesztések aránya jelentősen meghaladja az Éltv.-ben előírt 10%-ot, hiszen az eredeti tervek szerint e 10%-os mérték 2,3-2,5 milliárd Ft-ot

jelentett volna, s a közbeszerzési eljárások kiírása, a folyamatban lévő beruházások végrehajtása már nem volt megállítható a bizottsági felfüggesztő döntés időpontjában.

2015-ben az előző évektől eltérően informatikai hardverfejlesztésre, valamint az ingatlanokkal kapcsolatos beruházásokra, felújításokra fordította a Hivatal a legjelentősebb összeget.

A NÉBIH által koordinált informatikai fejlesztések kapcsán kiemelt cél volt az élelmiszerlánc-felügyelet működésének és hatékonyságának támogatása, valamint a hatósági-igazgatási ügyintézés támogatása, gyorsítása nemcsak hivatali, hanem országos szinten, azaz a megyei kormányhivatalokat is beleértve.

Az ún. Informatikai Biztonsági Fejlesztési Projekt (IBFP) keretében, eredményes közbeszerzési eljárást követően jelentős munkaállomás- és hordozhatószámítógép-beszerzést hajtott végre a hivatal, melynek célja a technikailag elavult, 6-8 éves számítógépek és a gyártói támogatás nélküli operációs rendszerrel rendelkező (így biztonsági fenyegetést is jelentő) eszközök cseréje volt. A beszerzések következtében főként a megyei kormányhivatalok élelmiszerlánc-felügyeleti részlegein használt eszközpark újulhatott meg mintegy 1.000 notebook és 800 db PC használatba adásával. Az IBFP teljes 2015. évi kiadása 871,2 millió Ft volt, amelyből közvetlenül a megyei kormányhivatalokra fordított hányad 554 millió Ft. Ezen felül a megyei kormányhivatalok használatába került informatikai eszközök karbantartása, javíttatása, távfelügyelete sem a megyei kormányhivatalokat terheli.

A Hivatal egyre nagyobb arányban tud a hatósági-ellenőrzési, valamint az akkreditált laboratóriumi munkavégzés feltételeit biztosító ingatlanállomány felújítására is fordítani, e munkálatok közül kiemelendő a Budapest, Budaörsi út 141-145. épületegyüttes felújításának szakaszos folytatása, az ott található laboratóriumi épület újbóli hasznosításának előkészítése. A legjelentősebb ingatlan-beruházás a NÉBIH zamárdi oktatási központjának átalakítása, amelynek 2016-os befejezését követően az épület teljes mértékben alkalmas lesz élelmiszerlánc-biztonsági konferenciák, oktatások korszerű megszervezésére és lebonyolítására. Az informatikai rendszerfejlesztések (immateriális javak beszerzése, létesítése) elsősorban a meglévő szakrendszerek kisebb-közepes volumenű fejlesztéséhez, pl. BOR, ENAR, OLIR, ALI, VIGOR kapcsolódott (összesen bruttó 97,58 millió Ft). A FELIR rendszer elemeinek, moduljainak továbbfejlesztése is folyamatban, pl. a partner-objektum törzs szinkronizálása, az őstermelői és családi gazdálkodói adatok migrációja, az ügyfélprofil kiterjesztése vagy akár az ellenőrzési tevékenység terén (összesen bruttó 84,38 millió Ft).

Az Éltv. változások miatt a felügyeleti díj bevallási rendszert is többször módosítani kellett, először alkalmassá kellett tenni a napi fogyasztási cikkek árbevételének és sávós díjának kezelésére, majd sürgősséggel meg kellett teremteni 2015 végére az egyszeri helyesbítő bevallások felületét.

Kisebbszámú laboratóriumi műszerbeszerzésekről is döntés született – jellemzően a maradvány terhére –, mint pl. ELS detector (br. 6,3 millió Ft), Led megvilágítású mikroszkóp (br. 3,6 millió Ft), kemencék (br. 3,8 millió Ft), analizátor (br. 4,1 millió Ft), hűtőkamra (br. 3,4 millió Ft).

Felhalmozási kiadások	2015. évi pénzügyi teljesítés		2016. évi pénzügyi teljesítés 2015. évi maradvány terhére		Összesen	
	Összeg (millió Ft)	Arány	Összeg (millió Ft)	Arány	Összeg (millió Ft)	Arány
Kiadások típusa						
Immateriális javak létesítése, beszerzése, fejlesztése	219,38	16,50%	38,18	19,3%	257,56	16,9%
Ingatlanokkal kapcsolatos beruházások	339,03	25,5%	112,12	56,6%	451,15	29,5%
Ingatlanok felújítása	123,77	9,3%	17,45	8,9%	141,22	9,2%
Informatikai eszközök beszerzése	631,45	47,5%	5,34	2,7%	636,79	41,7%
Gépek, berendezések, járművek és felszerelések vásárlása	15,74	1,2%	24,82	12,5%	40,56	2,7%
a. Nettó érték összesen	1329,37	100%	197,91	100%	1 527,28	100%
b. Áfa (nem visszaigényelhető)	268,50		33,23		301,73	
Mindösszesen	1597,87		231,14		1 829,31	

4. táblázat: **A fejlesztési típusú kiadások csoportosítása**

Az 5. táblázat – a következő oldalon – a megyei kormányhivatalok és a NÉBIH valamennyi, felügyeleti díj terhére elszámolt kiadását mutatja be részletesen.

A 2014. évi beszámolóban jelzett, 2014. évi előirányzat-maradvány terhére 2015-ben lezáródó beruházások és egyéb kiadások teljesítése a maradvány-felhasználás államháztartási szabályai szerint 2015. első félévében megtörtént mind a NÉBIH-nél, mind a megyei kormányhivataloknál.

LABORATÓRIUMI FEJLESZTÉSEK

A Borászati Hatósági Laboratórium Nemzeti Akkreditáló Testület (NAT) 2015. évi felülvizsgálata 132 db vizsgálati módszer rugalmas és további 181 db módszer szabvány szerinti akkreditálásának ellenőrzésére terjedt ki. Az akkreditált státusz odaítéléséről szóló, november 18-án kelt határozat szerint a laboratórium 17025:2005 ISO szabvány szerinti akkreditált státusza folyamatosan fenntartható. Ezzel a laboratórium a jelenleg működő legtöbb rugalmas akkreditált módszert használó laboratórium Magyarországon.

2015-ben több élelmiszer-vizsgáló laboratórium újraakkreditálására került sor, amelyek minden esetben sikeresen zárultak, és minden laboratórium esetén több, esetenként akár 80 rugalmas terület akkreditálására is sor került. Ennek köszönhetően sokkal gyorsabban lehet majd a hatósági munka során ismeretlen veszélyek ellen fellépni, hiszen e területek esetén nem kell megvárni a klasszikus akkreditációs eljárás akár 8-9 hónapig is tartó folyamatának végét, hanem a laboratórium egy validálási eljárással igazolva a módszer alkalmasságát már 2-3 héten belül akkreditáltan el tudja végezni az új vizsgálatot.

A NÉBIH radioanalitikai laboratóriumai részt vesznek 2, a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség (NAÜ) által indított projektben. Laboratóriumi szakembereink folyamatosan részt vesznek a Magyar Szabványügyi Testület szabványosító munkájában, a Magyar Élelmiszerkönyv Bizottságok munkájában és a GS1 Magyarország és az FM által közösen indított 2 éves, elektronikus nyomonkövetési rendszert kialakító projektjében is.

A NÉBIH állategészségügyi laboratóriuma bekapcsolódott a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség által indított, nukleáris veszélyhelyzet esetén szükséges állategészségügyi intézkedésekről szóló projektbe.

Felkészültségüket, vizsgálati eredményeik megbízhatóságát és összehasonlíthatóságát a laboratóriumok azzal is ellenőrzik, hogy évről évre részt vesznek az EU által szervezett – European Proficiency Test – körvizsgálatokon. A NÉBIH laboratóriumai folyamatosan jó eredménnyel vesznek részt egyéb nemzetközi körvizsgálatokon is, mint a FIT-PTF, FAPAS/ EPPO által szervezett körvizsgálatok.

A Növényvédőszermaradék-analitikai Laboratóriumok nagy gyakorlattal és kiemelkedő szakmai tudással rendelkező szakemberei, az európai viszonylatban az 'A' kategórián belül is kiemelkedő eredményt érnek el évről évre. 2015-ben az EUPT-FV17 körvizsgálaton a velencei Növényvédőszer-analitikai Laboratórium 1. helyezést ért el - Combined z-Score (AZ2): 0,1 – eredménnyel.

A NÉBIH Talajvédelmi Laboratóriumai 2015-ben nemzetközi (AGES (A)-ÚKZÚZ (CZ) –YARA (UK)) validálási vizsgálatban vettek részt mikroelemes műtrágyák elemtartalmának meghatározása témában. A módszer validálása után lehetővé válik a mikroelemes műtrágyák elemtartalmának egyszerűbb formában történő meghatározása. Az EK műtrágyák csoportjába sorolta be a jogszabály a talajjavító anyagokat.

A Velencei Talajvédelmi Laboratórium 2015-ben a következő kutatási, fejlesztési projekteken vett részt:

- a Pannon Egyetem Georgikon Karral együttműködve a TÁMOP-4.2.2. A-11/1/KONV-2012-0064 számú „Az éghajlatváltozásból eredő időjárási szélsőségek regionális hatásai és a kárenyhítés lehetőségei a következő évtizedekben”,
- a Nyugat-magyarországi Egyetemmel együttműködve a TÁMOP-4.2.2.D-15/1/KONV-2015-0023 számú „A klímaváltozás hatása a szántóföldi növénytermesztésre”,
- a Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központtal együttműködve a NAIK EOS 057 pályázati azonosítójú, „Sertés technológiai kutatások” – hoz kapcsolódva szerveztrágya és hígtrágya beltartalmi vizsgálatok végzése,
- az MTA Agrártudományi Kutatóközponttal együttműködve a „Tokaji történelmi borvidék szőlő termőhelyi kataszterébe tartozó közel 12.000 ha terület termőhelyi adottságainak jellemzésére szükséges talajtani felméréséhez” kapcsolódva talajfizikai és talaj tápanyagtartalom vizsgálatok végzése.

A Pécsi Bakteriológiai Laboratórium 2015. évben új akkreditációt szerzett, két növénykórokozó baktérium (Erwinia amylovora és Clavibacter michiganensis subsp. michiganensis) esetében új EPPO (European and Mediterranean Plant Protection Organization) módszer szerint kapta meg státuszát.

A Növény-egészségügyi és Molekuláris Biológia Laboratórium aktívan részt vesz az EPPO különböző Diagnosztikai Panelek munkájában, tagja az Euphresconak, melyen belül hét kutatás-fejlesztési programban vesz részt. Kiemelkedő feladat az új módszerek kidolgozása nemzetközi együttműködésben, az új generációs szekvenálási módszerek fejlesztése, elsősorban a növényi vírusokra. Az új generációs szekvenálás módszereinek kidolgozásában koordináló szerepet vállalt, összehangolja a COST és az Euphrescon belül futó kutatás-fejlesztési programokat.

A növény-egészségügyi diagnosztikai laboratóriumokban a többségében exportra kerülő vetőmag tételek ellenőrzése hangsúlyos feladat. A Velencei Virologiai Laboratóriumban 2015-ben a paprika magtetelek vizsgálatára történt módszerfejlesztés az ISTA (International Seed Testing Association) módszerajánlásának adaptálásával.

A NÉBIH kidolgozta a nemzetközi gyakorlatban is hiánypótló nívumnak számító, a bivaly fajra specializált DNS alapú származásellenőrzési protokollt, melynek alkalmazásával ellenőrizhetők a tenyésztési adatok, csökkenthető a populáció beltenyésztettsége, fenntartható a faj biodiverzitása és nem utolsósorban biztosítható az egyedek nyomonkövethetősége.

A NÉBIH gyógyszervizsgáló laboratóriumai négy nemzetközi kutatási projektben és 14 uniós együttműködési projektben vettek részt.

A NÉBIH debreceni telephelyű, állategészségügyi diagnosztikai vizsgálatokat végző laboratóriumában megteremtette a RT-PCR vizsgálatok lehetőségét, melyhez új Rotor-Gene Q 5plex PCR készüléket, QIAcube HT mintafeltároló robotot és a szükséges centrifugát szerzett be. A Bluetongue terjedésében szerepet játszó törpeszúnyog fajok azonosításának kapacitásbővítésére a parazitológiai laboratórium Nikon gyártmányú sztereomikroszkópot és ugyancsak Nikon gyártmányú laboratóriumi mikroszkópot, az egyéb parazitológiai vizsgálatokhoz Heidolph fűthető mágneses keverő berendezést állított szolgálatba. A Baromfi és Sertés Virologiai Laboratórium a PRRS mentesítés megnövekedett vizsgálati igénye miatt QIAcube HT nukleinsav tisztító robotot állított működésbe, valamint PCR vizsgálati kapacitás növelésére Rotor-Gene Q 6plex PCR készüléket. A vírusizolálás többek között embrionált tyúktojásban is történik, melyhez BSS 300 keltetőgépet szerzett be.

KOMMUNIKÁCIÓS KAMPÁNYOK

A NÉBIH kommunikációs tevékenysége a 2013-ban elfogadott Élelmiszerlánc-biztonsági Stratégiában megfogalmazott célok mentén működik. Továbbra is kiemelt cél volt a hiteles és erős hatóság képének erősítése, valamint a feketekereskedelem visszaszorítása.

Az Élelmiszerlánc-biztonsági Stratégia egyértelmű célként határozza meg hazánk élelmiszerlánc-biztonságának javítását, amely egyrészt minél több veszély azonosításával, másrészt e veszélyek kockázatának csökkentésével valósulhat meg. Bár e kockázatkezelés nélkülözhetetlen, mégis ki kell terjeszteni a vásárlókra azt a fajta szemléletet, amely révén minden élelmiszerlánc-szereplő felismeri saját felelősségét. Ehhez elengedhetetlenek azok a szemléletformáló programok, amelyek által megfelelő mennyiségű és minőségű tudás adható át.

A NÉBIH kommunikációs stratégiája így külön figyelmet szentel az iskoláskorúak ismeretterjesztésére, de természetesen kiterjed az élelmiszerlánc összes szereplőjére (vállalkozók, hatóság, vásárló, politika, média). Az eredményesség szempontjából fontos az említett élelmiszerlánc szereplők tudásszintjét egységesíteni, amely elsősorban megfelelő információátadással és hatékony tudásmegosztással, partnerségi viszonytal lehetséges.

Az élénk közkapcsolati rendszer kialakítását, amelyet a Stratégia szintén célul tűzött ki, segíti az a vásárlói igény, amely révén a médiában egyre többen foglalkoznak a helyes táplálkozással, egészséges életmóddal, élelmiszerpazarlással, tudatos vásárlással és a gasztronómiával.

Ezek a felületek mind hozzájárulnak ahhoz, hogy javuljon az élelmiszerekkel kapcsolatos ismeretek általános szintje, illetve a minőségi mutatók ismerete. Fontos tudatosítani ezeken felül a jó minőségű, hazai élelmiszerek fogyasztásával járó előnyöket, amelyek mind a vásárló mind pedig a társadalom szintjén megmutatkoznak.

A társadalom haszna elsősorban a prevenció előtérbe helyezéséből keletkezik, hiszen általa jelentős gazdasági károk előzhetőek meg, ezért az állampolgári tudatosság ezen a területen is meg kell, hogy erősödjön. Számos kommunikációs lehetőség áll rendelkezésre, azonban előnyben kell részesíteni, a gyors, interaktív,

ösztönző és költséghatékony eszközöket. Sajtóközlemények, híradások és folyamatos jelenlét a közösségi média felületeken mind példák a költséghatékony és gyors információátadásra. Manapság jogos vásárlói igény a hatóságokkal szemben is az egyszerű, gyors és hatékony kommunikáció.

A lakosság mellett fontos a vállalkozói oldal megszólítása is olyan szakmai információkkal, amelyek elősegítik a hatékonyabb termelést és a minőségi termékek előállítását.

Lakossági kommunikációs programokon keresztül a hivatal által felügyelt szakterületek fontos ismeretanyagait adhatók át közérthető módon, sokszor tanító vagy csak informáló jelleggel.

A NÉBIH Élelmiszerminőség programjához tavaly bevezetett komplex termékteszt, a Szupermenta, komoly segítséget jelent a vásárlási döntés meghozatalában. Népszerűségét valószínűleg annak köszönheti, hogy közérthető módon mégis a hivatal hiteles szakmai háttérével juttatja olyan információhoz a vásárlót, amelyen keresztül jobb döntést tud hozni. Így például a Szupermenta nagyon jól kiegészíti a hivatal klaszter ellenőrzési feladatát, hiszen manapság egy államigazgatási hivatalnak nem elegendő professzionális szaktudással elemeznie egy-egy termékkört, hanem azt megfelelően, közérthető módon kell kommunikálnia, az adófizetők igényeit szem előtt tartva. A termékteszt új honlapja a www.szupermenta.hu linken érhető el. A terméktesztek eredményein túl, itt található számos hasznos és érdekes információ, interaktív módon megszólítva a látogatókat. Ezzel egy időben bevezetésre került a szupermenta embléma is, amely használatára a nyertes termékek gyártói/ forgalmazói jogosultak.

A NÉBIH 2015-ben is folytatta a vásárlók élelmiszer-biztonsági ismereteinek bővítését célzó kampányait: az Ételt csak okosan program részeként a Konyhasziget Magazin 7 lapszáma jelent meg.

Egy 2015-ös fejlesztés eredményeképpen már elérhető a NÉBIH Navigátor mobil applikáció IOS felületeken is. Mint ismeretes a korábban csak androidra kifejlesztett, ingyenes applikáció segítségével a fogyasztók azonnal jelezhetik az általuk felfedezett szabálytalanságokat a hatóságnak (például lejárt minőség-megőrzési idejű vagy jelöletlen élelmiszert, eladáshelyi higiéniai problémát, helytelen tárolást vagy bármilyen szokatlan, gyanús körülményt), ezzel hatékonyan hozzájárulva az élelmiszerbiztonsági problémák felderítéséhez. A fejlesztések eredményeképp a bejelentésen túl már egyes adatbázisok is elérhetőek a Navigátoron keresztül.

A felelős állattartást népszerűsítő Szabad a Gazdi program 2015-ben a Látótárs projekttel bővült. A projekt kapcsán indított blog egy vakvezető kutya életén keresztül hívja fel a figyelmet a fogyatékkal élők problémáira és a kutyatartás felelősségére.

A Helyi Termék éve 2015 kezdeményezés eredményeképpen weblapon (www.helyboljobb.hu) piackereső alkalmazás is segíti a vásárlókat. Emellett a 2015-ös Országos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Kiállítás és Vásár (OMÉK) a „helyi termék” jegyében telt. Hazánk legfontosabb agráreseményén a Földművelésügyi Minisztérium támogatásával több, mint 100 helyi termelő mutathatta be portékáját a közönségnek.

A WHO 2015-öt a talajok nemzetközi évének nyilvánította. Az „Érték a talpad alatt” című program a szakmai rendezvényeken túl a lakossági kommunikációt is magában foglalta. A Mezőgazdasági Múzeumban novembertől volt látható a talajok nemzetközi éve kiállítás, amelyet a NÉBIH szakmai és anyagi segítségével keltettek életre. A kiállításon számos interaktív elem segített felkelteni a legkisebbek figyelmét a téma iránt.

A NÉBIH célja, hogy a gyermekeket már kiskorban, közvetlenül is megszólítsa, mivel az így megszerzett ismeretek és attitűdök a későbbi fogyasztói magatartás és fogyasztói szokások kialakításában kiemelt szerepet töltenek be.

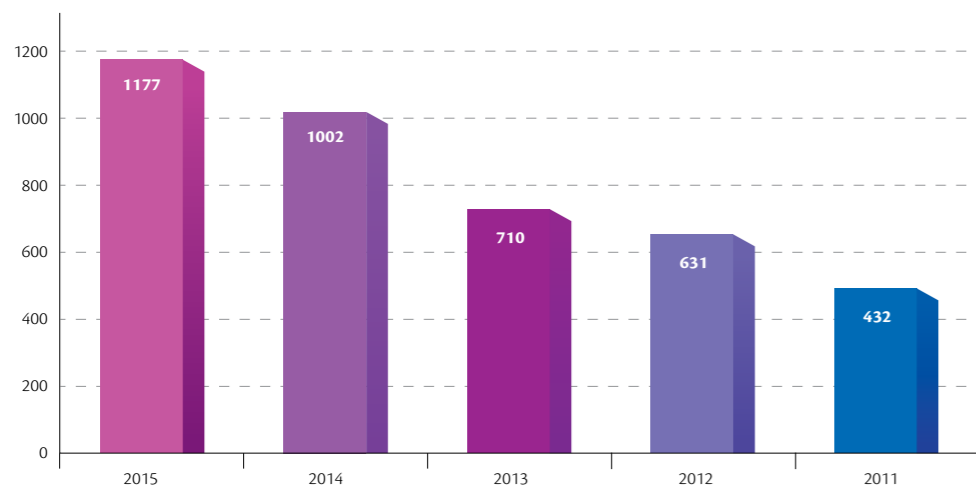
2015. évben kifejezetten a gyermekeknek szóló programokra, foglalkozásokra többször is sor került. Az Erdők Hete programjában erdőtűz-megelőzést célzó kalandos vetélkedőn több mint ezren ismerhették meg a magyar erdők védelmét, az erdők megújulását. Az Országos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Kiállítás és Vásáron (OMÉK) – a Mezőgazdasági Múzeummal közösen üzemeltetett – gyereksziget várta az érdeklődőket, ahol kézműves foglalkozásoké és edukatív játékoké volt a főszerep.

A Konyhasziget magazinban meghirdetett – mézes reggeli az iskolákban programhoz kapcsolódóan – mézeskalács készítését célzó kreatív pályázat keretében 59 egyéni induló, 1 óvodás és 3 iskolás csoport munkáját értékelték a NÉBIH, majd a verseny után a mézeskalács-alkotások fotóit, receptjeit, az „Ételt csak okosan!” honlapján megjelentette. A magazinon keresztül élelmiszer-biztonsági játékokkal és ehhez kapcsolódó szakmai anyagokkal is fokozta a gyermekek érdeklődését és ezzel az ismeretek bővítését.

SAJTÓKAPCSOLAT, MÉDIAJELLENLÉT

A NÉBIH sajtójelenléte az elmúlt években fokozatosan erősödött. Ebben mind a proaktív kommunikáció, mint pedig a hivatal jelenlétének megerősödése szerepet játszott. A médiumok gazdasági, mezőgazdasági témákkal foglalkozó újságíróival napi szintű, stabil kapcsolatot sikerült kialakítani, így egyre több kérdésben fordulnak közvetlenül a NÉBIH-hez.

A hivatalhoz 2015-ben összesen 1.177 sajtómegkeresés érkezett, ami 2014-hez képest mintegy 20%-os emelkedést mutat. A megkeresések több mint kétharmada (794 db) szóbeli nyilatkozattételhez kapcsolódott. Írásos tájékoztatást 382 esetben kértek az újságírók, 1 alkalommal pedig vágókép, illusztráció készítés céljából fordultak a NÉBIH-hez.

1. ábra: Sajtómegkeresések száma

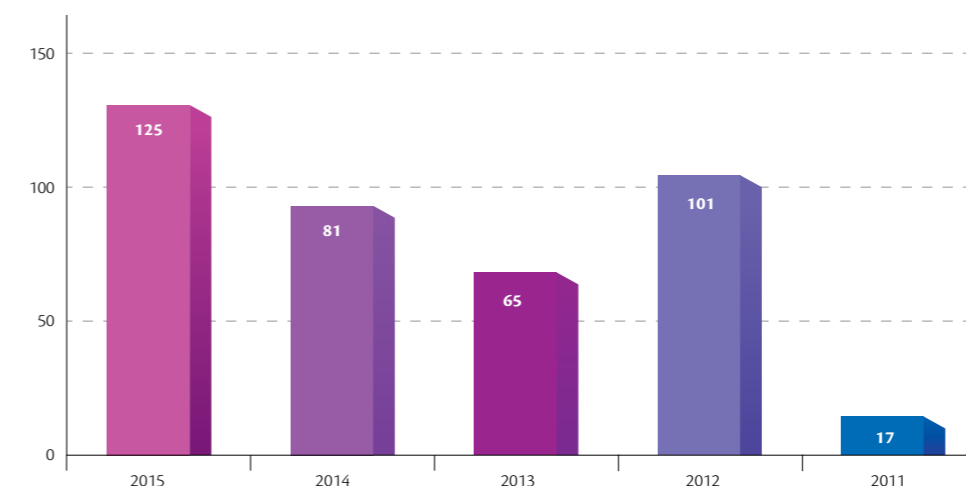
A hivatal célja, hogy hatékony, gyorsan reagáló hatóságként tartsák számon a médiumok képviselői. E törekvés eredményességét mutatja, hogy a hivatal a felkérések 74%-ának még a megkeresés napján,

vagy annak másnapján eleget tett. Az anyagok összeállításának csupán 6%-ában tartott 4 vagy több napig a válasz elkészítése, mely jellemzően a nagyobb volumenű, mélyebb szakmai kutatást is igénylő témáknál fordult elő.

A megkeresések típusa alapvetően négy kategóriába sorolható:

- egyéni témafelvetés: az újságíró által felvetett, konkrét ügyhöz, aktuális eseményhez nem köthető témák;
- generált: NÉBIH által kiadott közleményekre, tájékoztatókra reflektáló megkeresések;
- kiemelt ügyek: rendkívüli ellenőrzésekhez, „botrányokhoz”, nagy élelmiszerbiztonsági kockázattal járó témákhoz kapcsolódó megkeresések;
- szezonális témák: időszakosan visszatérő, előre tervezhető témák kapcsán érkező kérdések.

Míg 2014-ben 81 közleményt publikált a NÉBIH, addig 2015-ben 125-öt. E proaktivitás eredményességét támasztja alá, hogy 2015-ben legnagyobb számban (530 esetben) már a kiadott közlemények kapcsán fordultak a hivatalhoz az újságírók. Továbbra is jelentős arányban (39%-ban) keresték meg a NÉBIH-et egyéni témafelvetéseikkel a sajtó munkatársai. A rendkívüli ellenőrzéshez, nagy élelmiszerbiztonsági kockázattal járó „botrányhoz” kötődő megkeresések aránya némileg csökkent, 10%-körül alakult.

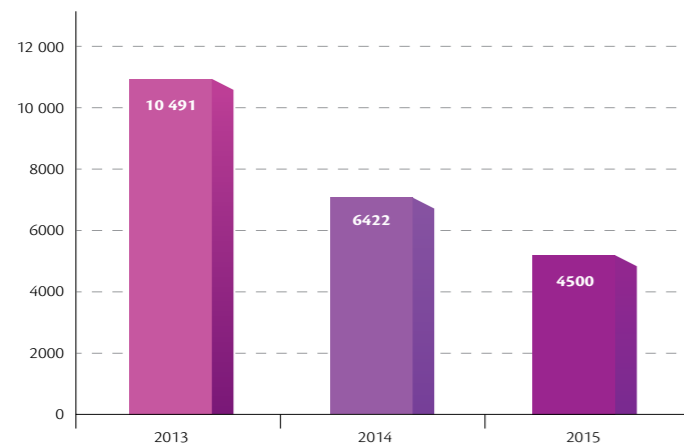
2. ábra: Kiadott közlemények száma

A megkeresések harmada az élelmiszer- és takarmánybiztonság területét érintette, emellett a sajtó munkatársai jelentős számban kérdezték a kiemelt ügyekkel foglalkozó szakembereket, valamint a hivatal növény-, talaj- és agrárkörnyezet-védelmi, állat-egészségügyi és állatvédelmi témákban érintett munkatársait.

A NÉBIH-hez érkező megkeresések számának emelkedése mellett a hivatal média-megjelenése is jelentős: a 2014-ben mért 6.422 publikációhoz képest 2015-ben már 10.491 alkalommal jelent meg a hivatal a média napirendjén. A megjelenések 79%-a a szervezet aktív tájékoztatásainak, szóvivői tevékenységeinek, megjelentetett közleményeinek köszönhetően jelent meg, 21%-ban pedig passzív szereplőként tűnt fel a szervezet, más intézmények tevékenysége, közéleti szereplők nyilatkozatai, és különböző publicisztikák eredményeként.

A megjelenések túlnyomó többsége (69%-a) online médiumokban történt (7.203 db). Ezt követték a nyomtatott sajtóban megjelent hírek (18%, 1.882 db) majd az elektronikus megjelenések (13%, 1.406 db). A megjelenések 57%-a (5982 megjelenés) pozitív, 2 százaléka (196 megjelenés) negatív, maradék 41 százaléka (4313 megjelenés) pedig semleges polaritást vett fel.

A hírforrások elérési adatai alapján az online oldalakon megjelent cikkekkel mintegy 333 millió látogató elérésére nyílt lehetőség, míg a nyomtatott lapokban publikált cikkeket további 57 millió példányban terjesztették országszerte. A megjelenések hirdetési értéke meghaladta az 1,4 milliárd Ft-ot.

3. ábra: Sajtómegjelenések száma

A sajtótevékenység megítélése

A NÉBIH reprezentatív közvélemény-kutatásának eredményei szerint a magyar emberek számára az élelmiszerbiztonság – az egészségügy után – a második legfontosabb közfeladat. A vásárlók több mint fele úgy gondolta, hogy 2015-ben lényegesen jobb volt az élelmiszerbiztonsági helyzet, mint a NÉBIH megalakulása előtt és alig 4% érzékelt romlást. A hivatal sajtójelentésének eredményességét és fontosságát támasztja alá, hogy a kutatásban részt vevők elsősorban a televízióból, valamint az internetes hírportálokon keresztül értesülnek az élelmiszerlánc-biztonsággal kapcsolatos eseményekről.

A NÉBIH Facebook oldalának ismertsége is jelentősen emelkedett: a lakosság 10%-a hallott már vagy járt is a felületen. A közösségi felület folyamatos fejlődését támasztja alá az is, hogy egyre többször fordul elő, hogy az online portálokon önálló hírként jelenik meg egy-egy, a hivatal Facebook oldalára feltöltött anyag. A NÉBIH sajtótevékenységének megítéléséről a hivatallal kapcsolatban álló újságírók körében is készült felmérés 2015-ben. Az online, anonim módon kitölthető kérdéssort mintegy 200 címre továbbítottuk és az újságírók, szerkesztők több mint negyede töltötte ki.

A megkérdezettek 88%-a szerint az újságírók számára kimagaslóan könnyű elérni a hatóságot kérdéseikkel és ugyanekkor arányban gondolták úgy, hogy megkereséseiket kiemelkedő gyorsasággal és odafigyeléssel kezelik a NÉBIH munkatársai. A válaszadók szintén 88%-a tartja úgy, hogy jelentősebb élelmiszerlánc-biztonsági probléma, esemény esetén a NÉBIH sajtó kommunikációja kimagasló szintű és gyorsaságú.

A média szakemberei az írásos válaszok kapcsán azt tapasztalták, hogy a kért tájékoztatáson túl további hasznos információkat is kapnak, a közlemények száma megfelelő, azok megfogalmazása pedig kellően szakmai, ugyanakkor jól érthető és megfelelő hosszúságú.

ÜGYFÉLSZOLGÁLAT

A NÉBIH élelmiszerlánc-biztonsággal kapcsolatos közérdekű bejelentésekre létrehozott „Zöld Szám” bejelentő vonalára 12.210 db megkeresés érkezett, melyből a fogyasztók közel 1.300 esetben fordultak a hatósághoz különböző szakterületeket, legfőképpen élelmiszerbiztonságot, növény- és talajvédelmet érintő közérdekű bejelentésekkel kapcsolatban.

A hivatal központi általános ügyfélszolgálatára 2015. évben összesen 2.430 db telefonhívás valamint 4.560 db elektronikus levél érkezett, melyek jellemzően szakágazatot érintő komplex tájékoztatáskéréssel kapcsolatos megkeresések voltak. A NÉBIH hatósági munkájának, sajtómegjelenéseinek hatására is jelentősen megnövekedtek a megkeresések és visszajelzések a lakosság részéről, például a kéknyelv és a fertőző kevésvérűség betegségek kapcsán, a közétkeztető cégnél lefoglalt lejárt fogyaszthatósági idejű hússal, a szaloncukorgyártó üzem működésében tapasztalt hiányosságokkal kapcsolatban, a glutént tartalmazó rizsliszt visszahívása miatt, illetve a bio – és paleo termékeket gyártó üzem azonnali felfüggesztésével kapcsolatban. A felügyeleti díj és FELIR ügyfélszolgálat feladata – az élelmiszerlánc-felügyeleti díj bevallásának elektronikus felületén való eligazodásához illetve a díjfizetés szabályaihoz kapcsolódó segítségnyújtáson túl – az élelmiszerlánc-szereplők teljes körű tájékoztatása volt FELIR nyilvántartási kötelezettségükről. Az év során több mint 88.000 új élelmiszerlánc-szereplő kezdeményezte regisztrációját a FELIR nyilvántartásban.

Az év új feladatát jelentette a korábbi, 2012-2014. években felhalmozott, kiegyenlítetlen felügyeleti díjtétellel rendelkező ügyfelek felkeresése, tájékoztatása.

A kampány során kezdeményezett közel 8.000 hívás eredményeként nyolcszáz millió Ft-tal csökkent a kintlévőség-állomány.

Ezen felül a gazdasági társaságok megszűnése miatt 35.354.700 Ft minősült behajthatatlan követelésnek. Az ügyfélszolgálatra beérkező megkeresések száma ugrásszerűen megnövekedett Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény két alkalommal történt év közbeni módosítása miatt.

Számszerűsítve ezt: az ügyfélszolgálat az év során összesen 36.000 hívást kezelt és 14.000 beékező email-t válaszolt meg. Az e-bevallás rendszerben döntően meghatalmazásos jogviszony útján 71.690 db 2015. évi bevallás készült, mellyel 11.565.386.000 Ft díjfizetési kötelezettség került megállapításra.

A nagy mennyiségű iratforgalom (38.600 iktatott tétel) jelentős részét képezte a FELIR-nyilvántartás kialakításához, aktualizálásához szükséges partner adatbejelentő lapok feldolgozása. Jelentős mennyiségű szakmai állásfoglalás és nyilvántartási igazolás került kiadásra az egyes érdekképviseltek és egyéni megkeresések folytán. Továbbra is hatékony együttműködés jellemző a társhatóságokkal szakmai adatszolgáltatás, technikai segítségnyújtás és belföldi jogsegély keretében (MVH, NAV, NAK).

ÉLELMISZERLÁNC-FELÜGYELETI TERV

Az EU jogszabályokkal harmonizált élelmiszerlánc-felügyeleti előírások, kötelezettségek betartásának ellenőrzése az Integrált Többéves Nemzeti Ellenőrzési Tervhez (ITNET) igazodó Élelmiszerlánc-felügyeleti tervben meghatározottak szerint zajlik.

Az Élelmiszerlánc-felügyeleti terv komplex módon megközelítve fedi le a teljes élelmiszerláncot. A kockázat alapú ellenőrzés-tervezés során kétféle ellenőrzéstípust különböztetünk meg: a létesítmény-ellenőrzés (folyamatellenőrzés) és a mintavételek (termékellenőrzés) egymásba fonódó rendszerét, amely felosztás az évente megújuló felügyeleti tervben is tükröződik. Az éves terv a Speciális Tervekből, Élelmiszerlánc Minta-vételi Tervből és a Tevékenység-ellenőrzési Tervekből áll.

SPECIÁLIS ELLENŐRZÉSEK

Az élelmiszerhamisítás és az élelmiszer fekete és szürke kereskedelem a gazdasági károkon túl biztonsági kockázatot is jelent, hiszen az élelmiszerlánc-biztonság egyik alapkövetelménye sérül, nem biztosított a termékek nyomonkövethetősége, azaz eredetük és előéletük ismeretlen. Az Élelmiszerlánc-biztonsági Stratégia külön programpontra foglalkozik az élelmiszerhamisítás és a fekete kereskedelem elleni küzdelemmel.

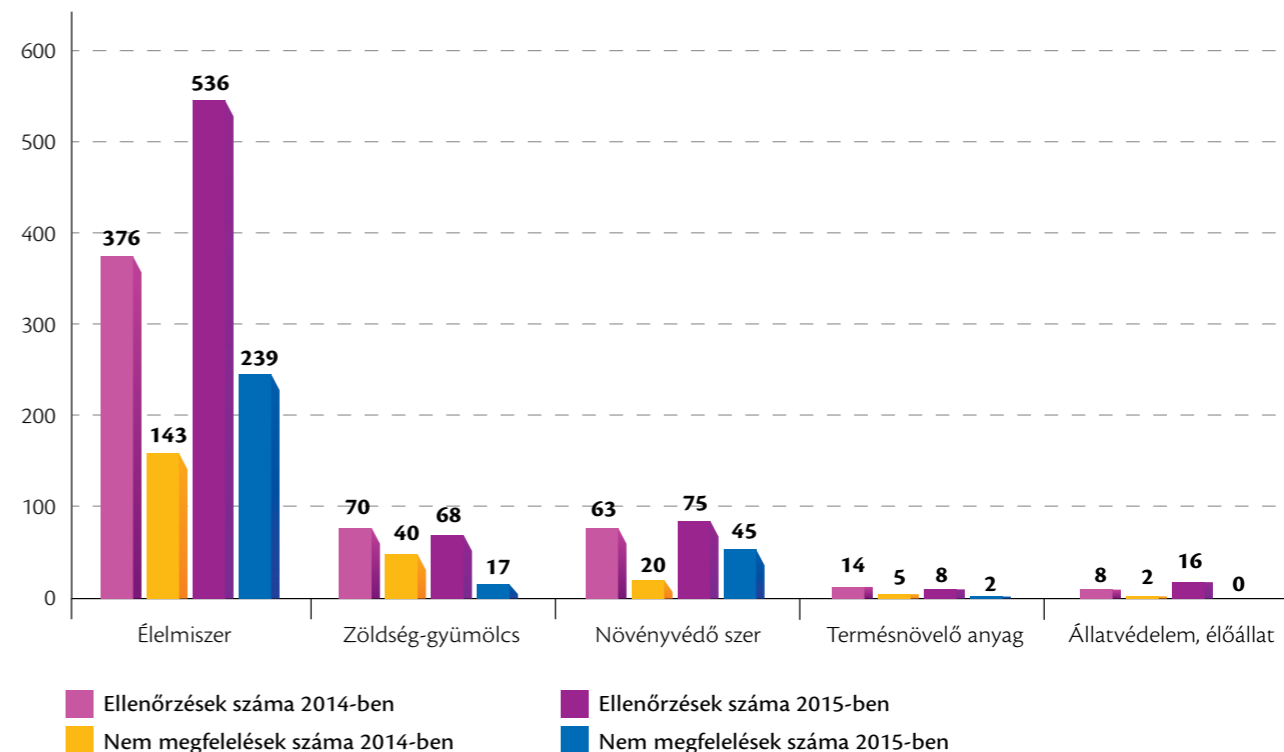
KIEMELT, OPERATÍV JELLEGŰ ELLENŐRZÉSEK

2012-től a NÉBIH központi ellenőrzési csoportja teljes hatáskörben, országos illetékességgel hajt végre ellenőrzéseket olyan kiemelt ügyekben, ahol csalás, hamisítás gyanúja merül fel, illetve súlyos élelmiszerbiztonsági és közegészségügyi kockázatot jelentő cselekmények esetén. A kiemelt ellenőrzések speciális eljárásrend alkalmazásával, különleges technikai eszközök igénybe vételével, bejelentésekre, társhatósági információkra és jelzésekre, internetes adathalászatra és kockázatelemzésre támaszkodva történnek. A NÉBIH saját adatbázisait, valamint a HU-GO (elektronikus útdíjszedési rendszer) és az EKÁER adatbázisokat is felhasználva, évente növekvő számú ellenőrzést végez.

Az operatív csapat 2015-ben összesen 703 ellenőrzést hajtott végre. A 703 ellenőrzésből 303 esetben került sor hatósági eljárás megindítására és bírság kiszabására. Ez 2.075 tonna élelmiszert érintett. A megindított eljárások során 332.241.449 Ft bírságot szabtak ki.

A 2014-2015. évekre vonatkoztatva megállapítható, hogy 32%-al nőtt az elvégzett ellenőrzések száma. Látványosan ugyan csökkent a kiszabott bírság aránya, mintegy 14%-kal, de mivel több esetben a hatósági eljárás még nem zárult le, valós eredmények csak ezt követően szülehetnek.

A KÜI előzetes elemzési módszerei alapján a felderítési arány megközelíti a 90%-ot, ezzel is igazolva, hogy a NAV-val történő folyamatos információátadás és a hatékony adathalászat eredményeket hoz. Ez a hatékonyság egy speciális adatelemző, és mesterséges intelligenciát tanítható szoftverrel tovább fokozható. A 2014. évi adatok megjelenítése tartalmazza a 2015-ben lezárt ügyeket is, ezért eltérés tapasztalható a tavaly közölt adatoktól.

4. ábra: 2014-2015. évi kiemelt ellenőrzések megoszlása

A korábbi évekhez hasonlóan, idén is a nyomonkövetési, az élelmiszer-higiéniai hiányosságok kerültek legnagyobb számban feltárára. Több bejelentés is vonatkozott illegális vágóhíd, illetve húsfeldolgozó üzem működtetésére. Az ellenőrzések során megállapításra került továbbá, hogy élelmiszergyártó vállalkozások körében tendenciaszerűen felmerül a lejárt minőség-megőrzési idejű alapanyagok feldolgozása. Általánosságban elmondható az is, hogy egyes élelmiszergyártó vállalkozások úgy állapítják meg a késztermékek minőség-megőrzési idejét, hogy az jelentősen meghaladja az alapanyagokét. 2015-ben is több esetben került sor kistermelőknél a nyomonkövetés ellenőrzésére.

Megállapításra került, hogy a kistermelői tevékenységet szabályozó és korlátozó mennyiségi nagyságrendet rendre átlépi az egyes élelmiszer-vállalkozók, illetve a vonatkozó értékesítési területi korlátozásokat is megsértik.

Élelmiszerhamisítás feltárása kapcsán közérdekű bejelentés, majd saját vizsgálati információk alapján 14, hízott kacsamájat libamájként értékesítő élelmiszerforgalmazó cégnél végzett vizsgálatot a KÜI. A hamisítás megállapítása nyomkövetési vizsgálat és akkreditált laboratóriumi vizsgálat alapján történt (osztrák labor). A lefolytatott eljárásokban közel 5 tonna libamájként jelölt fagyasztott kacsamájat vont ki a hatóság a forgalomból, melynek értéke megközelíti a harmincmillió forintot. A hamisítás miatt kiszabott bírság tízmillió nagyságrendű.

A 2015. év elején új ellenőrzési témaként megjelent az állati eredetű melléktermék feldolgozók tevékenységének ellenőrzése illetve az egészségtudatos és reformélelmiszerek előállításának és forgalmazásának ellenőrzése is.

Az állati eredetű melléktermék feldolgozó telep működésének ellenőrzése során a telep működésével kapcsolatosan súlyos jogszabálysértéseket tárt fel a NÉBIH, mert nem volt zárt az állati eredetű melléktermékek tárolása, a komposztáló prizmák melletti terület szétszórt csontokkal volt szennyezett, nem tudtak bemutatni nyilvántartást a telep tevékenységével kapcsolatban, így a vállalkozás tevékenysége azonnali hatállyal felfüggesztésére került. A kapcsolódó hatósági eljárás során milliós nagyságrendű bírság kiszabása követte a jogszabálysértéseket.

Új ellenőrzési irányként egészségtudatos és reformélelmiszereket előállító és forgalmazó vállalkozások működésével kapcsolatos ellenőrzések keretében 15 társaságnál történtek ellenőrzések. Hidegen sajtolt olajok és maglisztek előállításával és forgalmazásával foglalkozó, négy társaságból álló értékesítési láncolat ellenőrzése során több tonna jelöletlen és nem nyomon követhető élelmiszer került ártalmatlanításra, illetve egy előállító üzem tekintetében a működés felfüggesztésére került sor. A bírság több tízmillió. A beszámolási év második felében végzett ilyen irányú vizsgálatok, illetve e termékek piaci szereplőinek visszajelzése alapján megállapítható, hogy ellenőrzéseink eredményeképpen a vállalkozások jogkövető magatartása, illetve működésük az élelmiszerbiztonság szempontjából jelentősen javult.

2015. év II. félévében az internetes kereskedelem ellenőrzése témában egy webáruház került kijelölésre. A megközelítőleg 30-40 db szállítóból 10 bizonyult az elemzés alapján kockázatosnak. A 10 társaságból 6

cégnél az ellenőrzés megállapításai a nyomkövetési rendszer hiányára, lejárt alapanyagok felhasználására vonatkoztak és több milliós élelmiszerlánc-felügyeleti bírság kiszabására, és emellett a lejárt és nem jelölt termékek, áruk ártalmatlanítására került sor.

Állatkínzással kapcsolatos panaszbejelentés alapján egy budapesti állattartóval szemben történt eljárás. Az ellenőrzés a NAV-val előzetesen egyeztetett módon kezdődött, majd a helyszínen tapasztalható körülmények miatt a területileg illetékes rendőrkapitányság is bevonásra került. Az ingatlanon (a kertben és a házban) tapasztalt körülmények felvetették az állatkínzás gyanúját, így a NÉBIH a helyszínen megtette a feljelentést. Az eljárás során 80 kutya, egy baromfi, egy sün, valamint egy macska lefoglalásáról született döntés, akiket – egyedi azonosításukat követően – állatvédő civil szervezetnél sikerült elhelyezni.

A termésművelő anyagokkal (műtrágyák, földkeverékek) kapcsolatos ellenőrzések során 609 tételt vont ki forgalomból, illetve zárolt a NÉBIH, 11 tonnát meghaladó mennyiségben, 4 forgalmazó társaságnál. A vizsgált termésművelő anyagok nagy részét EK-műtrágyaként hozták forgalomba, mely termékek nem engedélykötelesek, azonban az EK műtrágyákra vonatkozó rendelet előírásainak sokuk nem felelt meg. Az ellenőrzések hatására az első magyarországi forgalomba hozó (aki az ellenőrzöttek között van) már több terméket bejelentett, illetve engedélyeztetett a hatóságnál.

A kiemelt ellenőrzések sajátos esete, amikor több hatóság egyszerre végez ellenőrzést. 2015-ben 75 alkalommal történtek közös ellenőrzések a Nemzeti Adó- és Vámhivatallal illetve a Rendőri Szervekkel valamint a Munkavédelmi Hatósággal. A budapesti nagybani piacon is sor került több hatóság egyidejű ellenőrzésére, melyek jellemzően a NAV Bevetési Igazgatósága és a NAV Közép-magyarországi Regionális Adó Főigazgatósága valamint a Készenléti Rendőrség és a NÉBIH közös akciói voltak.

A FELÜGYELETI DÍJ BEVALLÁS ELLENŐRZÉSE

2015. évben tovább folytatódott a bevallással nem rendelkező ügyfelek vizsgálata, valamint kiemelt helyen a tej és tejterméket forgalmazó ügyfelek vizsgálatára került sor. Összesen 110 alkalommal került sor az élelmiszerlánc-felügyeleti díj ellenőrzésére, az előző évekről összesen 162 ellenőrzés húzódott át 2015-re. Folytatódott a bevalló, de nem fizető ügyfelek vizsgálata, mely alapvetően a kintlévőségek rendezését szolgálta. A kintlévőségek ellenőrzésénél az esetek közel felében az ügyfelek rövid időn belül rendezték tartozásukat. Az ellenőrzések hatására érzékelhető volt továbbá, hogy megnövekedett – az ellenőrzötteken kívül is –

a bevallást beadók száma. A 2015-ös év eredményeként elmondható, hogy – a kintlévőségek folyamatos csökkenése mellett – az ellenőrzések hatására a határozatokban és a pótlólagosan benyújtott bevallásokban 50 millió Ft-ot meghaladó összegű felügyeleti díj kötelezettség volt realizálható. Az ellenőrzések során 2015. évben 57 ellenőrzés egyszerűsített módon, míg 129 ellenőrzés határozattal zárult. Felügyeleti díj különbözet címen 23.200.000 Ft, mulasztási és eljárási bírság címen 1.760.000 Ft, míg késedelmi pótlék címen 2.690.636 Ft és eljárási költség címen 108.490 Ft került megállapításra.

Több ügyfél a fizetési felszólítások, valamint az ellenőrzések kapcsán fizetési könnyítési és méltányossági kérelmet nyújtott be. A 2015. évben összesen 67 db fizetési könnyítési kérelem érkezett be, míg a 2014. évről áthúzódó kérelmek száma 101 db volt, melyeknek elbírálása és feldolgozása folyamatosan történik. A beérkezett fizetési könnyítési kérelmekből 2015. évben 147 esetben történt meg az elbírálás, mely 80%-ban elutasítással zárult.

A továbbra sem fizető ügyfelekkel szemben (273 ügyfél esetében) a Hivatal végrehajtást kezdeményezett az illetékes Nemzeti Adó- és Vámhivatal felé a kintlévőségek behajtása céljából, összességében 157.841.370 Ft összegben. A megkeresések alapján a területileg illetékes NAV 40 millió Ft összegben az ügyfelektől sikeresen behajtotta a tartozásokat.

PIACSZERVEZÉSI HOZZÁJÁRULÁS ELLENŐRZÉSE

A sikeres hatósági fellépésen túl a Földművelésügyi Minisztérium és a NÉBIH számára is kiemelten fontos a szakmaközi szervezetekkel kialakított partneri kapcsolat, a minél gyakoribb információ-megosztás és az együttműködés. A Tej Szakmaközi Szervezet és Terméktanács kezdeményezésére a negyedik negyedév külön feladatát jelentette a Magyarország területén működő tejfeldolgozó, nagykereskedelemmel foglalkozó tejágazati szereplők, valamint a tej-nagy/kiskereskedők vonatkozásában indított 66 db piacszerzési hozzájárulásra vonatkozó ellenőrzés. A hatályos jogszabályban rögzítettek szerint a befizetést teljesítő/nem teljesítő ügyfelek ellenőrzésére a NÉBIH jogosult. Az ellenőrzésre kiértékelte 66 db cégből 80% az adatszolgáltatási kötelezettségének eleget tett (kb. 40%-uknál hiánypótlás kiküldésére volt szükség), így a vizsgálat megkezdődhetett. A Tej Szakmaközi Szervezet és Terméktanács részéről további megkeresés érkezett 2015. év decemberében összesen 24 db cégre vonatkozóan, melynek vizsgálatra történő előkészítése szintén megtörtént.

A TISZTESSÉGTelen FORGALMAZÓI MAGATARTÁS ELLENŐRZÉSE

A mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek vonatkozásában a beszállítókkal szemben alkalmazott tisztességtelen forgalmazói magatartás tilalmáról szóló 2009. évi XCV tv. (Tfmtv.) általános célja, hogy a kereskedelmi gyakorlatokat a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek tekintetében a beszállítók és kereskedők között oly módon szabályozza, hogy tiltja azoknak a kereskedői módszereknek az alkalmazását, amelyek lehetőséget biztosítanak a kereskedőnek a két fél közötti egyenlőtlen piaci alkupozícióval és az erőfölénnyel való visszaélésre.

A NÉBIH 2015-ben 91 önálló ügyet kezelt, amiből 69 esetben a törvénnyel összefüggő vizsgálatot folytattott, valamint 22 egyéb ügyben (üzletszabályzatok küldése, tájékoztatás nem teljes értékű kiárúsításról, állásfoglalások kiadása, jelentések, iktatott belső levelezés) járt el. A 69 vizsgálatból 47 (68%) vizsgálat kereskedelmi láncok, míg 22 (32%) vizsgálat kis- és középvállalkozások által működtetett kereskedelmi egységek tevékenységét vizsgálta.

A 2015-ben indított ellenőrzések 85%-a hivatalból, 15%-a bejelentés alapján indult. 2015-ben első alkalommal indultak kiemelt céllenőrzések, amelyek közül 16 friss sertéshús beszerzési ár alatti értékesítését, 7 progresszív bónusz alkalmazását vizsgálta. 4 esetben több jogcímre kiterjedően átfogó hatósági ellenőrzés, 1 kereskedőnél 30 napon túli számlakifizetés vizsgálata, valamint a diszkriminatív árképzés tilalmának feltételezett megsértése miatt 6 utólagos hatósági ellenőrzés indult. A bejelentések magánszemélyektől, ügyvédi irodáktól érkeztek beszerzési ár alatti értékesítés feltételezett megsértése miatt.

A 2015-ben az összes vizsgálatból 26% a Tfmtv. által kötelezően előírt utólagos hatósági ellenőrzés volt, a kereskedő kötelezettségvállalás teljesítésének ellenőrzése céljából. A lezárt 10 ügyből 6 vizsgálat jogsértés megállapítása nélkül, 4 termékpálya-felügyeleti bírság kiszabásával zárult. A bírsággal lezárt utólagos hatósági ellenőrzések kereskedelmi láncok átfogó vizsgálatai voltak, melynek során megállapítást nyert, hogy a kereskedők vállalásaikat nem teljes körűen teljesítették. Ez jelentős változás volt 2014-hez képest, amikor minden utólagos hatósági ellenőrzés jogsértés megállapítása nélkül fejeződött be.

A 39 lezárt vizsgálatból 24 esetben jogsértés nem volt megállapítható, 4 vizsgálat kötelezettségvállalás teljesítését előíró végzéssel, 11 eljárás pedig határozattal (8 esetben termékpálya-felügyeleti bírság

megfizetésére kötelező, 3 esetben kis- és középvállalkozásoknál bírság kiszabása nélküli figyelmeztetéssel a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló, 2004. évi XXXIV. tv. szerint) zárult. A 2015-ben kiszabott termékpálya-felügyeleti bírság összege 158.970.000 Ft volt.

A határozattal lezárt eljárások során megállapított leggyakoribb tisztességtelen forgalmazói magatartás a 30 napon túli számlakifizetés és a kereskedő részéről nyújtható szolgáltatásokért jogtalanul felszámított díjak érvényesítése volt. A kereskedők igazolhatóan megsértették még a beszerzési ár alatti értékesítés, a diszkriminatív árképzés, az akciós értékesítés és a fix bónusz alkalmazásának tilalmát is.

2015-ben az eljárás elhúzására, akadályozására, a valós tényállás feltárásának megghiúsítására irányuló kereskedői magatartás miatt 34 alkalommal eljárási bírság, 1 alkalommal eljárási költség érvényesítésére volt szükség, összesen 70.311.200 Ft összegben.

A 2015. évi vizsgálatok összesített tapasztalatai azt mutatják, hogy a folyamatos és következetes hatósági jogalkalmazásra továbbra is szükség van annak érdekében, hogy a kereskedők fenntartsák a Tfmv. rendelkezéseinek megfelelő kereskedelmi gyakorlatot.

SZEZONÁLIS ELLENŐRZÉSEK

2007. óta rendszeresen, évente több alkalommal kerül sor a szezonális élelmiszerlánc-ellenőrzésekre, amelyek keretében az ünnepi hagyományokhoz köthető, illetve a szezonálisan jellemző élelmiszerekre és tevékenységekre koncentrálnak, országosan összehangolt, a teljes élelmiszerláncra kiterjedő ellenőrzést folytat a hatóság (tavaszi, nyári és téli szezonális ellenőrzés).

A szezonális ellenőrzések szükségességét az indokolja, hogy a gasztronómiai hagyományokhoz illő élelmiszerek iránt az ünnepek előtt megnő a kereslet. A megnövekedett áruforgalom ugyanakkor szabálytalanságokat eredményezhet. A NÉBIH célja az ilyen esetek feltárása és megelőzése, az élelmiszerbiztonság fenntartása és a fogyasztók egészségét esetlegesen veszélyeztető termékek kiszűrése érdekében. Az ellenőrzések kiemelt területei mindig azok az élelmiszer-ipari illetve élelmiszer-forgalmazó létesítmények, ahol az adott időszakban a várhatóan nagyobb mértékű termelés vagy a megnövekedett forgalom miatt fokozott hatósági felügyelet indokolt.

2015-ben a tavaszi (március 10 - április 6.), nyári (július 1 - augusztus 31.) és téli (december 1-31.) szezonális élelmiszerlánc-ellenőrzés során országosra került sor, bírságot 792 esetben alkalmazott

a hatóság, melynek értéke meghaladta a 74 millió Ft-ot. A megállapított szabálytalanságok miatt 81 tonna élelmiszert kellett kivonni a forgalomból.

ÉLELMISZER EREDETŰ MEGBETEGEDÉSEK KIVIZSGÁLÁSA AZ ÉLELMISZERLÁNCBAN

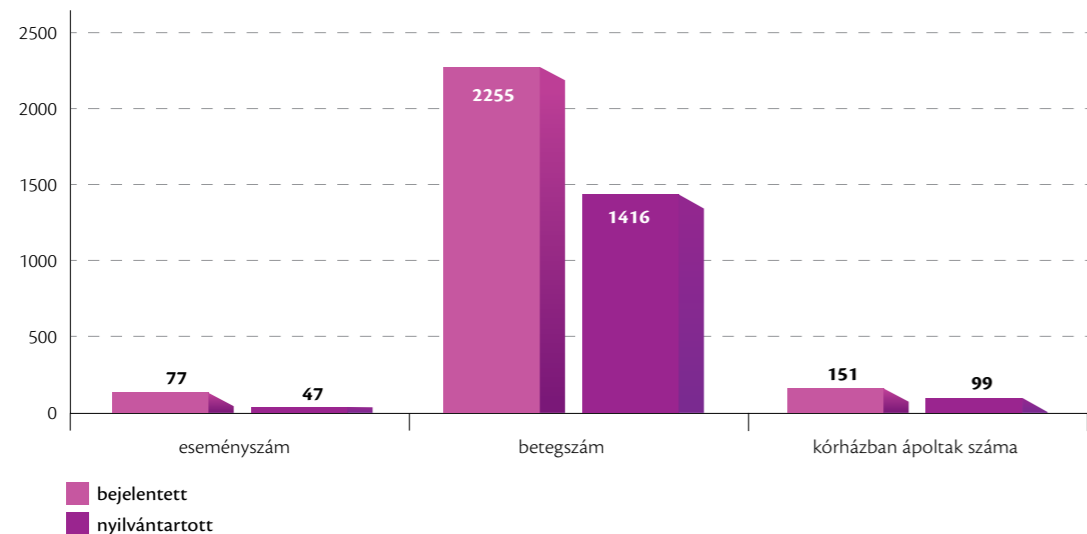
Az élelmiszer eredetű megbetegedések vizsgálatának jogi háttérét a 2008. évi XLVI. törvény, és a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatalról szóló 22/2012. (II. 29.) Korm. rendelet adja. A 2008. évi XLVI. törvény 32. § (3) bekezdése előírja a bejelentett és kivizsgált élelmiszer-mérgezések és –fertőzések nyilvántartását, adatainak rendszeres értékelését és közzétételét.

Az élelmiszerek vonatkozásában az élelmiszerláncban zajló kivizsgálást és felderítést, (az eseményekhez vezető okokat) és a megelőzéshez szükséges intézkedéseket, valamint az egészségügyi hatóság felé zajló adatszolgáltatást a 33. § c) pont rögzíti. A feladatellátás során meghatározó az Európai Parlament és Tanács 2003/99/EK irányelve (2003. november 17.) a zoonózisok és zoonózis-kórokozók monitoringjáról.

A kivizsgálások szakmai háttérét a NÉBIH elnöke által 2013. február 4-én kiadott, „az élelmiszer közvetítette megbetegedések és azok gyanújának vizsgálatához az élelmiszerláncban” című útmutató 2. kiadása biztosítja. Az események területi vizsgálatában együttműködés folyik a népegészségügyi hatóság munkatársaival.

A NÉBIH a nyilvántartását évente kétszer egyezteteti az Országos Tisztifőorvosi Hivatallal (OTH) és az Országos Epidemiológiai Központtal. A folyamatos és eredményes együttműködés biztosítása és a gyors adatszolgáltatás érdekében a NÉBIH és az OTH 2015-ben együttműködési szerződést kötött.

2015-ben 77 élelmiszer eredetű megbetegedés gyanút jelentettek (2.255 megbetegedéssel) az élelmiszerlánc érintettségével. Ebből 47 esemény bizonyult élelmiszer-eredetűnek, melyek kapcsán 1.416 személy betegedett meg, 99 beteg kórházba került, 1 idős személy elhalálozott.

5 ábra: **Bejelentett és nyilvántartott élelmiszer-eredetű események és megbetegedések száma, 2015**

Az események száma emelkedett a 2014. évi adatokhoz képest, azonban némileg csökkent a megbetegedettek és a kórházi ápoltak száma. A tömeges méretű események száma (15 esemény – 990 beteg) alig csökkent, de lényegesen kevesebb az események kapcsán megbetegedettek száma. A tömeges események többsége tárgyévben is a gyermek-étkeztető szektorban történt. Ipari előállítású élelmiszer által közvetített megbetegedés nem volt. Magyarországon ritkán előforduló, élelmiszer által közvetített Hepatitis A vírus fertőzés történt 2 esetben. Mindkettő vendéglátó létesítményben fordult elő, 1 fogyasztó a fertőzés következtében elhunyt.

Kistermelői élelmiszer fogyasztását követően 4 esetben történt megbetegedés, az adat azonos a 2014-ben regisztrált események számával. Leggyakoribb technológiai hibák az elégtelen hőkezelés és késztermék utólagos szennyeződése voltak. A megbetegedést kiváltó okok közül 2015-ben is a magas mikrobaszám, illetve feltételes kórokozók okozta megbetegedések aránya volt kiemelkedő (19,1 %).

Év	Bejelentett			Nyilvántartott			
	Esemény	Beteg	Kórházban ápol	Esemény	Beteg	Kórházban ápol	Meghalt
	száma						
2008.	83	2265	175	67	1811	164	2
2009.	79	1124	89	50	1035	75	1
2010.	106	2416	109	43	1409	78	0
2011.	95	1783	167	49	1140	105	0
2012.	78	1332	148	31	773	102	0
2013.	58	1572	180	26	1023	64	0
2014.	73	2561	256	34	1709	113	2
2015.	77	2255	151	47	1416	99	1

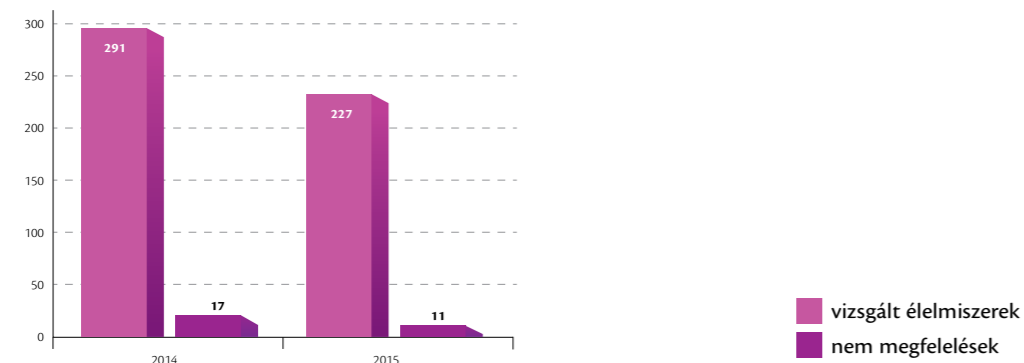
6. táblázat: **2008-2015. évi bejelentett- és nyilvántartott az élelmiszer láncban előfordult élelmiszer eredetű események és megbetegedések száma és változása**

A megbetegedések hátterében – az események többségében – egyidejűleg többféle konyhatechnológiai hiba állt. A vizsgálatok 1 eseménynél (2,1 %) tévedésből élelmiszerként elfogyasztott hypos víztől vegyi mérgezést, 2 eseménynél (4,2 %) nem megfelelő mosogatást, fertőtlenítést; 3 eseménynél (6,3 %) fertőzött nyersanyag használatát állapították meg. 9 eseménynél (19,1 %) elégtelen hőkezelés volt a megbetegedést elősegítő tényező. Az események 25,5 %-ában (12 esemény) a betegséget kiváltó mikrobák az étel elkészítését követően, utólag kerültek a késztermékekbe. Az események 42,6 %-ában az előidéző tényező a késő bejelentés, vagy már nem rekonstruálható helyzetek miatt ismeretlen maradt.

Az étkeztetés és vendéglátás élelmiszerbiztonságának javítása érdekében a NÉBIH nemzetközi rendszerek tanulmányozása és a hazai ételmérgezés események okainak tanulságai alapján kidolgozta és 2015. októberben bevezette a Minőségvezérelt közétkeztetés programját. Ennek keretében a NÉBIH honlapról letölthető egységes, az önellenőrzésben is alkalmazható kérdéslistával zajlanak a helyszíni szemlék. A szemléken az élelmiszerbiztonsági és minőségi hibák feltárása, kiegészül helyszíni tanácsadással, majd az üzemeltetők egyedi szakmai javaslatot kapnak a feltárt nem megfelelőségek javítására. Az adatok alapján a feltárt hibák 2/3-a ismeretterjesztéssel, tudásfejlesztéssel, illetve munkaszervezéssel orvosolható. Az eddigi tapasztalatok és a visszajelzések alapján a programnak nagyon kedvező a fogadtatása, és várhatóan kedvező közvetett hatása is lesz a beszállítók felé.

AZ ÉLELMISZEREK TRANSZ-ZSÍRSAV TARTALMÁNAK ELLENŐRZÉSE

Az élelmiszerekben lévő transz-zsírsavak megengedhető legnagyobb mennyiségéről, a transz-zsírsav tartalmú élelmiszerek forgalmazásának feltételeiről és hatósági ellenőrzéséről, valamint a lakosság transz-zsírsav bevitelének nyomon követésére vonatkozó szabályokról szóló 71/2013. (XI. 20.) EMMI rendelet hatályba lépése óta rendszeres ellenőrzést végeznek a NÉBIH és az élelmiszer-biztonsági feladatokat ellátó megyei és járási szervek szakemberei. 2014. év első két hónapjában céllenőrzés keretén belül, majd 2014. április 1-jétől az éves monitoring terv szerint folyik a mintavétel. Ezáltal folyamatos felügyelet alatt lehet tartani a Rendelet által érintett termékcsoportokat.

6 ábra: Élelmiszerek transz-zsírsav ellenőrzése (2014, 2015)

2015. évben 227 élelmiszer TFA-tartalmát vizsgálta a hatóság. Ezek közül 11 termék nem felelt meg az előírásoknak. Az érintett termékcsoportok: kekszek, nápolyik, teasütemények (vegyes linzer teasütemény, kakaós bevonóval mártott teasütemény, kakaós töltött ostya, csokoládékrémrel töltött keksz); cukrászsütemények (csokoládés kocka, tiramisú szelet, csokis szelet), kávéfehérítő por. A kifogásolt tételek a forgalomból kivonásra, a fogyasztóktól visszahívásra kerültek, a felelős vállalkozó terhére irányuló bírság kiszabása mellett.

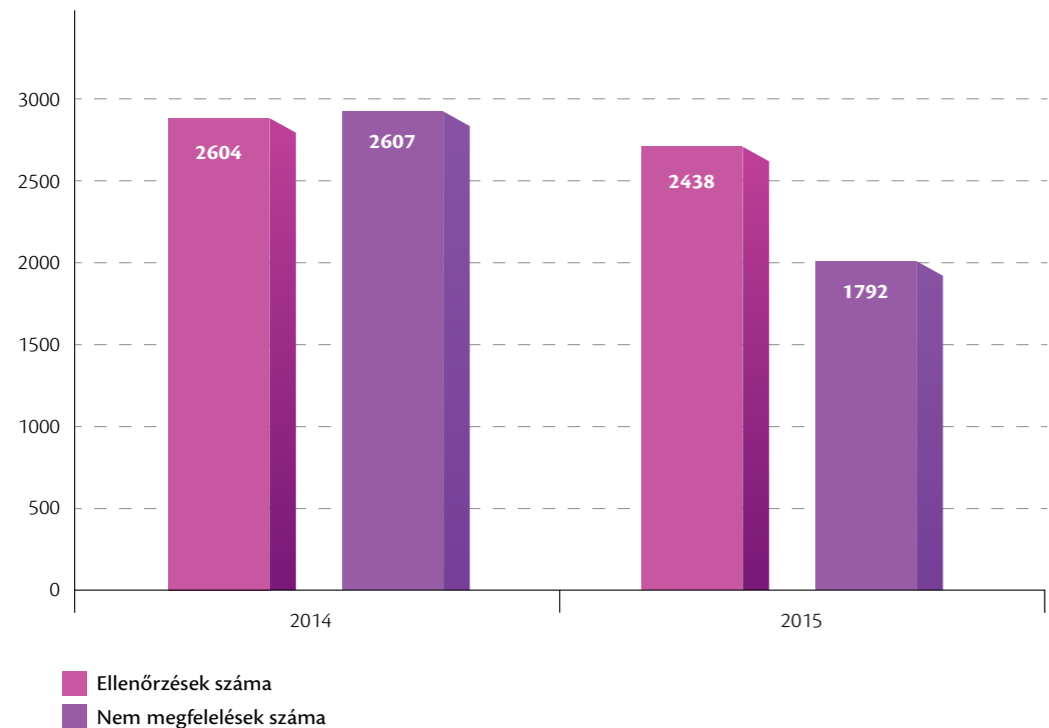
PARLAGFŰ ÉS EGYÉB KÁROSÍTÓK ELLENI KÜZDELEM

2015-ben is folytatódott a küzdelem a parlagfű ellen, melynek célja a parlagfű pollenkoncentráció csökkentése. A parlagfüves területek ellenőrzésére külterületen a megyei kormányhivatal, belterületen a jegyző jogosult. Az ellenőrzés minden évben július elsejétől a vegetációs időszak végéig, október közepéig zajlik. A hatósági eljárás lefolytatására, így a növényvédelmi bírság kiszabására a megyei kormányhivatal növényvédelmi felügyelői jogosultak. 2015-ben külterületen 1.748 parlagfűvel fertőzött foltot derítettek fel és 1.308 esetben, 1.349 hektárra rendelték el közérdekű védekezést. Belterület vonatkozásában a megyei kormányhivatalok 44 esetben kezdeményezték növényvédelmi bírság kiszabását. Belterületen a parlagfű elleni védekezési kötelezettség elmulasztása esetén jelenleg a jegyző jogosult a közérdekű védekezés elrendelésére, azonban ugyanazon terület vonatkozásában a növényvédelmi bírság kiszabásáról a megyei kormányhivatal növény-és talajvédelmi osztálya rendelkezik. A 2008. év előtt belterületen a védekezési kötelezettség elmulasztása esetén a közérdekű védekezés elrendelése mellett a növényvédelmi bírság kiszabása is jegyzői hatáskörbe tartozott. A 2008. évi módosításokat követően – miszerint a növényvédelmi bírságot nem a jegyző, hanem a megyei kormányhivatal növény- és talajvédelmi osztályának munkatársai szabják ki – drasztikusan lecsökkent az indított eljárások száma, ami azonban nem áll egyenes arányban a fertőzött területek csökkenésével. Kül- és belterületen összesen 1.376 db bírsághatározat született, a bírság mértéke pedig meghaladta a 76,4 millió Ft-ot.

Az ellenőrzések tapasztalatai alapján a parlagfüves területek mérete évről évre csökken. Az előző éveknek megfelelően 2015-ben is sor került 6 megyében a parlagfüves területek helikopterrel történő felderítésére.

A légi felderítés segítségével rövid idő alatt nagy területek vonhatók ellenőrzés alá. A megyei hatóságok visszajelzése alapján az elmúlt évek légi felderítéseinek is köszönhető, hogy csökkent a jogszabálysértések száma, javult a jogkövető magatartás.

A termelők kötelezettsége a szomszédos termelők növénytermelési, növényvédelmi biztonságát vagy az emberi egészséget bármely módon veszélyeztető egyéb károsítók (nem parlagfű) elleni védekezés. Ennek kapcsán a növényvédelmi felügyelők 729 helyszíni ellenőrzést folytattak le, és összesen 7.695.000 Ft növényvédelmi bírságot szabtak ki azzal szemben, aki védekezési kötelezettségének az azt elrendelő határozatban megjelölt határidőig sem tett eleget.

7 ábra: Parlagfű ellenőrzések adatai (2014, 2015)

A mezei pocok 2014. évi, rendkívül súlyos károkkal járó országos gradációját követően a NÉBIH 2015-ben is fokozott figyelemmel kísérte a fertőzöttség alakulását. 2014/2015 telén további fertőzésekkel lehetett számolni leginkább erdészeti területeken, őszi búzában, lucernásokban, kisebb mértékben gyümölcsösökben. A fertőzések több dunántúli erdészetet is elértek (Tolna, Somogy), a kártevő tetemes kárt okozott az erdőfelújítási területeken tölgycsemeték megrágásával. A NÉBIH, mint a növényvédő szerek engedélyezéséért felelős nemzeti hatóság a 2015. évi tavaszi védekezésekhez a Redentin 75 RB szükséghelyzeti engedélyének (04.2/2016-2/2015. NÉBIH) megadásával kizárólag járatkezeléssel történő felhasználáshoz járult hozzá.

A második félév végére a károsító gradációja több tényező hatására összeomlott, és a termelői védekezések száma is jelentősen lecsökkent. Az engedélyező hatóság az áthúzódó fertőzések kezelése céljából kalászos, és lucerna kultúrákban csak járatkezelés engedélyezésével járult hozzá a Redentin 75 RB 2016. év február 15-ig történő szükséghelyzeti felhasználásához.

A hatósági intézkedéseknek és a termelők együttműködésének köszönhetően az évben sikerült elkerülni a súlyos káresemények kialakulását, mind a természetben, mind pedig a környezetben.

KÖLCSÖNÖS MEGFELELTETÉS KÖVETELMÉNYEK ELLENŐRZÉSE

A Közös Agrárpolitika (KAP) reform eredményeként az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv által végzett kölcsönös megfeleltetés (a továbbiakban: KM) körébe tartozó jogszabályban foglalt gazdálkodói követelmények (a továbbiakban: JFGK-k) kapcsán számos változás érintette az 2015-ös ellenőrzési évet.

Az állatjelöléshez és nyilvántartáshoz kapcsolt JFGK-tól (JFGK 6,7,8) eltekintve valamennyi új számozást kapott, illetve vannak olyan követelmények is, melyek az Unió jogszabályoknak megfelelően kikerültek az ellenőrzési körből. Ennek megfelelően a 2015. évtől az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv az alábbi ellenőrzések végrehajtásáért felelős:

- JFGK 1 a mezőgazdasági eredetű nitrát-szennyezés elleni védelem (korábban JFGK 4);
- JFGK 6 sertések azonosítása és nyilvántartása;
- JFGK 7 szarvasmarhák azonosítása és nyilvántartása;
- JFGK 8 juh- és kecskefélék azonosítása és nyilvántartása;
- JFGK 10 növényvédő szerek engedélyezésének, forgalomba hozatalának és használatának általános követelményei (korábban JFGK 9);

- JFGK 5 egyes hormon- vagy tiroosztikus hatású anyagokra és β -agonistákra vonatkozó felhasználási tilalom az állattenyésztésben (korábban JFGK 10);
- JFGK 4 élelmiszerbiztonság, takarmánybiztonság követelményei (korábban JFGK 11);
- JFGK 9 szivacsos agyvelőbántalmak (TSE) elleni védekezés (korábban JFGK 12);
- JFGK 11 állatjólét - borjak védelme (korábban JFGK 16);
- JFGK 12 állatjólét - sertések védelme (korábban JFGK 17);
- JFGK 13 állatjólét - mezőgazdasági haszonállatok védelme (korábban JFGK 18);

2015-től az alábbi JFGK-k ellenőrzése szűnt meg:

- JFGK 3 (a szennyvíziszap mezőgazdasági felhasználása),
- JFGK 13 (ragadós száj- és körömfájás bejelentése),
- JFGK 14 (egyes fertőző állatbetegségek bejelentése),
- JFGK 15 (kéknyelv betegség bejelentése).

További változás még, hogy a 2014 előtt JFGK 2, majd 2014-től HMKÁ (Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot) 13 néven ismert felszín alatti vizek szennyezés elleni védelme követelmény ellenőrzését 2015-től már a Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) végzi.

A kockázatelemzési módszereken alapuló, valamint a véletlenszerű kiválasztás eredményének függvényében egy adott ellenőrzési évben egy gazdálkodónál több JFGK vagy JFGK csoport ellenőrzésére is sor kerülhet. A helyszíni ellenőrzésre kiválasztott gazdálkodók minimális aránya JFGK-ként változó:

- JFGK 1, 10, JFGK 6, valamint a JFGK ETA esetén 1%;
- JFGK 7 és JFGK 8 esetén 3%.

A 2015-ös év vonatkozásában 4015 ügyfél tekintetében összesen 14.706 db KM ellenőrzésre került sor. A meg nem felelések az idei évben a szarvasmarhák azonosításával és nyilvántartásával kapcsolatos követelmény (JFGK7), valamint a talajvédelemmel kapcsolatos előírások (JFGK1) vonatkozásában kerültek legnagyobb számban megállapításra.

Az Európai Bizottság 2014-es auditjának folyamatként a 2015-ös évtől a JFGK 7 követelmény ellenőrzése (7.9.1 sz. követelmény – szarvasmarha egyedek „eseményének” határidőn belül történő jelentése a központi adatbázis felé) vonatkozásában bevezetésre került az úgynevezett előzetes figyelmeztetés („early warning”) rendszere, amely fogalom átvezetésre került a kölcsönös megfeleltetés körébe tartozó ellenőrzé-

sek lefolytatásával, valamint a jogkövetkezmények alkalmazásával kapcsolatos szabályokról szóló 81/2009. (VII. 10.) FVM rendelet normaszövegébe.

JFGK típusa	Meg nem felelések száma (db)	Meg nem felelések aránya (%)
JFGK 1	206	28,57
JFGK 4	19	2,64
JFGK 5	0	–
JFGK 6	34	4,72
JFGK 7	377	52,29
JFGK 8 juh	33	4,58
JFGK 8 kecske	9	1,25
JFGK 9	1	0,14
JFGK 10	16	2,22
JFGK 11	6	0,83
JFGK 12	1	0,14
JFGK 13	19	2,64
Összesen	721	100

7. táblázat: **A 2015. évi meg nem felelések száma és aránya, JFGK típusonkénti bontásban**

Míg a 2013-as és 2014-es évben a legnagyobb (és közel azonos) arányban (40,2% és 31,1%-ban) a sertések azonosítása és nyilvántartása (JFGK 6) kapcsán állapítottak meg nagyobb hibákat, hiányosságokat, addig a 2015-ös évre vonatkozólag elmondható, hogy a meg nem felelések százalékos aránya csökkenést mutat. Szintén a meg nem felelések százalékos arányának csökkenése figyelhető meg a 2014-es évhez képest, mind a JFGK 4 (korábban JFGK 11), mind pedig a JFGK 10 (korábban JFGK 9) vonatkozásában. A JFGK 8, JFGK 11 (korábban JFGK 16), JFGK 12 (korábban JFGK 17), JFGK 13 (korábban JFGK 18) vonatkozásában nem mutat jelentős eltérést a meg nem felelések aránya a két ellenőrzési évben.

A 2007-2013-ig terjedő ciklus, majd pedig a 2014-es átmeneti év lezárását követően az új KAP reform első évében az Agrár környezetgazdálkodási (a továbbiakban: AKG) intézkedés előírásainak betartása nem tartozott a kölcsönös megfeleltetés hatálya alá.

A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméhez szükséges cselekvési program részletes szabályairól, valamint az adatszolgáltatás és nyilvántartás rendjéről szóló 59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet által kötelezően előírt, elektronikus úton teljesítendő ún. „Nitrát adatszolgáltatást” a gazdálkodók a NÉBIH által létrehozott és üzemeltetett felületen tudják teljesíteni.

FÖLDMŰVELÉSÜGYHÖZ KAPCSOLÓDÓ ELLENŐRZÉSEK

A NÉBIH a 2009/28/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvben (továbbiakban: Megújuló Energia Irányelv) foglaltak hazai jogrendbe történő átültetését követően, a fenntartható bioüzemanyag-termelési lánc tagjainak ellenőrzését is végzi. A bioüzemanyag-termelési láncot a biomassza termelők, kereskedők, feldolgozók és üzemanyag-forgalmazók alkotják. A NÉBIH az általuk termelt, illetve forgalmazott bioüzemanyagok vagy bioüzemanyag alapanyagok (továbbiakban: fenntartható termékek) Megújuló Energia Irányelv által támasztott követelményeknek való megfelelését vizsgálja. A Hivatal vezeti továbbá a bioüzemanyag üvegházhatású gázkibocsátási nyilvántartást (BÜHG nyilvántartás). Ennek jelentősége, hogy kizárólag a nyilvántartásban regisztrált ügyfelek jogosultak a hazai fenntarthatósági rendszer keretei között fenntartható kereskedelmi, feldolgozó és üzemanyag-forgalmazói tevékenységet végezni. A nyilvántartásban szereplő ügyfelek kötelesek félévente az általuk előállított, illetve forgalmazott fenntartható termékek vonatkozásában adatot szolgáltatni a NÉBIH részére. A féléves adatszolgáltatásokban foglalt adatok a nyomonkövethetőséget szolgálják. Ezen adatok alapján készíti el a NÉBIH a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium részére, az Európai Uniónak két évenként megküldendő megújuló energiaforrás-hasznosítás előrehaladásáról szóló jelentéshez kapcsolódó részjelentését.

A 2015. évben a 2014. évi II. féléves adatszolgáltatási kötelezettséggel érintett 891 ügyfelet és a 2015. évi I. féléves adatszolgáltatási kötelezettséggel érintett 874 ügyfelet ellenőrizték abban a tekintetben, hogy a féléves adatszolgáltatást a vonatkozó jogszabály által meghatározott határidőben megküldték-e a NÉBIH részére. 2015-ben összesen 1.992 db ellenőrzés történt. Ebből 1.765 ellenőrzés az adatszolgáltatási kötelezettség teljesítésével összefüggő ellenőrzés volt. 891 ellenőrzés a 2014. évi II. féléves adatszolgáltatások,

874 ellenőrzés a 2015. évi I. féléves adatszolgáltatások határidőben történő beérkezésének vizsgálatára irányult, melynek során megállapításra került, hogy 133 esetben határidőn túl vagy egyáltalán nem került megküldésre az adatszolgáltatás a NÉBIH részére. További 227 ellenőrzés a már beérkezett adatszolgáltatásokban és az érintett ügyfelek által kiállított igazolásokban foglaltak valóságtartalmának szűrőpróba szerinti vizsgálatára irányult (ami az adatszolgáltatási kötelezettséggel érintett átlagos ügyfélszám tekintetében 25,7 %-os ellenőrzési arányt jelent), ebből 25 esetben került megállapításra jogsértés.

Az adatszolgáltatási kötelezettség megszegése miatt indított eljárások során 40 esetben, míg az adatszolgáltatásokban feltüntetett – a fenntartható bioüzemanyag-termeléssel összefüggő kereskedelmi, illetve feldolgozó láncban szereplő – piaci szereplőkkel szemben lefolytatott eljárások során 13 esetben figyelmeztetéssel élt a hatóság. Továbbá 108 esetben került sor az adatszolgáltatási kötelezettség megsértése miatt az ügyfelek nyilvántartásból való törlésére és 61 esetben került sor bírság kiszabására, összesen 24.937.145 Ft értékben.

A NÉBIH évente helyszíni ellenőrzést tart az általa engedélyezett zárttéri vadtartó helyek: vadaskertek, vadasparkok és vadfarmok tekintetében. 2015-ben 40 vadaskert, 10 vadaspark és 50 vadfarm ellenőrzését tervezte a hatóság. A vadaskert-ellenőrzések 72%-a, a vadasparkok 50%-a, míg vadfarm esetében a tervezett ellenőrzések 80%-a valósult meg.

A vadászati hatóság 10 megyében, 40 esetben rendelt el vadaskerti helyszíni ellenőrzést 2015-ben, amelyet minden esetben lefolytatott. Az ellenőrzések Baranya, Bács-Kiskun, Fejér, Nógrád, Pest, Komárom-Esztergom, Zala, Somogy, Veszprém és Vas megye vadaskertjeit érintették. Az ellenőrzött vadaskertek területe összesen 15.610,03 hektár, a becslési adatok alapján 14.310 darab nagyvadat tartanak az ellenőrzött 40 vadaskert területén. Az ellenőrzött vadaskertek 75%-a (30 db) az erdőgazdasági Zrt.-k tulajdonában és üzemeltetésében van, 10 esetben vadásztársaság az engedélyes.

A NÉBIH 5 esetben talált szabálytalanságot a vadaskert üzemeltetésével kapcsolatban, 3 vadaskertben a létesítési engedélyben nem engedélyezett vadfaj tartását észlelte, míg 2 vadaskertben a tartott létszám meghaladta az engedélyben meghatározott létszámot. Az elvégzett vadaskert-ellenőrzések alapján megállapítható, hogy a vadaskertek 10%-ánál tapasztalható az üzemeltetéssel összefüggő szabálytalanság. A vadászatra jogosultak számára a NÉBIH előírta az ellenőrzés során tapasztalt szabálytalanságok megszüntetését. A hiányosságok pótlását a felszólításban megadott határidő lejártát követően a NÉBIH ismétellen ellenőrzi.

A NÉBIH az előző évben 5 vadspark helyszíni ellenőrzését rendelte el, melyek Bács-Kiskun, Fejér, Nógrád, Somogy és Veszprém megyék területét érintette. Az ellenőrzések során megállapítást nyert, hogy egy vadspark még nem készült el, és ott nagyvadat nem tartottak, illetve egy vadspark esetében a tartott létszám meghaladta az engedélyben meghatározott létszámot. Az engedélyest felszólították az ellenőrzés során tapasztalt szabálytalanság megszüntetésére, a hiányosságok pótlását a felszólításban megadott határidő lejártát követően a NÉBIH ismételten ellenőrzi.

2015-ben 10 megye (Borsod-Abaúj-Zemplén, Bács-Kiskun, Győr-Moson-Sopron, Komárom-Esztergom, Jász-Nagykun-Szolnok, Pest, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Somogy, Vas és Veszprém) területén elhelyezkedő vadfarmokat érintett az ellenőrzés. A felsorolt megyékben összesen 133 db vadfarm engedély került kiadásra, ebből 40 vadfarm került ellenőrzésre. Az ellenőrzések során felvett állományadatok alapján megállapításra került, hogy az országos tendenciának megfelelően a legnagyobb létszámot a vaddisznó, míg a legkisebb állományt az őz képviseli a vadfarmokon. Az elvégzett vadfarm-ellenőrzések eredményei alapján megállapítható, hogy az előző évekhez viszonyítva a feltárt hiányosságok aránya mintegy 14%-kal csökkent. A mezőgazdasági kockázat-kezelési rendszer részeként, meghatározott elemi káresemények bekövetkezése esetén, amennyiben a termelő a végrehajtási rendeletben meghatározott módon kárbejelentést tesz, a hatóság helyszíni szemlét tart. A 2015-ös kárenyhítési évben 10.130 kárbejelentésre került sor mintegy 208.408 hektár károsodott mezőgazdasági területen, melynek kapcsán 16.459 helyszíni szemlére került sor. A megelőző év számaihoz képest a kárbejelentések száma és a kárbejelentésben feltüntetett terület is jelentősen emelkedett. A 2014-es kárenyhítési évben összesen 2.614 mezőgazdasági termelő összesen 48.870 ha területre tett kárbejelentést.

Az illegális, nem bejelentett, szabályozatlan halászat és horgászat, mind környezeti, mind gazdasági szempontból világszerte óriási problémákat okoz. Ez a tevékenység veszélyt jelent a halállomány fenntarthatóságára és az élelmiszerbiztonságra, torzítja a piacot, hátrányosan befolyásolja a fenntartható halászatot és a part menti települések közösségeinek életét, és beláthatatlan szociális és gazdasági következményekkel lehet a társadalom egészére.

A NÉBIH 2015. május 1-től működteti az Állami Halóri Szolgálatot (ÁHSZ). Az ÁHSZ jelenleg 10 fős csapata a legmodernebb eszközökkel került felszerelésre. Az ÁHSZ különleges jogosultságának köszönhetően Magyarország egész területén folytat ellenőrzéseket, nemcsak horgászokat és halászokat ellenőrizhet, hanem

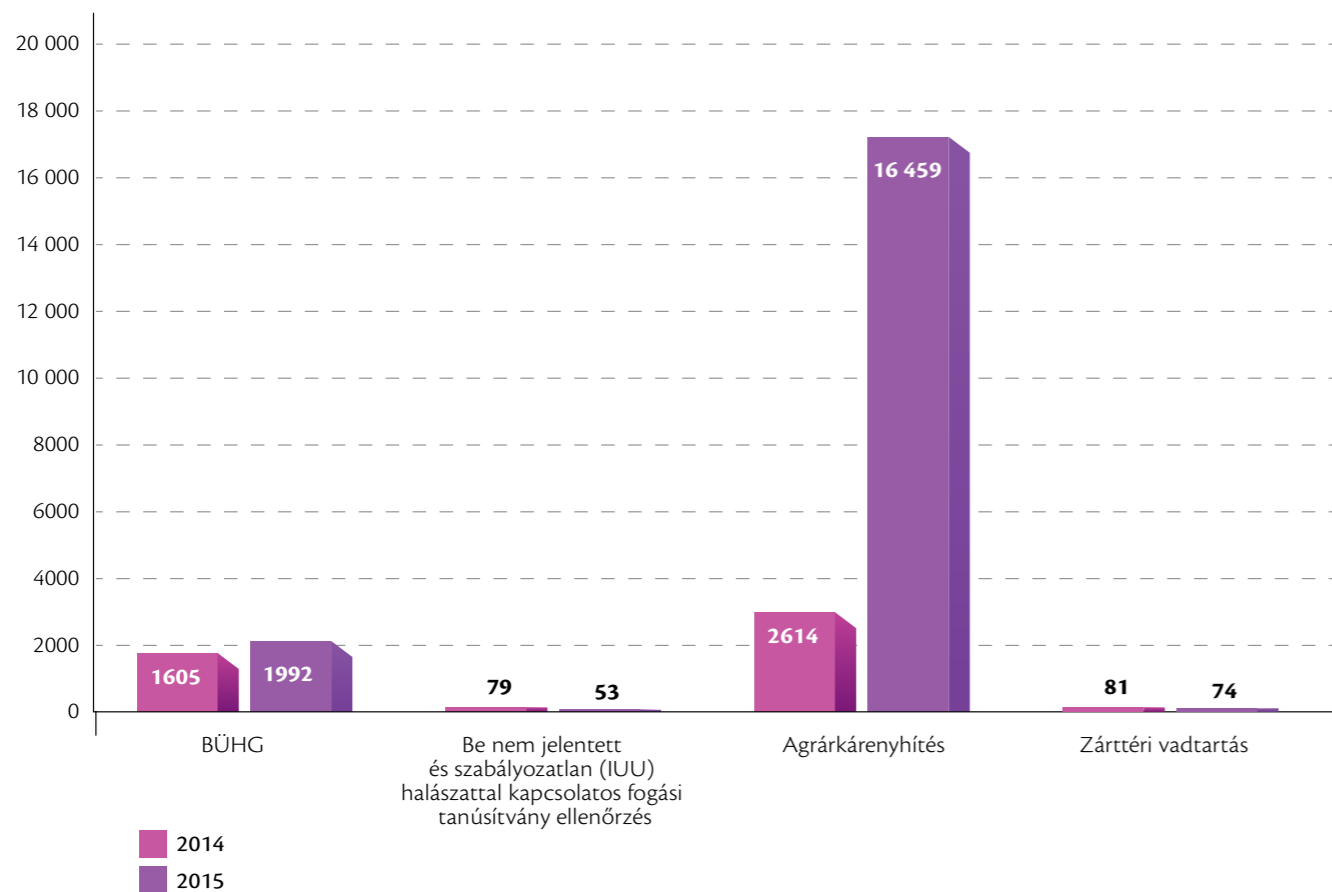
vendéglátóegységeket, halboltokat, halpiacokat is. Működésétől kezdődően a szolgálat több mint 7000 horgászt és halászt, közel 120 vendéglátóegységet ellenőrzött. Ennek eredményeképpen 230 jogsértést tárt fel, és kezdeményezett eljárást, melyek esetében a NÉBIH elsőfokú halgazdálkodási hatósági jogkörben eljárva közel 4 millió forint halvédelmi bírságot szabott ki.

Az importőrök által megküldött fogási tanúsítványokat a NÉBIH ellenőrzi és érvényesíti abban az esetben, amennyiben Magyarországon történik a termék szabad forgalomba bocsátása.

Az importőrök 2015-ben 53 fogási tanúsítványt nyújtottak be ellenőrzésre, ebből 1 darab volt spanyol fogási tanúsítvány, és a szállítmány harmadik országban került feldolgozásra. 2015-ben 7 forgalmazó cég importált halászati termékeket 13 országból. Hazánkba főképpen konzervet, fagyasztott halfilét és haltörzset hoztak be 2015-ben, amelynek túlnyomó részét a fagyasztott halfilé és haltörzs teszi ki. Az ellenőrzésre benyújtott fogási tanúsítványokkal és szállítmányokkal kapcsolatban nem merült fel probléma, minden szállítmány szabad forgalomba bocsátásra került.

Az állami horgászjegy, az állami halászejegyet és állami halászati engedély váltásától eltiltott személyek, valamint az eltiltás időtartama a NÉBIH által fejlesztett és üzemeltetett, az állami horgászjegyet nyilvántartó és kiadását engedélyező, SZÁK szakrendszerbe kerül rögzítésre. Ugyanez a rendszer kezeli a mintegy 378.000 állami horgászjegyet váltó személy adatait is. A TUHIR (turista horgászjegy kiadási és információs rendszer) az állami turista horgászjegyet váltó személyek (2015-ben 6279 fő), valamint a horgásztesztet sikeresen kitöltő személyek adatait tartalmazza. A TUHIR fentiekén túlmenően az egyetlen olyan on-line hatósági rendszer, mely három nyelven elérhető, a turista állami horgászjegy igénylése, a horgászjegy díjának kifizetése és jegy kiváltása teljes mértékben elektronikusan történik. Az állami horgászjegy illetve a turista horgászjegy váltását megelőzően mindkét szakrendszer keresztellenőrzést végez annak ellenőrzésére, hogy az érintett ügyfelet nem tiltották-e el állami horgászjegy, állami halászejegyet vagy állami halászati engedély váltásától. Ezáltal éves szinten 378.000 személy ellenőrzése történik meg.

Annak ellenére, hogy a decemberi jogszabály változás során egy új típusú horgászokmány került bevezetésre, a rendelkezésre álló rövid határidőn belül a NÉBIH a Magyar Országos Horgász Szövetséggel (MOHOSZ) együttműködve januárban átadta a MOHOSZ részére az általa igényelt 400.000 db 2016. évi egybevont állami horgászokmányt.

8. ábra: Földművelésügyi ellenőrzések

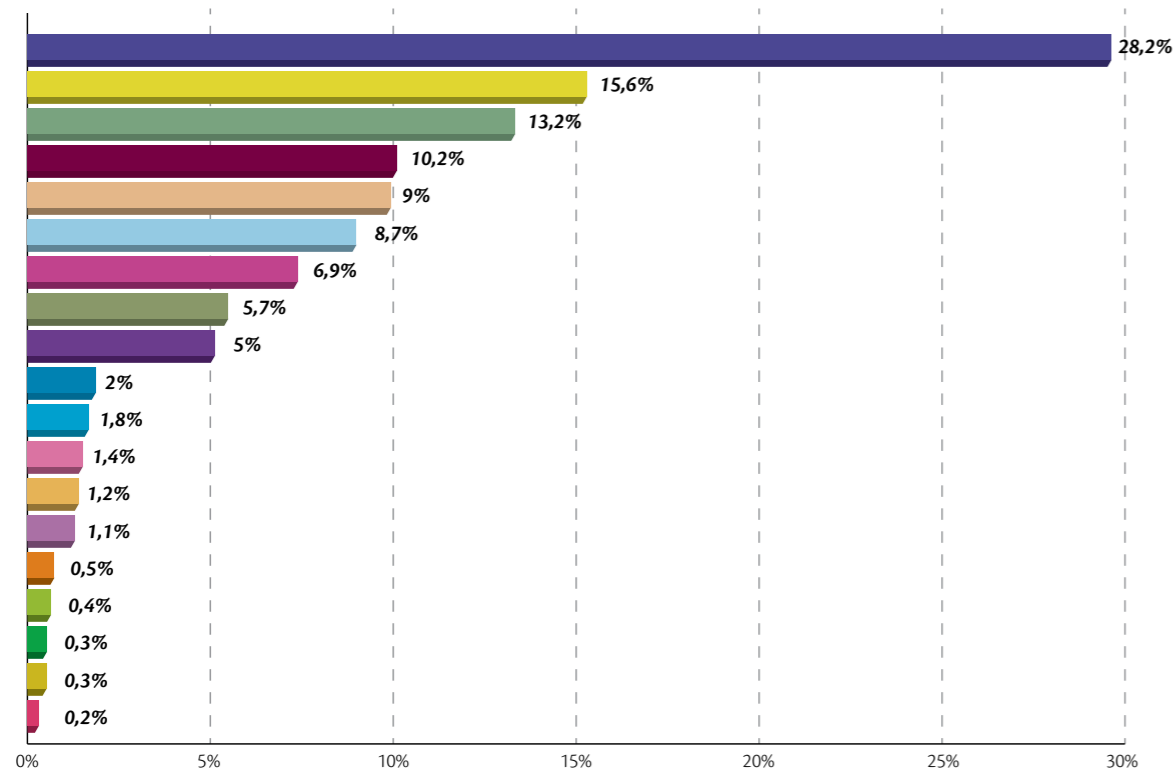
ÉLELMISZERLÁNC-FELÜGYELETI TEVÉKENYSÉG

Az élelmiszerlánc-felügyeleti jogszabályokban foglalt előírások, kötelezettségek betartásának ellenőrzése az EU jogszabályokkal harmonizáltan, az Integrált Többséves Nemzeti Ellenőrzési Tervhez (ITNET) igazodó, komplex tervben, az Élelmiszerlánc-felügyeleti tervben meghatározottak szerint zajlik.

A megyei kormányhivatalok és járási hivatalok állatorvos, mérnök, növényorvos, orvos, gyógyszerész kollégái, felügyelői, ellenőrei az élelmiszerlánc teljes területén, vagyis a talajvédelemtől a növény- és állategészségügyön át a vendéglátásig folyamatosan ellenőrzik és felügyelik a termelők, előállítók, forgalmazók, vállalkozások tevékenységét, termőhelyeit és létesítményeit. Az ellenőrzési rendszerben a NÉBIH szerepe sokrétű: kidolgozza az ellenőrzési terveket, nyomon követi azok teljesülését, audit és szakterületi ellenőrzéseket végez az ellenőrzési rendszer hatékonyságának és szakszerűségének felmérésére, egyes ügyekben önállóan végez ellenőrzési feladatokat, valamint a termék-mintavételek laboratóriumi vizsgálatait elvégzi, míg a megyei kormányhivatalok felelőssége a végrehajtás eredményességében jelentős, hiszen az biztosítja a vásárlók és a tisztességes vállalkozók érdekét.

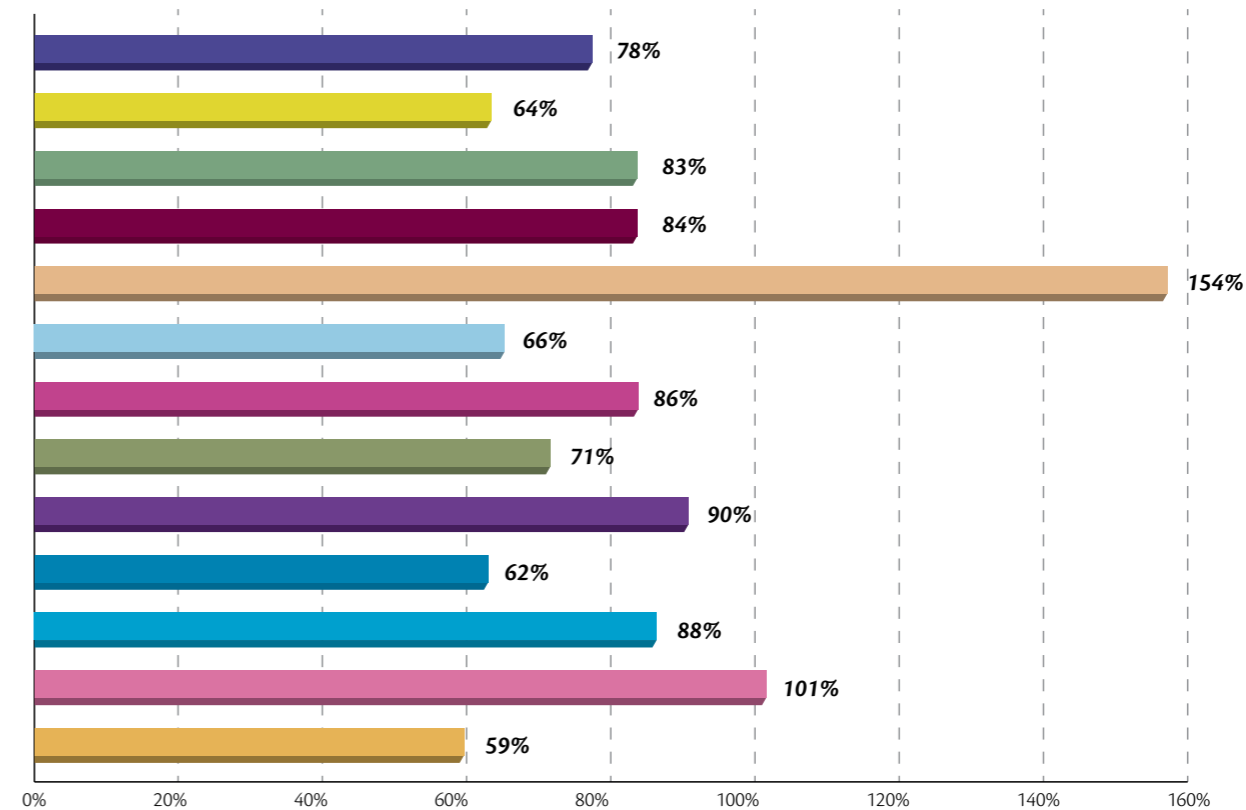
A tervezés Szakmai Panelek keretében történik, ahol igazgatási és laboratóriumi szakemberek gyűjtik össze a tervezéshez szükséges információkat és végzik el a kockázat alapú prioritás-lista összeállítását. Az Élelmiszerlánc Mintavételi terven belül a mintavételek, egy-egy szűkebb, jól körülhatárolható (szak)terület szerint vagy az élelmiszerláncban előforduló veszélyek szerint kerülnek csoportosításra. A tervezett ellenőrzéseken és mintavételeken túl, gyanú alapján is végez a hatóság ellenőrzéseket és mintavételeket, ezáltal az összes megvizsgált minták és az összes elvégzett ellenőrzések száma nem minden esetben egyezik a terv alapján végrehajtott ellenőrzések és mintavételek számával.

A NÉBIH laboratóriumi hálózata 2015-ben több mint egymillió mintából közel hárommillió vizsgálatot végzett el. Ezek közül az élelmiszereket és takarmányokat érintő mintavételi célok tekintetében 2015-ben mintegy 50 000 tervezett mintavétel került kiírásra, amelyek 80%-ban meg is valósultak.

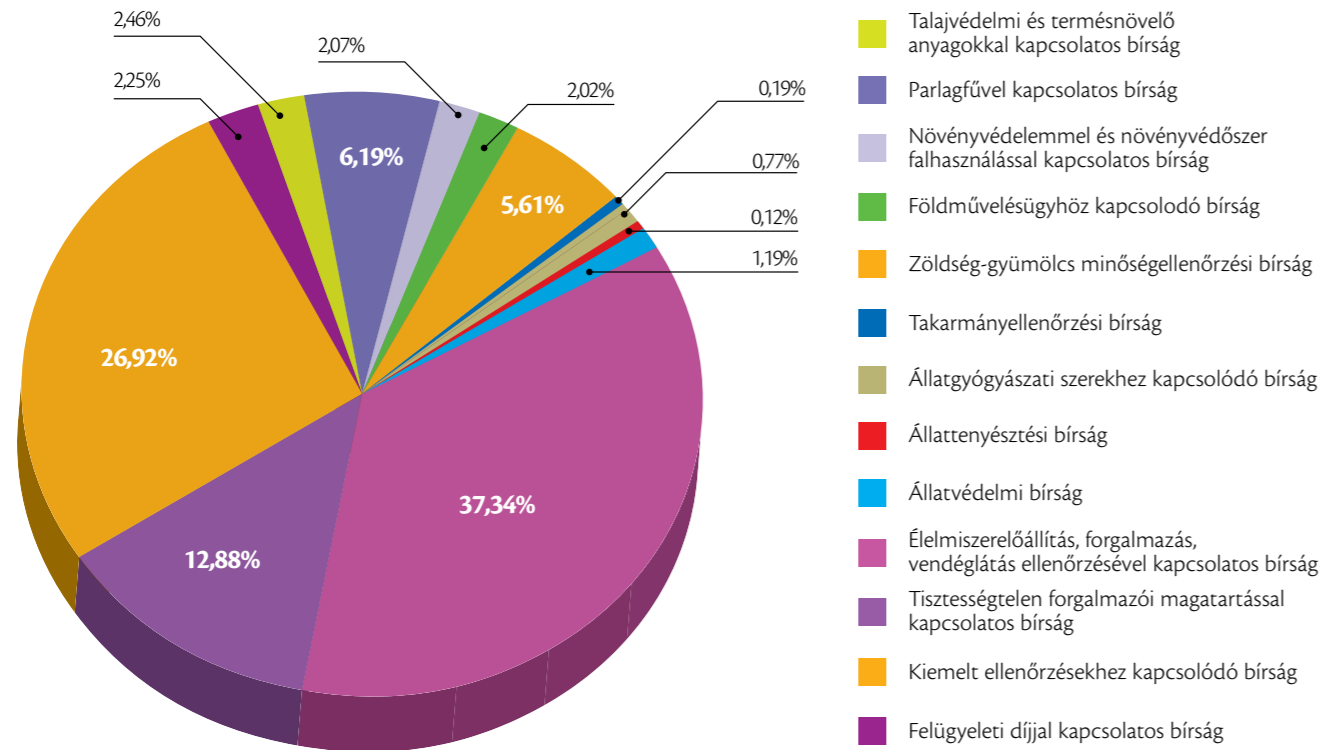
- Mikrobiológiai vizsgálati terv
- Zöldség-gyümölcs ellenőrzési terv
- Reziduum-toxikológiai ellenőrzési terv
- Minőségellenőrzési terv
- Talajvédelmi Információs és Monitoring (TIM)
- Radioanalitikai vizsgálati program
- Takarmányellenőrzési terv
- Növényvédőszer-maradék mintavételi terv
- Kémiai biztonsági ellenőrzési terv
- Terménynövelő anyag és EK műtrágya Ellenőrzési Terv
- Antibiotikum rezisztencia ellenőrzési terv
- Adalékanyag ellenőrzési terv
- Ivóvíz ellenőrzési terv
- GMO ellenőrzési terv
- Földrajzi árujelzők ellenőrzési terv
- FCM ellenőrzési terv
- Entomológiai és gomba ellenőrzési terv
- Növényvédőszer Ellenőrzési Terv
- Tisztító és fertőtlenítőszer ellenőrző vizsgálati program

9. ábra: Élelmiszerlánc Mintavételi Terv mintavételi céljainak megoszlása 2015-ben

- Adalékanyag ellenőrzési terv
- FCM ellenőrzési terv
- Entomológiai és gomba ellenőrző vizsgálati program
- GMO ellenőrzési terv
- Ivóvíz ellenőrzési terv
- Kémiai biztonsági ellenőrzési terv
- Mikrobiológiai vizsgálati program
- Minőségellenőrzési terv
- Növényvédőszer-maradék mintavételi terv
- Radioanalitikai vizsgálati program
- Reziduum-toxikológiai ellenőrzési terv
- Takarmány ellenőrzési terv
- Tisztító és fertőtlenítőszer ellenőrző vizsgálati program

10. ábra: Az egyes élelmiszer és takarmány mintavételi célok teljesülése 2015-ben

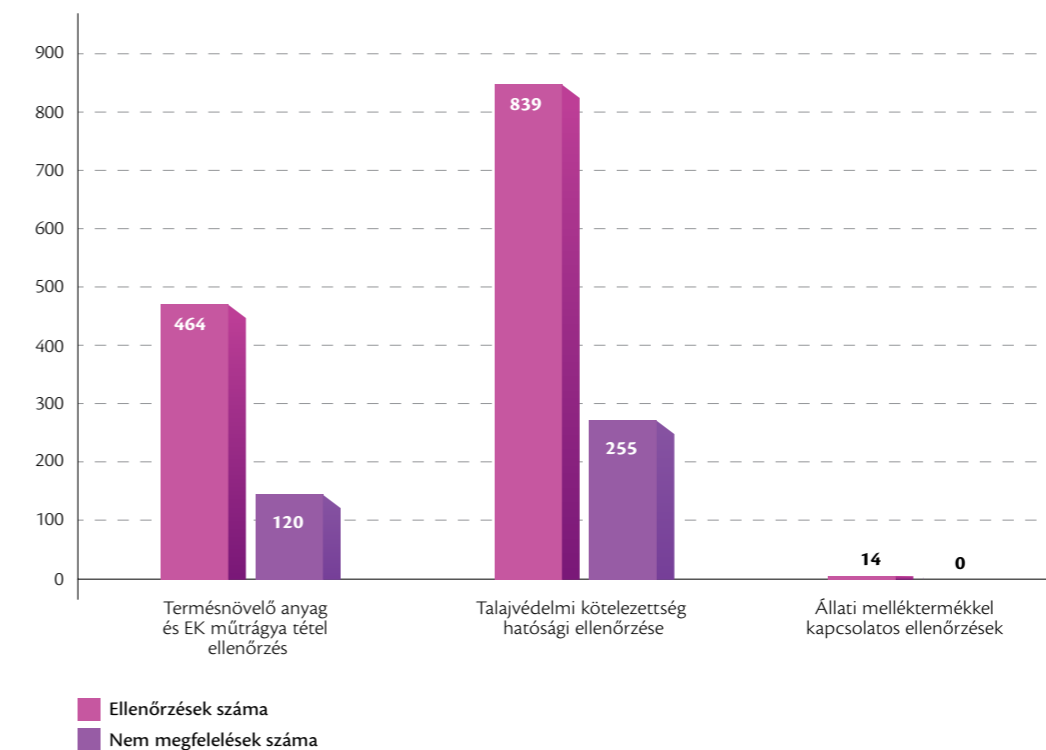
11. ábra: 2015. évi bírságok százalékos megoszlása

TALAJVÉDELEM

Az élelmiszerlánc-biztonság alapját a termőtalaj védelme és hasznosítása, illetve a termőtalajon történő minőségi- és versenyképes mezőgazdasági áruterelés képezi.

2015-ben a Talajvédelmi Információs és Monitoring (TIM) rendszer keretében tervezett 4.162 db talajmintából 20.560 paramétert vizsgáltak a laboratóriumok.

Az 839 talajvédelmi kötelezettség betartásának ellenőrzése során 255 esetben talált nem megfelelést a hatóság. A kiszabott bírságok összege 30 millió Ft volt, beleértve a terménynövelő anyagokkal kapcsolatos bírságokat is. A kiszabott bírságok összege csökkent, azonban összetételük a 2014. évi adathoz képest változott.

12. ábra: Talajvédelmi ellenőrzések 2015-ben

FAJTAMINŐSÍTÉS, VETŐMAGOK ÉS SZAPORÍTÓANYAGOK FELÜGYELETE, ELLENŐRZÉSE

A szántóföldi és kertészeti fajok fajtáinak állami elismeréséhez szükséges szántóföldi és beltartalmi vizsgálatokat a NÉBIH Növényfajta-kísérleti Állomások végzik. Szántóföldi növényeknél 20 faj 292 fajtájából, kertészeti növényeknél pedig 62 faj 1.132 fajtájából történt kísérlet-beállítás. Az Országos Fajtaminősítő Bizottság állásfoglalása alapján 213 db új növényfajta, és 18 régi tájfajta esetében kezdődhetett meg tavaly a vetőmag és szaporítóanyag-forgalmazás.

A minőségi, növényi eredetű élelmiszer-előállítás elképzelhetetlen magas biológiai értékű, új fajták felhasználásával előállított, kiváló minőségű, ellenőrzött szaporítóanyag nélkül. A NÉBIH növényi szaporítóanyag-felügyeleti tevékenysége kiterjed a vetőmag, a burgonya vetőgumó, a fás- és lágyszárú szaporítóanyagok minősítésére és a forgalmazás ellenőrzésére.

A NÉBIH a vetőmag szaporítók bejelentése alapján, jogszabályokban előírt számban és időben elvégzi a szuperelit szaporítási fokú vetőmag-előállító táblák szántóföldi ellenőrzését és minősítését, a fémzárolt és beküldött minták tisztaság, csírázóképessegi, magkórtan és fajtaazonossági vizsgálatát. A NÉBIH vetőmag felügyelők 2015-ben, 435 hektáron 45 szántóföldi növényfaj esetében végezték el a vetőmag előállító területek minősítését.

A Központi Vetőmag-minősítő laboratóriumban összesen 11.331 db magminta minősítése történt meg, amely 15%-kal magasabb szám az előző évinél.

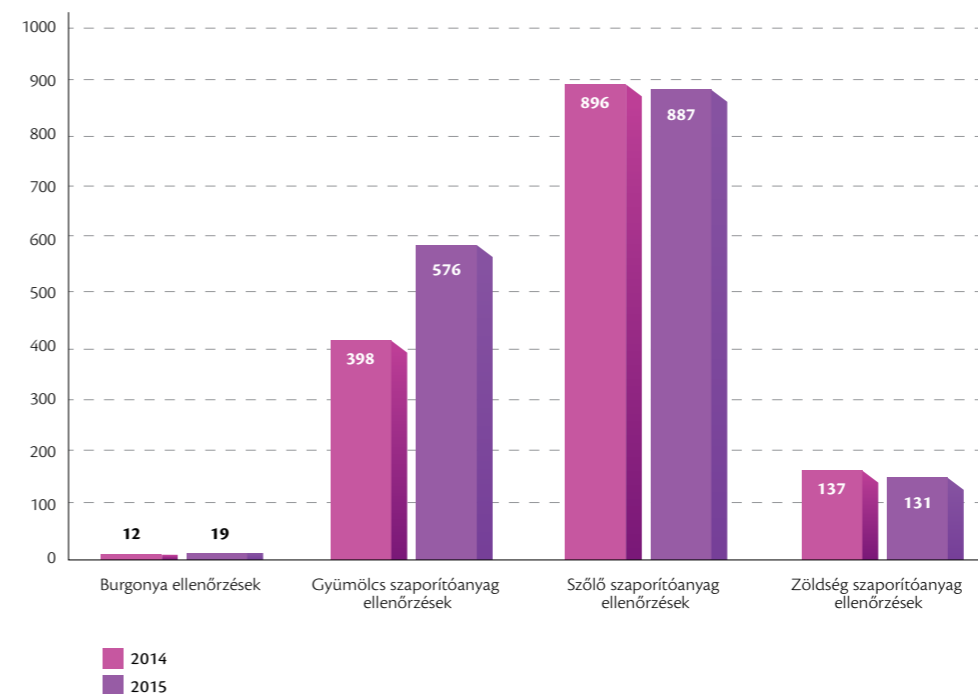
A rutinszerű vizsgálatokon túlmenően eseti céllenőrzések is lefolytatásra kerültek. 2015. április-május folyamán a NÉBIH a területileg illetékes megyei kormányhivatalokkal közösen csemege és pattogató kukorica forgalmazói ellenőrzést hajtott végre. A helyszíni ellenőrzések célja a hatósághoz be nem jelentett külföldi származású tételek, illetve az esetlegesen forgalomba lévő GMO-szennyezett tételek kiszűrése volt. Az ellenőrzési időszak a forgalmazási időszak végére, a kukorica vetéseket megelőző időszakra esett. A közös akció során 32 forgalmazó vállalkozás került ellenőrzésre, melyek összesen 528 db csemegekukorica és 46 db pattogató kukorica tételt forgalmaztak. A céllenőrzés során megállapításra került, hogy 14 db csemegekukorica tétel esetében a forgalmazó nem tett eleget bejelentési kötelezettségének. Ezen tételekből a NÉBIH hivatalos GMO mintát vett, de a vizsgált minták GMO-mentesnek bizonyultak.

Exportra kerülő mintegy 80.000 tonna vetőmag tételhez összesen 7.614 db ISTA nemzetközi érvényű bizonyítvány került kiállításra.

A kertészeti és erdészeti szaporítóanyag ellenőrzés magába foglalja a zöldségpalánta- és dísznövény-szaporítóanyag, szőlő- és gyümölcs, valamint erdészeti és energetikai szaporítóanyag előállítás és forgalmazásának ellenőrzését.

A 2015-ben összesen 131 termelőnél és forgalmazónál volt zöldségpalánta vagy dugghagyma ellenőrzés, intézkedésre okot adó jogszabálysértés nem volt.

A szőlő és gyümölcs szaporítóanyag-forgalmazás adminisztratív ellenőrzése a származási bizonyítványok alapján történik. A NÉBIH által ellenőrzött magas kategóriájú (prebázis, bázis) szaporító alapanyagot előállító törzsültetvények és szaporító iskolák helyszíni ellenőrzése során az elmúlt évben szankcionálásra nem került sor.

13. ábra: Növényi szaporítóanyag-felügyelet

NÖVÉNYI TERMÉKEK FELÜGYELETE, ELLENŐRZÉSE

Az elsődleges termelés egyik különleges területe a növény-egészségügyi szakterület. Elsődleges feladata a zárlati (karantén) és egyéb új, nem honos, de nagy gazdasági veszteséggel járó károsítók bekerülésének, megtelepedésének és terjedésének megakadályozása, egyrészt az export, az import, valamint a hazai termelés és EU-n belüli forgalmazás növény-egészségügyi ellenőrzésével, másrészt a károsítók rendszeres felderítésével, kiemelten fókuszálva a szaporítóanyagok ellenőrzésére. Ez utóbbi kiemelt jelentőségű, mert e termékek exportjának és EU-n belüli forgalmazásának feltétele, hogy hatósági ellenőrzés alapján mentesek legyenek a karantén károsítóktól.

A növény-egészségügyi feladattervben meghatározottak végrehajtása a témák számát tekintve teljesen vagy időarányosan megtörtént. Zárlati károsító esetén az alkalmazott intézkedés a megsemmisítés, vagy az áru olyan mértékű feldolgozása, amely nem teszi lehetővé a károsító terjedését (pl. hőkezelés, biomassza, beszántás, öntözési tilalom).

2015-ben az alábbi három karantén károsító fertőzése miatt került sor növény, növényi termék megsemmisítésére:

Két megyében rendeltek el zárlatot étkezési burgonyára *Ralstonia solanacearum* (burgonya barnarothadás) fertőzés miatt. Zala megyében 2,2 ha terület volt érintett. Az ügyfél tulajdonában levő, tárolóban tárolt 5.500 kg (3.000 kg Agria és 2500 kg Julinka) mennyiségű tételt megsemmisítették. Jász-Nagykun-Szolnok megyében 14,5 ha-os terület került hatósági zár alá, Jászberényben (12,5 ha) és Kisújszálláson (2 ha).

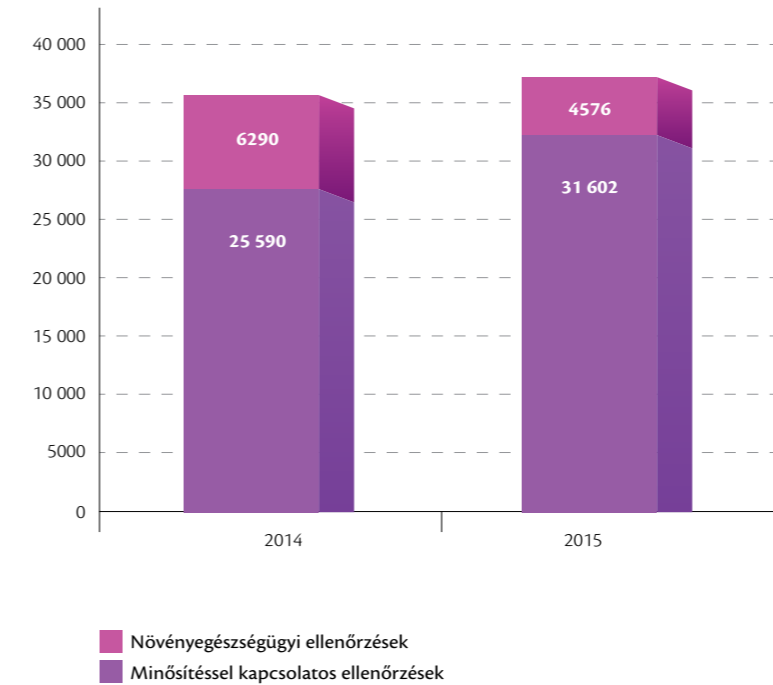
2015-ben a NÉBIH laboratóriuma a Nógrád megyei Szécsény határában lévő termőhelyről származó étkezési burgonya mintában mutatta ki a gyűrűs rothadást okozó baktériumot (*Clavibacter michiganensis* subsp. *sepedonicus*). Az egyik termelőnél összesen 6,12 ha, a másiknál 1,1 ha a fertőzöttnek nyilvánított terület. A fertőzöttnek bizonyult tételekből eladás nem történt. Mindkét gazdaság összes szántóterülete növény-egészségügyi zárlat alá került.

A szőlő aranyszínű sárgaság (*Flavescence dorée*) betegség – a szőlő védelmére a NÉBIH által kidolgozott országos felszámolási és megelőzési program eredményeként – a várhatónál csekélyebb mértékben terjedt 2015-ben.

A korábban érintett megyéken kívül Somogyban jelent meg a kórokozó szőlő szaporítóanyag termesztésében. A fertőzések felszámolására a szükséges intézkedések megtörténtek.

A Délnyugat-Dunántúlon elterjedt szelídgesztenye-gubacsdarázs (*Dryocosmus kuriphilus*), kártételének csökkentése érdekében a rovar természetes ellenségének a természeti környezetbe történő kísérleti, ellenőrzött körülmények közötti betelepítése tovább folytatódott.

2015-ben a hazai termelésben és EU-s forgalmazásban 7.525 növény-egészségügyi vizsgálatot és károsító-felderítést végeztek. A nem-megfelelőségek és a tevékenységek korlátozásának száma lényegesen nem változott.

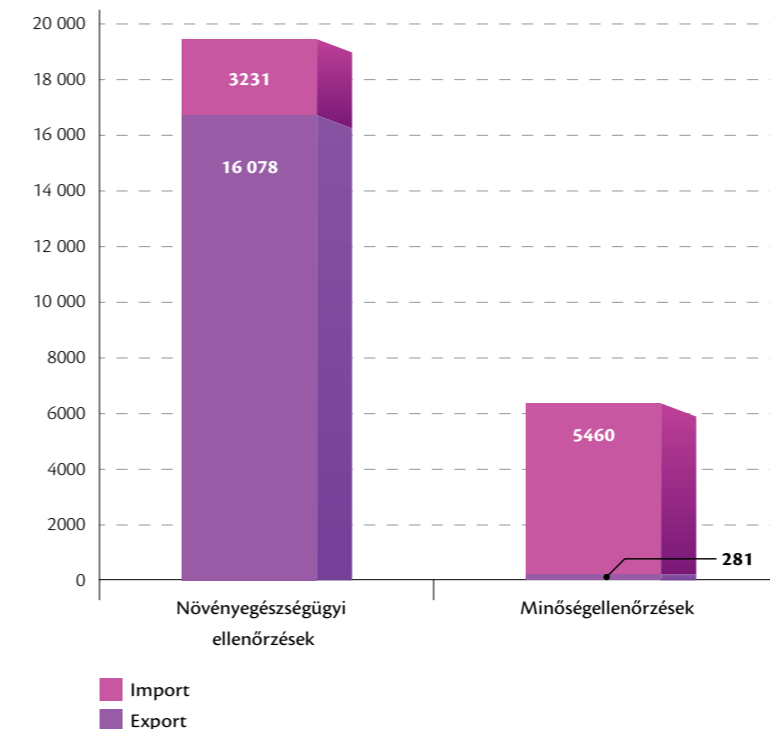
14. ábra: Vetőmagok és szaporítóanyagok ellenőrzése

Az elsődleges termesztés másik speciális területe a növénytermék-ellenőrzés, amelyek jelentős részét a zöldség-gyümölcs minőség és nyomonkövetési ellenőrzések teszik ki. 2015-ben 10.960 tétel került ellenőrzésre a belföldi forgalmazóknál. A kifogások aránya (8 %), ami közel azonos volt, mint 2014-ben. 2015

évben a kiszabott bírságok együttes összege 69.185.614 Ft volt. A termék eredetének meghamisításával megszűnik a nyomon-követhetőség, mely az egyik legsúlyosabb élelmiszerlánc-biztonsági szabálysértés és minden esetben komoly szankciót vont maga után. 184 tétel esetében (234 tonna) került sor az áru megsemmisítésére az esetek többségében a nyomon-követhetőség megsértése, illetve ismeretlen eredet miatt. A NÉBIH kiemelt figyelmet fordított, a szezonális termékek ellenőrzésére, különösen – az elmúlt évek piaci problémái miatt – a görögdinnyére. Az ellenőrzések kiterjedtek az élelmiszerlánc teljes vertikumára. A vizsgálatok komplexek, felölelték a forgalmazási minőség szabványoknak való megfelelés ellenőrzését, a nyomonkövethetőség biztosítását, valamint a származás megfelelő jelölését is. Közérdekű bejelentés vezette a zöldség-gyümölcs ellenőrzőket hamisítók nyomára. Átcímkezés közben érték tetten egy vállalkozót ellenőrzésük során. A felvásárló telepen az ellenőrök érkezésekor mintegy 21 tonna román származású dinnyét csomagoltak át egy áruházlánc piros-fehér-zöld trikolorral ellátott kartonjaiba. A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal zöldség-gyümölcs ellenőrei a tételt azonnali hatállyal zárolták és megtiltották a forgalomba hozatalát. 2015-ben nem ez volt az első feltárt átcsomagolásos eset, Békés megyében is romániai dinnyét raktak magyar származást sejtető kalodákba. Itt azonban az egyébként igen kisméretű címkén szerepelt a valós származási ország megnevezése, de a magyaros motívumokat tartalmazó csomagoló eszköz alkalmas volt a fogyasztó megtévesztésére. Zala megyében forgalmazási korlátozásra, majd később megsemmisítésre került (véltetően görögországi import) görögdinnye szállítmány, amely teljes mértékben jelöletlen volt. Az árut kísérő szállító levélről is hiányzott a származási ország, az osztályba sorolás és a tételazonosító jelölés. Az EKÁER rendszer bevezetésével több jelöletlen, ismeretlen eredetű és nem nyomonkövethető zöldség-gyümölcs tétel került a hatóság látókörébe, ebből a legjelentősebb a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében több vállalkozásnál megtalált burgonya tétel, amelyből közel 200 tonna került megsemmisítésre.

A növényi termékek másik fő területe a szennyezőanyag monitoring, ami magába foglalja a gabonafélék fuzárium toxin monitoringját, kukorica aflatoxin, levélzöldségek és cékla nitrát monitoringját, levélzöldségek mikrobiológiai szennyezettség monitoringját, illetve burgonya alfa-szolanin monitoringját. Az ellenőrzések kockázatbecslés alapján történnek és a természet körülményeinek helyszíni szemléje mellett laborvizsgálat céljából mintavételre is sor kerül. 2015-ben kifogás fuzárium toxin esetében fordult elő, azonban a tétel már értékesítésre került. Cékla esetében többször is előfordult magas nitrát tartalom.

Az Európai Unióban nincs meghatározva határérték cékla nitrát tartalmára vonatkozóan. A NÉBIH felhívta a fogyasztók figyelmét, hogy a csecsemők részére nem ajánlott a cékla fogyasztása.

15. ábra: **Növényi termékek kereskedelmének ellenőrzése (2015)**

NÖVÉNYVÉDELEM

Az élelmiszerlánc-biztonságot befolyásoló fő veszélyforrások közül elsők között szerepelnek a növényvédő szerek. A növényvédő szerek a jövőben is meghatározó szerepet fognak játszani a világ egyre növekvő népességének alapvető nyers élelmiszerekkel történő ellátásában. Ezért a lakosság egészséges és biztonságos étellel való ellátása érdekében elengedhetetlen a hatósági felügyelet.

A tevékenység-ellenőrzések során a növényvédő szert felhasználó termelők esetében előírt 3.600 ellenőrzés

országos szinten teljesült, mivel 2.450 technológiai ellenőrzés lefolytatása történt meg – amit kiegészít még az 1.460 esetben elvégzett Kölcsönös Megfeleltetés ellenőrzés – 2015-ben.

A növényvédő szer felhasználóknál végzett technológiai ellenőrzések esetében a leggyakrabban előforduló szabálytalanság a növényvédő szerek engedélykirattól eltérő felhasználása, vagyis a technológiai fegyelem megsértése, valamint a permetezési napló nem megfelelő vagy hiányos vezetése volt. Problémaként jelentkezett a növényorvosi vények hiánya, a kiürült csomagolóanyagok (göngyölegek) nem megfelelő kezelése illetve a növényvédő szer megfelelő képzés nélküli kijuttatása. A növénytermesztéssel foglalkozó ökológiai gazdálkodóknál lefolytatott – általában a tanúsító szervezetek által kezdeményezett – hatósági ellenőrzések alkalmával 3 esetben talált valamilyen szabálytalanságot a hatóság.

A növényvédőszer-felhasználók által elkövetett jogsértésekért a 11 millió Ft bírság került kiszabásra.

A termelők körében elvégzett hatósági ellenőrzések száma ugyan csökkent, de a feltárt szabálytalanságok száma nőtt, így 2015-ben a termelők esetében kicsit több növényvédelmi bírság lett kiszabva az előző évekhez képest. A több feltárt szabálytalanság a hatóság célzott, korábbi évek tapasztalatain alapuló ellenőrzéseiből fakad.

A lakosság felől érkező bejelentések általában növényvédő szer elsodródása, valamint feltételezhetően növényvédő szer okozta méhpusztulások miatt érkeztek. 2015-ben összesen 201 bejelentés érkezett, amelyek kivizsgálása érdekében 320 helyszíni ellenőrzést folytattak le. 38 esetben tártak fel szabálytalanságot. A legtöbb szabálytalanság (27 eset) növényvédő szer elsodródáshoz és a méhpusztulások kivizsgálásához köthető (7 eset). Az eljárások során összesen 3,8 millió Ft bírság kiszabására került sor. Mintegy 359 minta laboratóriumi vizsgálata történt meg növényvédelmi tevékenységre visszavezethető káresemény kivizsgálására. A panaszbejelentések hatósági kivizsgálása elsősorban a méhmérgezésekkel volt kapcsolatos. Összesen 239 mintavételre került sor a méhmérgezések hatósági kivizsgálása során. A laboratóriumi vizsgálatok a növényi minták vizsgálata mellett kiterjedtek a méhhullákra is.

A NÉBIH a hatósági eljárások mellett kiemelt figyelmet fordít a méhek kíméletére, a magyar méhegészségügyi helyzetre. A NÉBIH célzott bomlásdinamikai vizsgálatokkal 2013 után, 2015-ben is folytatta az egyes növényvédőszer-hatóanyagok méhpusztulásokban betöltött szerepének tisztázását. A vizsgálat célja annak megállapítása, hogy egyes, a házi méhek által látogatott jelentős növénykultúrák virágában a vizsgált hatóanyagok milyen mennyiségben vannak jelen a szerek engedélykirat szerinti kijuttatását követően.

Tavaly 67 db monitoring vizsgálat történt a korábban méhmérgezésekkel érintett települések környezetében a növényvédelmi technológiai fegyelem ellenőrzésére. A jogsértésre utaló vizsgálati eredmények alapján a hatóság 15 esetben indított eljárást a terület földhasználója ellen.

A növényvédőszer-maradék vizsgálatokat tekintve 2015-ben 1.980 db hatósági friss zöldség-, gyümölcs- és gabona-minta analízisét végezte el a hálózat a mintavételi program keretében, ezzel a mintavételi tervben előirányzott számok teljesültek. Az ellenőrzések kiterjedtek a termőhelyekre, piacokra, logisztikai központokra, határállomásokra, valamint az agrár-környezet gazdálkodási-, illetve az iskolagyümölcs programban részt vevő termelők ellenőrzésére is.

A hazai vizsgálati minták mintavétele betakarításkor a termőhelyen, a piaci elárúsító helyeken, az import vizsgálati minták mintavétele pedig a határállomásokon és a nagykereskedelmi láncokban történt.

Az összesen vizsgált hatósági minták 60%-a kimutatható, de nem kifogásolható mennyiségben tartalmazott növényvédőszer-maradékot. Határérték feletti mennyiségben mért szermaradék-tartalom miatt a minták 1,2%-a (24 db) minősült kifogásoltnak (citrom, csemegegyümölcs, jégsaláta, köszméte, meggy, narancs, őszibarack, paprika és uborka). A NÉBIH a vizsgálati eredmények birtokában minden esetben haladéktalanul megtette a szükséges intézkedéseket a lakosság megfelelő tájékoztatása, a kifogásolt tételek forgalomba hozatalának megtiltása és a hatósági eljárás megindítása érdekében. Így tette ezt a 2015. év egyik legjelentősebb kifogásolt hatóanyagot tartalmazó növényi terméke esetén, mikor a laboratóriumi vizsgálatok egy Csongrád megyei termelők termesztő berendezéseiben vett étkezési paprika mintákból hazánkban és az Európai Unióban nem engedélyezett rovar-, és atkaölő növényvédő szer hatóanyagokat – klórfenapír, spiromezifen – mutattak ki. A vizsgálati eredmények birtokában az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv a szükséges intézkedéseket haladéktalanul megtette, intézkedett az érintett paprika tételek forgalomba hozatalának megtiltásáról és megindította a hatósági eljárást. Az eljárás során 44.030 kg paprika került megsemmisítésre, és a termelő számára 2 millió forint, a szakirányító számára pedig 150 ezer forint növényvédelmi bírság került kiszabásra.

A NÉBIH a hatósági munka mellett kiemelten fontosnak tartja a gazdálkodók megfelelő tájékoztatását, munkájuk segítségét. Ennek érdekében kifejlesztésre került a Növényvédő szerek adatbázisa, mely a Magyarországon engedélyezett növényvédő szerek hivatalos, interneten elérhető listája. A program népszerűsége folyamatosan nő, 2014-ben még csak 177.708, de 2015-ben már 533.350 műveletet hajtottak végre benne

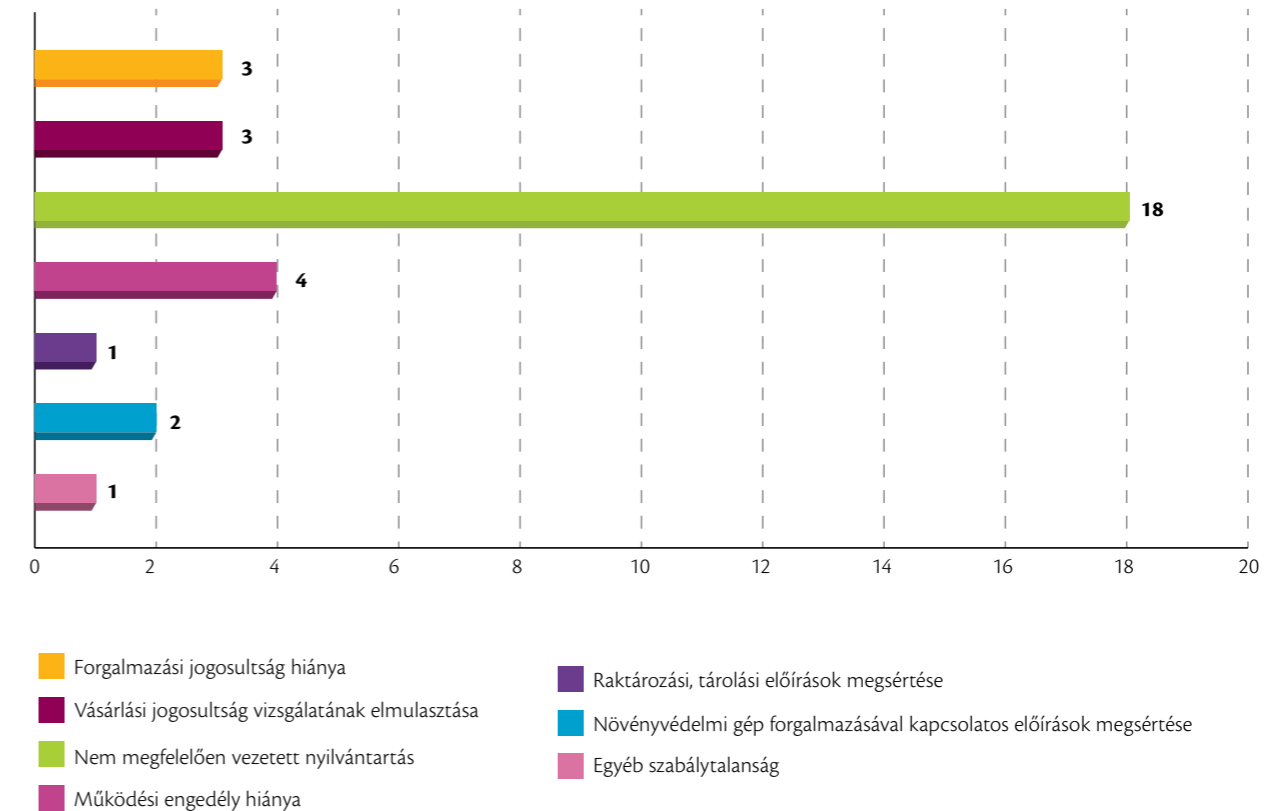
a felhasználók. A program iránti érdeklődésre való tekintettel 2015-ben megkezdődött a kereső telefonos alkalmazásának kifejlesztése is.

NÖVÉNYVÉDŐ SZEREK, TERMÉSNÖVELŐ ANYAGOK, EK MŰTRÁGYÁK ÉS ÁLLATGYÓGYÁSZATI SZEREK ELLENŐRZÉSE

A felügyelők 2015-ben összesen 14 ellenőrzést végeztek a növényvédőszer-gyártó és kiszerező üzemekben, szabálytalanságot nem találtak.

2015-ben 1.797 növényvédő szert árusító kereskedelmi egység közül 1.209 üzletben ellenőriztek. A növényvédő szert forgalmazók körében 1.464 esetben történt hatósági ellenőrzés. A növényvédelmi felügyelők további 110 esetben végeztek helyszíni szemlélt működési engedély illetve telepengedély kiadásához szükséges szakhatósági állásfoglalás kialakításához.

A kis- és nagykereskedelmi egységeknél tartott hatósági ellenőrzések során a növényvédelmi felügyelők ellenőrzik az engedélyköteles növényvédő szerek forgalmazásának jogszerűségét. A forgalmazási tevékenységhez kapcsolódóan 85 esetben tártak fel valamilyen szabálytalanságot. A leggyakrabban előforduló hiba a nem megfelelően vezetett nyilvántartás volt. 3 esetben a forgalmazó nem alkalmazott megfelelő képe-sítéssel és engedéllyel rendelkező személyt, aki jogosult lett volna a növényvédő szert átadni a vevőnek, és 3 esetben a forgalmazó olyan személynek adta el az engedélyköteles növényvédő szert, aki nem is jogosult azt megvásárolni, felhasználni. E hiányosságok azt mutatják, hogy a forgalmazók sokszor olyan személynek adják el az engedélyköteles növényvédő szert, aki nem jogosult azt megvásárolni, felhasználni.

16. ábra: **Növényvédő szerek forgalmazásához kapcsolódó szabálytalanságok (2015)**

2015-ben 135 növényvédő szer - gombaölő, rovarölő, gyomirtó - tétel, illetve 174 minta laboratóriumi minőségvizsgálata történt meg 1.320 vizsgálati paraméterre. A vizsgált hatósági minták döntő többsége megfelelt az engedélyokiratban előírt minőségi követelményeknek, a hatósági minták esetében két esetben volt minőségi kifogás.

A kiszerezőknél, forgalmazóknál és felhasználóknál tartott ellenőrzések alkalmával sor kerül a növényvédő szerek helyszíni, vizuális vizsgálatára is, 2015-ben összesen 39.855 növényvédő szer tétel ellenőrzése történt meg. Az ellenőrzések alkalmával leggyakrabban lejárt szavatossági idejű növényvédő szerekkel találkoztak

a felügyelők, de sok esetben volt gond a címkével vagy a csomagolással. 47 esetben találtak a felügyelők Magyarországon nem engedélyezett növényvédő szert, 10 tétel esetén pedig felmerült a hamisítás gyanúja. 17 esetben került sor megsemmisítés elrendelésére. A termékekkel kapcsolatos szabálytalanságokért összesen 3 millió Ft bírságot szabtak ki a megyei felügyelők, melynek többségét, 2 millió Ft-ot a forgalmazóknak, illetve az engedélytulajdonosnak kellett megfizetni.

Az 1.558 tételszámú engedélyköteles terméknövelő anyag és EK-műtrágya címkézési, feliratozási, tárolási követelményei teljesülésének, valamint a forgalomba hozatali és felhasználási engedélyek meglétének ellenőrzése során 464 termék-mintavétel történt. 49 esetben állapítottak meg a talajvédelmi felügyelők a helyszínen szabálytalanságot, és 71 esetben laboratóriumban mértek beltartalmi hiányosságot vagy határérték feletti toxikus elem tartalmat. Ezen belül a NÉBIH Pécsi Talajbiológiai Laboratóriuma 43 db vizsgálatot végzett mikrobiológiai készítmények vonatkozásában, amelyből 5 termék esetében állapítottak meg valamilyen hiányosságot.

A NÉBIH, mint a növényvédő szerek engedélyezésért felelős nemzeti kompetens hatóság, a növényvédő szerek forgalomba hozataláról szóló 1107/2009/EK és a növényvédőszer-maradék határértékekről szóló 396/2005/EK rendeletben meghatározott tagállami feladatok ellátásának keretében, valamint a 36/2006. (V. 18.) FVM rendeletben előírt rendelkezések alapján az alábbi feladatokat végezte el 2015-ben:

- A növényvédő szer hatóanyagok megújítása 3. ütemének (AIR-3) keretében elkészítette a benzoesav hatóanyag értékelő jelentését (Renewal Assessment Report), és bocsátotta az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA) rendelkezésére. Ezzel párhuzamosan további 2 hatóanyag (Gliocladium catenulatum és Dimoxistrobin) értékelését kezdte meg.
- A Fluopiram és a Protiokonazol hatóanyagok egyes kultúrákra (napraforgó, csemegekukorica, árpa, zab, repce) vonatkozó új szermaradék határértékek megállapításához szükséges értékelő jelentést készített.
- 57 db új növényvédőszer-engedélyt adott ki, ebből 5 db európai zonális értékelésen alapul, melyet a többi tagállam is átvehet
- 85 db értékeléssel megalapozott, és 81 db adminisztratív jellegű növényvédőszer-okirat módosítást végzett
- 65 db új terméknövelő anyag okiratot adott ki, mely 123 db új készítmény forgalomba hozatalát jelenti.
- 111 db terméknövelő anyag okiratot módosított

- 417 db EK műtrágya bejelentést igazolt vissza
- 122 db kísérleti engedély került kiadásra, mely 695 készítményt érintett (növényvédő szer + terméknövelő anyag)

2015-ben a hatóság 36 db növényvédő szerre adott ki kiskultúrás engedélyt 53 növénykultúrára/ kultúracsoportra vonatkozóan. A kiskultúrás engedélyezési program olyan növénykultúrákban, területeken nyújt megoldásokat a termelők számára, amelyekben nélkülözhetetlen a hatékony és jogszerű növényvédőszer-használat lehetőségeinek megteremtése és bővítése. Az élelmiszerlánc-felügyeleti hatóság kiemelt feladatának tekinti a kis felületen termesztett növények növényvédelmében meglévő technológiai hiányok mérséklését.

Az állatgyógyászati készítmények gyártásának, nagykereskedelmi forgalmazásának hatósági ellenőrzése a 2015. évi ellenőrzési tervnek megfelelően teljesült. Állatgyógyászati készítmények gyártásellenőrzése (GMP ellenőrzés) során 20 ellenőrzés történt. A gyártásengedélyezéshez kapcsolódó GMP megfelelés ellenőrzést követően kiadott engedélyk száma 45 volt. A lefolytatott ellenőrzéseket követően 3 gyártó gyógyszergyártási engedélye felfüggesztésre került. Kilenc esetben szabálysértés miatt közigazgatási hatósági eljárás indult; a kiszabott bírságok összege 4.485.000 Ft.

Az állatgyógyászati készítmények nagykereskedőinek ellenőrzésére (GDP ellenőrzés) 52 esetben került sor. A gyógyszer-nagykereskedelmi tevékenység ellenőrzése eredményeként 22 esetben szabálysértési eljárás indult; 6 esetben figyelmeztetés, 14 esetben bírság kiszabására került sor. A kiszabott bírságok összege 4.995.000 Ft. Forgalmazási korlátozásra 30 esetben került sor. Alaki hibás állatgyógyászati készítmények forgalmazására vonatkozó kérelmet 19 nagykereskedő/engedélyes nyújtott be. Az engedély kiadására 102 készítmény (gyártási tétel) esetében került sor. A hatóság 7 kérelmet utasított el.

2015-ben összesen 1.224 állatgyógyászati termék/tétel került ellenőrzésre. Az ellenőrzésekhez kapcsolódóan a laboratóriumok 571 állatgyógyászati termék/tétel laboratóriumi/állatházi minőségellenőrzését végezték el. Az Európai Tanács által koordinált uniós piac-ellenőrzési tevékenység során az ellenőrzésre kijelölt 8 centrálisan engedélyezett állatgyógyászati készítmény közül 2 termék mintavételezését és 3 készítmény állatházi és laboratóriumi vizsgálatait a magyar hatóság végezte el. A kölcsönös elismerési és decentralizált eljárásokban engedélyezett készítmények ellenőrzése során a tagállamok közötti munkamegosztás keretében a magyar hatóság OMCL laboratóriumai 6 készítmény ellenőrzését végezték el.

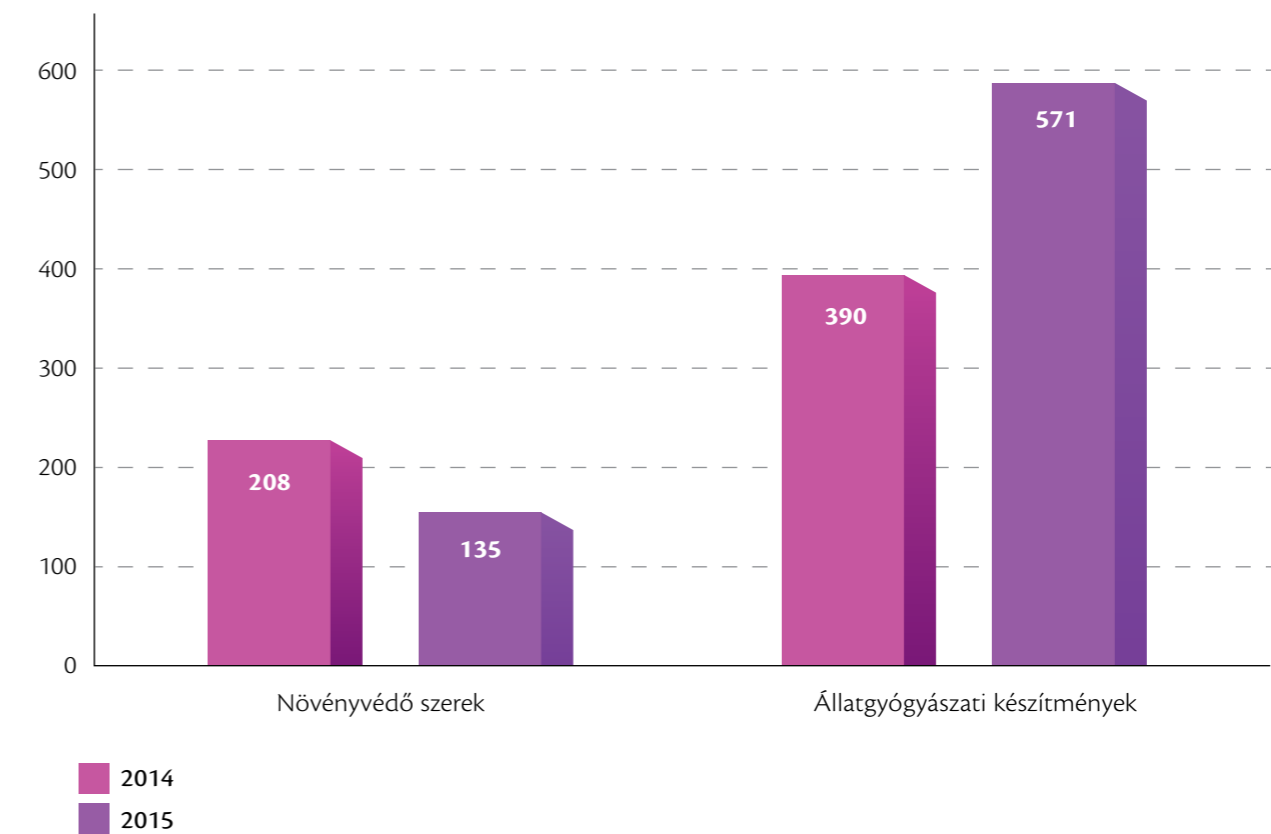
A hazai piacfelügyeleti ellenőrzési tervben kijelölt készítmények minőségének ellenőrzésére közel 50%-ban valósult meg. A kijelölt készítmények egy része nem került mintavételezésre, számos oltóanyag a mintavétel idején az importáló kereskedőnél nem volt raktáron. A hazai éves ellenőrzési terv alapján ellenőrzött készítmények esetén a laboratóriumi vizsgálatok minőségi hibát 4 esetben tártak fel. Hat esetben a termék csomagolóanyaga és/vagy használati utasítása nem felelt meg a forgalomba hozatali engedélyben foglaltaknak. Forgalomba hozatali engedély kiadását megelőzően 237 törzskönyvi minta laboratóriumi ellenőrző vizsgálatára került sor. Az Európai Gyógyszerkönyvi együttműködés keretében a laboratóriumok 3 uniós vizsgálati programban vettek részt.

Az év során az EU gyors riasztási rendszerén keresztül 5 állatgyógyászati vonatkozású bejelentés érkezett. A jelentett készítmények minőséghibás/hamisított tételei Magyarországon nem kerültek forgalmazásra, ezért további intézkedésre nem volt szükség.

Az állatgyógyászati készítmények alkalmazását követően tapasztalt mellékhatás-bejelentések (Pharmacovigilance rendszer) száma 2015-ben 21 volt; az állattulajdonosoktól 2 bejelentés érkezett, 16 esetben a forgalomba hozatali engedély jogosultja (engedélyes), egy esetben a társhatóság jelentette az esetet. Tizennégy bejelentés gyógyszerkészítményre, 5 bejelentés oltóanyagra, 2 bejelentés gyógyhatású készítményre vonatkozott. A készítmények használata után az állatokon 15 esetben mellékhatásokat jelentettek, 4 esetben a készítmény hatékonyságának hiányát feltételezték. Az alkalmazott készítmény és a tapasztalt tünetek közötti ok-okozati összefüggés kivizsgálása alapján az esetek közel felében a tapasztalt tünetek a felhasznált készítményhez köthetőek voltak. Az engedélyesektől 2015-ben 785 rendszeres gyógyszerbiztonsági jelentés (PSUR) érkezett be, melyek közül 126 centrálisan engedélyezett állatgyógyászati készítményre vonatkozott (66 gyógyszerkészítményre, 60 oltóanyagra), 425 nemzetközi eljárásban törzskönyvezett készítményre vonatkozott (375 gyógyszerkészítményre, 50 oltóanyagra). Tizenhét nemzetközi eljárásban törzskönyvezett készítmény PSUR értékelésében Magyarország Referens Tagállamként vett részt. Nemzeti eljárásban törzskönyvezett állatgyógyászati készítményre vonatkozóan 234 jelentés érkezett, melyek értékelését a hatóság elvégezte. A tagállamok közötti munkamegosztás keretében a magyar hatóság 5 hatóanyag PSUR értékelését végezte el.

Az ellenőrzések eredményeit az előző évek tapasztalataival összevetve megállapítható, hogy a 2015-ben feltárt gyártóhelyi és forgalmazási tevékenységet érintő nem megfelelőségek növekvő száma, valamint,

a szabálytalanságok súlyosságának és az ismételt előfordulás gyakoriságának növekedése miatt a kiszabott bírságok összege jelentősen emelkedett. Az ellenőrzések során feltárt nem megfelelőségek többsége a jogszabályellenes gyártást és forgalmazást érintette, beleértve a jogszabályellenes reklámtevékenységet is. Az internetes kereskedelemmel kapcsolatos jogszabályellenes forgalmazás, valamint az illegális gyártási és forgalmazási tevékenység internetes reklámozása fokozottan fordult elő. A Btk. 186. §-ában foglalt egészségügyi termék hamisítása törvényi tényállás alapján, a rendőrség felé egészségügyi termék illegális gyártása és forgalmazása miatt, három esetben feljelentést tett a hatóság.

17. ábra: Növényvédő szerek és állatgyógyászati szerek tételeinek laboratóriumi minőségellenőrzése

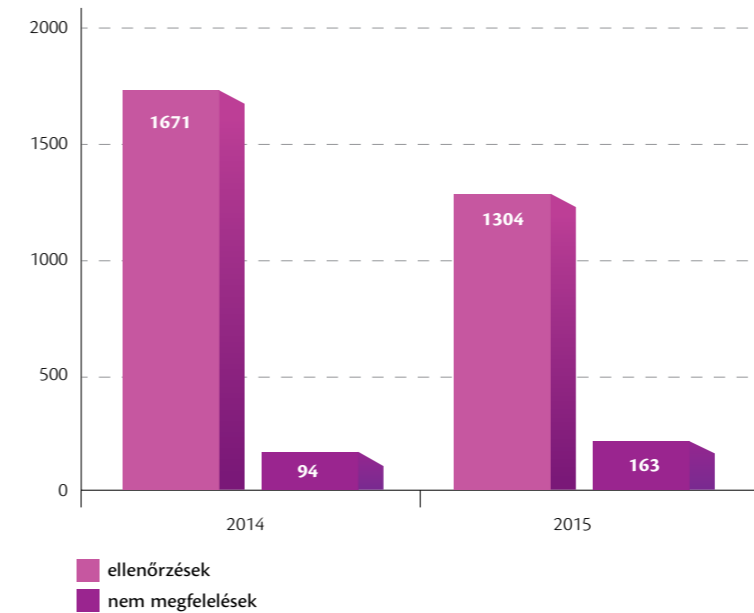
TAKARMÁNYOK ELLENŐRZÉSE

A NÉBIH által kiadott hatósági ellenőrzési tervnek megfelelően, a területi szervek hatósági ellenőrzései kiterjedtek a takarmányipari létesítmények és a takarmányok ellenőrzésére is.

A takarmányipari létesítmények száma a 2015. évben az előző évhez képest mintegy 12 %-os növekedést mutatott. 2015. év végén 6.507 db takarmány előállító és forgalmazó létesítmény szerepelt a hatósági nyilvántartásban a 2014. évi 5.773 db létesítménnyel szemben. A takarmányt előállító létesítmények száma 929 db, a forgalmazó létesítmények száma pedig 5.578 db volt 2015-ben. A változó létesítményszám mellett az előállított takarmányok összmenyisége jelentősen nem változott.

2015. évben az élelmiszerlánc-felügyelet során elvégzett takarmány-előállító- és forgalmazó létesítmény ellenőrzések száma 1.304 volt. Az ellenőrzések kiterjedtek a létesítmények működésének, minőségirányítási és önellenőrzési rendszerének ellenőrzésére és a termékek vizsgálatára. Az éves monitoring mintavételi tervnek megfelelően megtörténtek a mintavételek, és a minták vizsgálata kiterjedt az élelmiszer- és takarmány-biztonsági és minőségi paraméterekre.

A takarmány-létesítmények hatósági ellenőrzése során feltárt nem megfelelőségek száma csökkent az elmúlt években (2013-ban 202, 2014-ben 163, 2015-ben 94). A hatóság 2015-ben 34, azaz az előző évhez képest kevesebb esetben alkalmazott figyelmeztetés szankciót a takarmányok ellenőrzése kapcsán. Bírság kiszabására 14 esetben került sor, összesen 2.375.455 Ft összegben. Ez a 2014. évhez képest jóval kisebb számú és összegű bírságot jelent. Tevékenység korlátozására a tavalyi évben 18 esetben volt szükség a 2014. évi 30 esethez képest. Az ellenőrzési tapasztalatok alapján az előállító létesítmények tevékenysége a működési engedélyben meghatározott keretek között zajlott. A helyszíni ellenőrzések során feltárt nem megfelelőségek jellemzően továbbra is a minőségirányítással és nyomon-követhetőséggel kapcsolatos adminisztrációs hiányosságok voltak.

18. ábra: **Takarmány ellenőrzések és nem megfelelőségek száma**

A takarmányok laboratóriumi vizsgálatán alapuló ellenőrzése során feltárt hibák jellemzően minőségi problémák voltak. A takarmányok vonatkozásában a 2015. évben összesen 5.417 tétel került vizsgálatra (helyszíni és laborvizsgálatok összege), amiből 87 tételnél állapított meg a hatóság hibát. A kifogásolási arány a tavalyi értékhez képest nőtt. Minőségi vizsgálatok során esetenként az előállítók a címkén garantált beltartalomhoz képest olyan mértékben tértek el, amely már jogszabályi kifogás alá esik. Jellemző minőségi nem megfelelés – az előző évek tapasztalataihoz hasonlóan - a fehérje- és vitaminhiány, illetve a makro- és mikroelem-tartalomban való eltérések voltak. A nem engedélyezett állati eredetű fehérje tartalom kimutatására irányuló 350 mikroszkópos takarmány vizsgálat nem mutatott ki nem megfelelőséget. A csekély számú takarmány-biztonsági nem megfelelőségek jellemzően nemkívánatos anyagszennyezések voltak – pl. mikroszkópos vizsgálat többször mutatott határérték feletti *Ambrosia* sp. szennyezést –, de egy esetben sem merült fel közvetlen élelmiszerlánc-biztonsági veszély. A kifogásolási arány a tavalyi értékhez képest csökkent. Összességében a takarmányok biztonsági és minőségi paraméterei nem mutattak jelentős változást.

A hatóság az ellenőrzések során feltárt hibák esetében minden esetben kivizsgálta a nem megfelelés okát, és az adott tétellel kapcsolatban megtette a további szükséges intézkedéseket.

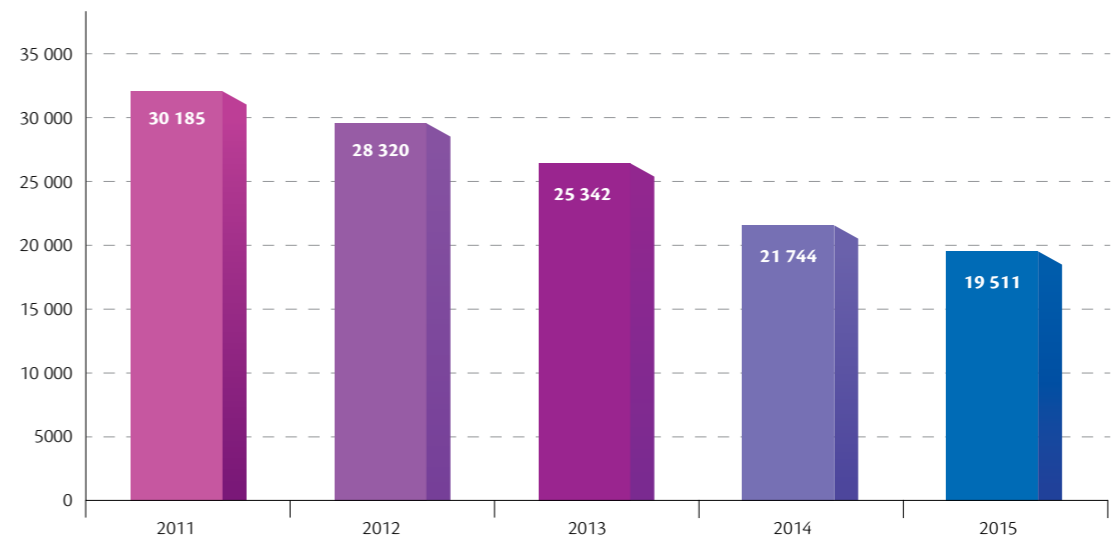
ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI ÉS ÁLLATVÉDELMI ELLENŐRZÉSEK, ÁLLATTENYÉSZTÉSI FELÜLVIZSGÁLATOK

Az ellenőrzések jellege az éves létesítmény-ellenőrzési tervben előírt kockázatbecslésen alapuló tervezett/kötelező, kompenzációs illetve eseti ellenőrzés volt.

A szakterületi ellenőrzések az éves létesítményellenőrzési terv és a szakmai igazgatósággal történő egyeztetés alapján valósulnak meg.

Állatvédelmi tárgyú ellenőrzések száma – a kockázatbecslés alapján végrehajtott és a bejelentésre történő ellenőrzéseket is beszámítva – a tárgyévben 19.964 volt.

A 2015. év során végzett állatjóléti ellenőrzések eredményei alapján több meg nem felelés történt, mint az előző évben, ugyanakkor nagyobb arányban alkalmazott a hatóság tevékenység korlátozására vonatkozó szankciót. A kiszabott állatvédelmi bírságok száma (45) és összege (13.170.000 Ft) csökkent, az elkövetett jogszabálysértések kevésbé voltak súlyosak, mint 2014 során. Az állatvédelmi bírsággal szankcionált meg nem felelések okai a következők voltak: mezőgazdasági haszonállatok szállítására vonatkozó állatvédelmi szabályok megszegése, az ebtartásra, eb egyedi azonosítására vonatkozó jogszabályi előírások megsértése, állatkínzás esetei az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény fogalom-meghatározása alapján. Az ebtartás szabályainak szigorításával, az egyedi, mikrochipes jelölési kötelezettség bevezetése óta 23%-kal csökkent a gyepmesterek által befogott kóbor kutyák száma. 2015-ben az ebrendészeti telepekre bekerült kutyák száma 10 %-kal csökkent az előző évhez képest. Folyamatban van a település belterületén a kóbor állatok befogásával, tulajdonjogának átruházásával és elhelyezésével kapcsolatos feladatok ellátásának részletes szabályairól szóló rendelet tervezet egyeztetése, mely átfogóan, új elvárások figyelembe vételével kezeli az ebrendészeti telepek működését.

19. ábra: **Ebrendészeti telepekre bekerülő ebek száma**

A tagállamok társhatóságai számos, a kutyakölykök kereskedelmében tapasztalható szabálytalanságról tájékoztatták a NÉBIH-et. A szabálytalan kutyaszállítások visszaszorítása érdekében szigorító intézkedések elrendelésére volt szükség, melyekkel sikerült csökkenteni a súlyos meg nem felelések számát.

2015 során kétszer került sor állatvédelmi értekezlet és egyúttal képzés megtartására a megyei állatvédelmi felügyelők részére. Az értekezletek során bemutatásra került az Állatkísérleti Projektértékelő Rendszer (ÁPIR), az informatikai rendszerbe történő bejelentkezés módja, valamint az elvégzendő adatfeltöltési feladatok.

A NÉBIH által szervezett állatjóléti felelős képzések keretében 2015. során 487 személy szerzett állatjóléti felelős bizonyítványt, így már több mint 4000 gazda ingyenes képzését végezte el a hatóság. A vágóhídi állatjóléti tisztviselők, illetve a vágóhídi dolgozók részére megtartott képzéseken részt vett személyek közül 16 személy részére adott ki a NÉBIH bizonyítványt.

Az Állatkísérleti Tudományos Etikai Tanács a tárgyévben összesen 193 állatkísérleti engedélykérelmet bírált el, melynek során 56 beadványt értékelt nem engedélyezhetőnek, további 10 kérelem pedig nem engedélyköteles projektet írt le.

A 2015. évben állat-egészségügyi bizonyítványok tekintetében 26 (2014: 24 db) módosítást kértek harmadik országok. A legtöbb bizonyítványmódosítás török és bosznia-hercegovinai relációban történt a kérők exportjának Európai Uniós egyeztetései, a kényelv járvány, illetve a tavaszi madárinfluenza esetek miatt. Emellett 2015-ben 73 új bizonyítványt (2014: 96 db) adott ki a NÉBIH. Az új bizonyítványok a magyar export új célterületeit tükrözik. A hagyományos balkáni piac (Albánia, Montenegró, Szerbia) mellett több ázsiai ország (Japán, Kína, Dél-Korea, Tajvan, Hongkong) és közel-keleti és afrikai állam (Jordánia, Irán, Eritrea, Dél-Afrika) esetén került exportbizonyítvány-minta jóváhagyásra, jellemzően baromfi, -hús és húskészítmények, keltetőtojás és állateledel kivitelére. A tavalyi évben megnőtt a kutya és macska exportbizonyítványok száma is (Ausztrália, Hongkong, Szingapúr), ami jól mutatja a hazai tenyésztők sikeres munkáját.

Új kazah bizonyítványok léptek érvénybe olyan termékcsoportok exportja esetén, amelyek bizonyítvány-mintáiról még nem egyezett meg az Európai Unió és az Eurázsiai Gazdasági Unió. Az Európai Unió és a Kazah Köztársaság által elfogadott, új exportbizonyítvány-mintákat a magyar exportőrök részére elérhetővé tette a hatóság, így 2016-ban is zavartalanul folytatódhat a Kazahsztánba irányuló élőállat-, élelmiszer- és takarmányexport.

Az Eurázsiai Gazdasági Unió (Vámunió: Oroszország, Kazahsztán, Belorusszia) felé történő élőállat-, illetve állati eredetű termékek exportjának koordinálásához a vámuniós és orosz exportfeltételek megvalósítását szolgáló eljárásrend módosult és kiegészült több orosz jogszabály magyar nyelvű fordításával.

Magyarországról a 2015. évben 21.524 élőállat-szállítmány került kiszállításra, amelyből 3.366 szállítmány képezte a tényleges exportot különböző harmadik országokba, 4.211.205 állattal.

Új exportcélpontok között szerepel Kína és Japán. Más EU-s tagállamba történő kiszállítás, illetve harmadik országba történő export ellenőrzése esetén bírság kiszabására nem került sor, ami javulás a 2014. évi 6 esethez képest.

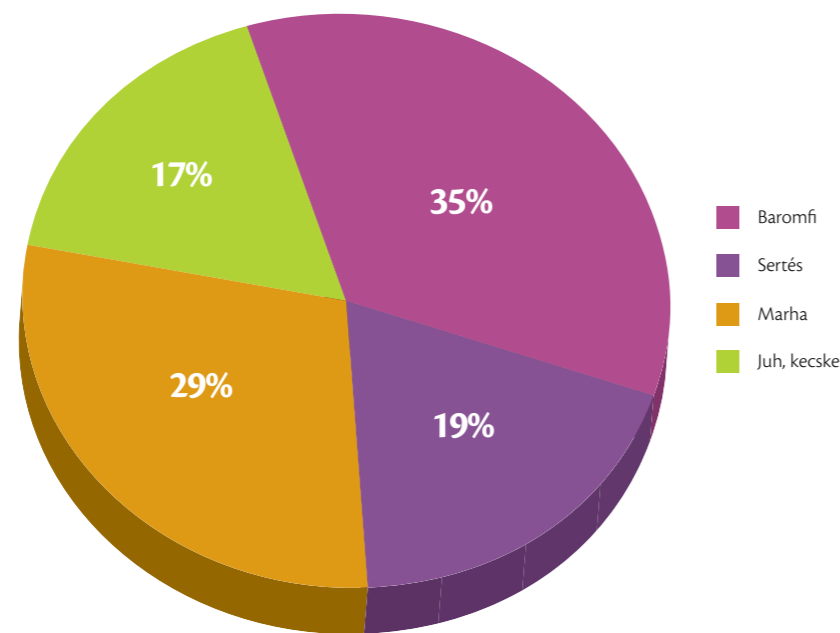
Faj	Összes szállítmány (db)	Állatlétszám (db)	Fő piacok
Ló	977	2275	EU, Törökország
Szarvasmarha	1788	44 560	EU
	2317	116 470	Libanon, Izrael, Egyiptom, Törökország
Sertés	1522	368 145	EU
	140	46 431	Moldovai Köztársaság, Bosznia-Hercegovina
Juh, kecske	2296	593 311	EU
	67	24 464	Libanon, Törökország
Baromfi	3630	62 660 159	EU
	115	3 523 261	Moldovai Köztársaság, Orosz Föderáció, Üzbegisztán

8. táblázat: **Élőállat export-szállítások (2015)**

Az Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszer (ENAR) ellenőrzések többéves, köztük 2015. évi tapasztalata, hogy az ellenőrzések és a megfelelő célcsoportok kiválasztása eredményeként évről évre csökken a meg nem felelések száma. Az elmúlt évben a hatóság azokat a tenyészeteket ellenőrizte hatványozottan, amelyeknél dokumentációs, jelentésbeli hiányosságok jelentkeztek.

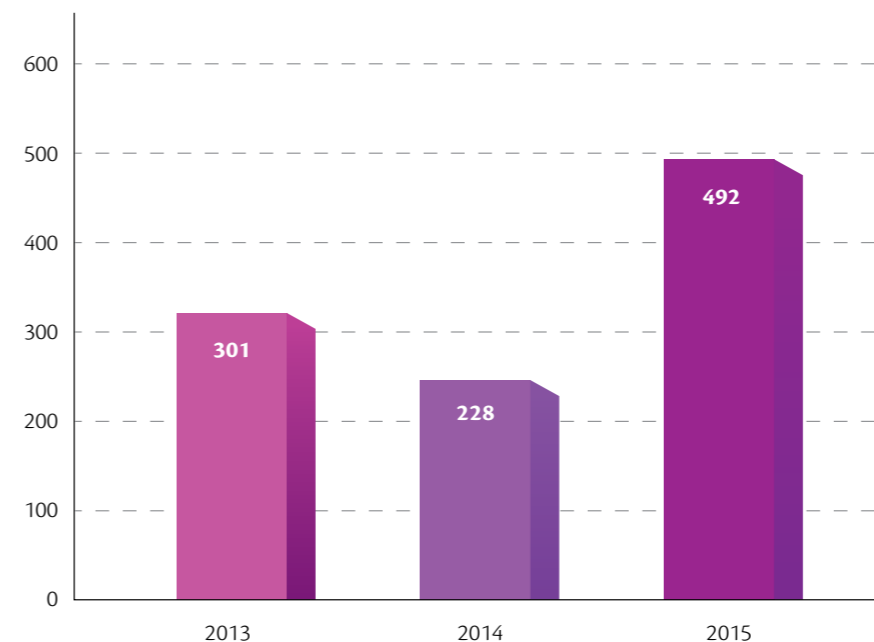
Az egyes állatfajokra vonatkozó állat-egészségügyi ellenőrzések száma némileg csökkent (2014: 16.971, 2015: 13.461 db) a tavalyihoz képest, de arányaiban követi a 2014-es tendenciákat. 2015-ben is kb. az ellenőrzések 0,3%-ban találtak meg nem felelést, amelyre 1,5 millió Ft bírságot szabtak ki.

2015-ben jelent meg a sertések jelöléséről, valamint Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszeréről szóló 83/2015. (XII. 16.) FM rendelet, mely új előírásként 2016. június 30-i határidővel bevezeti a tenyészsertések jelölését a sertéstartók számára, ezzel segítve az állatállományok nyilvántartását és nyomon követését.

20. ábra: **Állategészségügyi ellenőrzések fajonkénti megoszlása (2015)**

A 2014. évben került bevezetésre a Melléktermék Bevallási Rendszer (MEBER), amivel az állati melléktermékekkel kapcsolatos tevékenységet végzők számára először lehetővé vált, hogy a 2013. évre vonatkozó éves jelentési kötelezettségüknek elektronikus úton tegyenek eleget. A 2015. évre vonatkozó, elektronikusan beadott jelentések száma egyre növekszik, immáron több mint másfélszerese (61 %) a 2013. évre vonatkozóknak.

21. ábra: **Éves állati melléktermék jelentés a MEBER rendszerben éves megoszlásban**

Az állati melléktermékekhez kapcsolódó gazdálkodói ellenőrzések száma kb. 10%-kal nőtt a 2014-es évihez képest (1.862 db 2015-ben), a meg nem felelések száma és a bírságok összege viszont csökkent.

A másik tagállamokból beérkező élőállat szállítmányok száma 2015. évben 11.207 volt, ami 30%-os emelkedés az egy évvel korábbihoz képest. A beszállított állatok száma 38,7 millió volt, ami szintén 30%-os növekedést mutat előző évhez képest, (2014-ben 7.694 szállítmány és 28,1 millió db állat volt) beleértve a tenyésztésre, termelésre, vágási célból, állatkertekbe, kedvtelésből küldött állatokat is. Ezekben a szállítmányokon a területileg illetékes élelmiszerlánc-felügyeleti szervek a 2015. évben 17.936 ellenőrzést (2014: 12.267) végeztek (iratellenőrzést, azonosságvizsgálat, fizikai vizsgálat, laborvizsgálat, állatvédelmi ellenőrzés).

Az ellenőrzéseket a területileg illetékes élelmiszerlánc-felügyeleti szerv jogszabályi felhatalmazás (például a vágási célból beérkező szállítmányok 100%-án kell ellenőrzést végrehajtani), kockázatbecslésen alapuló

ellenőrzési terv, esetleg gyanú alapján végezte. Más EU-s tagállamból érkező beszállítás, illetve harmadik országból történő import ellenőrzése esetén bírság kiszabására nem került sor 2014-hez hasonlóan. 2015. évben magyar állategészségügyi határállomások által ellenőrzött élőállat-szállítmányok száma 306 db volt, összesen mintegy 1.195 ezer állattal (2014: 252 szállítmány, 978 ezer állat), amelyből 155 regisztrált ló ideiglenes beléptetésére került sor az Unió területére. Az élőállat szállítmányok közül 3, a kedvtelésből tartott állatok behozatala során 6 szállítmány került visszautasításra különböző meg nem felelések okán. Az állat-egészségügyi ellenőrzés köteles élelmiszer szállítmányokból 1.128 szállítmány került beléptetésre határainkon keresztül az Unióba, amelynek majdnem a felét, 550 szállítmányt, tejtermékek tették ki. A nem emberi fogyasztásra szánt ellenőrzésköteles szállítmányok száma 2015. évben 1.216 volt, amelynek mintegy 19 %-át kedvtelésből tartott állatok eledele, 14 %-át vadásztrófea tette ki, de ezeken kívül jelentős részét adják a különböző prémek, szaporítóanyagok, libatoll, gyapjú behozatala is. A termék szállítmányok esetében országosan 16 db szállítmány került. (2014: élő állat 7, termék: 19). A 2015. évben 895 élő állat szállítmány került kiléptetésre Magyarország állat-egészségügyi határállomásain keresztül a harmadik országokba.

Az Ukrajnával határos Záhonyi Állat-egészségügyi Határállomáson az afrikai sertés pestisbetegség okán folyamatos járványvédelmi intézkedéseket alkalmazott a hatóság ezen a határszakaszon, annak érdekében, hogy a betegség behurcolásának kockázata legkisebbre csökkenjen. Ukrajnából az Unió területére a határszakaszokon belépő, nem kereskedelmi célú személyes poggyászból származó állati eredetű élelmiszerek elkobzásra kerültek, amelyekből ASP vírusának kimutatására hatósági mintavételek történtek. 2015. évben 2.940 kg élelmiszer került elkobzásra az utasforgalomból, amelyből 29 alkalommal, összesen 51 mintát vettek víruskimutatás céljából. Mind negatív eredménnyel zárult. Ezen kívül az összes külföldről belépő/visszatérő járművek ellenőrzése is megtörtént. A harmadik országokból visszatérő élőállat szállító járművek felületét a szemlén és a dokumentumok ellenőrzésén túlmenően, a fertőtlenítés hatékonyságának ellenőrzésére törlés-próbát is végeztek. A 2015-ös évben a Záhonyi Állat-egészségügyi Határkirendeltség 346 db, harmadik országból visszatérő üres állatszállító járművet ellenőrzött. Az utasforgalomban elhelyezett fertőtlenítő szőnyegek biztosítják valamennyi belépő jármű kerékfertőtlenítését. A teherforgalomban a kamionok kerékfertőtlenítő szőnyegen és fertőtlenítő kapun haladnak át. A fertőtlenítésre mindösszesen 3.015 liter mennyiségben használtak fel fertőtlenítőszeret.

A szarvasmarha, sertés, juh, kecske, ló, baromfi, hal, nyúl, prémies-állat, galamb és méh fajtákat, valamint az őshonos fajtákat érintő tenyésztő szervezetek felülvizsgálata és ellenőrzése éves terv alapján történik. 2015-ben több mint 2000 helyszíni ellenőrzést végeztek az állattenyésztési szakemberek. 11 esetben került sor bírság kiszabására, mintegy 1.500.000 Ft értékben.

ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI PROGRAMOK ÉS VIZSGÁLATOK

2015-ben is folytatódtak a fertőző állatbetegségek behurcolásának, elterjedésének megállítására szolgáló monitoring programok. A NÉBIH laboratóriumaiba összesen 1.056.150 minta érkezett vizsgálatra 2015-ben (21,1%-kal több mint 2014-ben), amelyből 2.114.223 vizsgálatot végeztek (31,3% növekedés). A laboratóriumok valamennyi bejelentési kötelezettség alá tartozó betegség vizsgálatára meghirdetett nemzetközi körvizsgálatban (pl.: ASP, KSP, RSzKF, „hólyagos betegségek” TSE/BSE, veszettség, AI, baromfipestis, brucellosis, Q-láz) részt vettek, valamennyit megfelelő eredménnyel zárták le.

A 99/2003/EK irányelvnek megfelelően az EU parazitológiai referencia-laboratóriumával együttműködve folytatódtak a Trichinella-fajok hazai elterjedtségével kapcsolatos vizsgálatok. 2015-ben a szakemberek 861 Trichinella-vizsgálatot végeztek rókákból, aranyakálokból és vaddisznókból, amelyek közül 22 állat Trichinella-fertőzöttségét állapították meg és végezték el a fajazonosítást. A 114 hazai Trichinella-vizsgálóhely számára körvizsgálatot és továbbképzéseket szerveztek

2015-ben 9 esetben került megállapításra surlókóros (scrapie) fertőzés hazai juh állományokban. Tizenhárom esetben atipikus surlókór került megállapításra. Szükség esetén a fertőzött állományok tulajdonosai vállalták az állatok genotipizálását, ezáltal elkerülhető volt az állományok teljes felszámolása.

Szarvasmarha betegségek

Gümőkór

2015-ben 371 házi és vadon élő emlősállat szervmintáiból történt gümőkór-kimutatásra irányuló bakteriológiai vizsgálat. Ez jelentős csökkenés a korábbi évekhez viszonyítva, ami a szarvasmarha-állományok kedvező járványügyi helyzetével és a diagnosztikai protokoll javításával (összehasonlító intradermális tuberkulin-teszt alkalmazása a nem specifikus reakciók elkerülése érdekében) hozható összefüggésbe. A 200 szarvasmarha eredetű mintából egyetlen esetben sem került kimutatásra a gümőkór kórokozója,

így 2015. volt az első olyan év, amikor szarvasmarha gümőkór fertőzöttsége nem került megerősítésre. Magyarország 2015-ben megőrizte gümőkórtól hivatalosan mentes minőségét. Három dunántúli megyéből származó vadon élő állatok (vaddisznó, gímszarvas, dám, róka) mintáiból 8 esetben mutatták ki a *Mycobacterium caprae*-t.

Brucellosis, leucosis

Szarvasmarha brucellosis felderítésére 420.010, míg a szarvasmarha-leukosis kapcsán 272.266 vizsgálatot végeztek el az elmúlt évben. A leucosis vizsgálatok alapján a fertőzöttség évről évre javuló szintje elérte azt a határt, amikor már reálisan lehet számolni az ország vagy legalább egyes régió(k) mentességének deklarálásával. Ehhez előre láthatólag szükség lenne a betegséggel kapcsolatos rendelet felülvizsgálatára.

Brucella melitensis

Brucella melitensis-től való mentességünk ellenőrzéseként 53.550 vizsgálatot végeztek, valamennyi negatív eredményre vezetett. Magyarország megőrizte Brucella melitensis-től való hivatalosan mentes státuszát.

TSE, BSE

A BSE-gyorstesztel 12.511 szarvasmarha mintát, továbbá 16.065 juh, 204 kecske, 12 bivaly és 28 vadon élő kérődző mintát vizsgáltak meg. Tizenhárom esetben került megállapításra atipikus surlókór. Klasszikus scrapie és szarvasmarha BSE egyetlen esetben sem, így hazánk megőrizte BSE szempontjából hivatalosan mentes minőségét. Az atipikus surlókórral fertőzött állományok tulajdonosai vállalták az állatok genotipizálását, ezáltal elkerülhető volt az állományok teljes felszámolása.

Schmallenberg vírus

A Schmallenberg vírus (SBV) szerológiai vizsgálatának jelentősége fokozatosan csökkent az elmúlt évben, 2015-ben 5.393 vizsgálatot végeztek el, ez a szám idén valószínűleg tovább csökken.

Kéknyelv betegség

A kéknyelv betegség (Bluetongue) 2015-ben is jelen volt Magyarországon. A vírus kimutatására szolgáló

PCR módszerrel 62.903 mintát dolgoztak fel. Az ellenanyag kimutatást enzimhez kapcsolt immunszorbens (ELISA) módszerrel végezték, és 63.452 vérmintát vizsgáltak meg, ami többszöröse az előző évi vizsgálati számnak. A Culicoides vektorok entomológiai vizsgálata során 270 csapdatartalomban 28.974 Culicoidest azonosítottak faj-, ill. fajkomplex szinten. A 2014-es 77 esettel szemben 2015-ben 37-szer került megállapításra kitörés, azonban ezek térbeli elhelyezkedése miatt a fogékony állatok belföldi kereskedelmének könnyítése érdekében megtörtént Magyarország teljes területének kéknyelv betegség szempontjából védőközzetű minősítése.

Sertés betegségek

Klasszikus sertéspestis

Az elmúlt vadászati évben (2015. március 1. – 2016. február 29.) is folytatódott a klasszikus sertéspestis felderítésére irányuló célzott surveillance program, amelynek keretében összesen 8.930 vérminta szerológiai (ELISA) és 279 szerminta virológiai (PCR) vizsgálata történt meg.

2015-ben, az ezt megelőző négy év eredményeivel megegyezően, víruspozitív esetet nem állapított meg a laboratóriumi vizsgálat. Az utolsó víruspozitív egyed kimutatására 2009-ben került sor.

Házi sertésállományok esetében, a KSP-re irányuló – a megerősített passzív surveillance keretében végzett – valamennyi virológiai vizsgálat negatív eredményre vezetett. Ezen felül – az elsősorban kereskedelmi célból végzett – szerológiai vizsgálatok is negatív eredménnyel zárultak. Magyarország megtartotta klasszikus sertéspestistől mentes státuszát.

Afrikai sertéspestis

Az európai járványügyi helyzetre való tekintettel Magyarországon elrendelt afrikai sertéspestis monitoring keretében 7.935 vaddisznó vér- és szervminta vizsgálata történt meg, kivétel nélkül negatív eredménnyel. Házi sertésből ASP-re 80 szerológiai, továbbá 708 PCR vizsgálatot végeztek, negatív eredménnyel. Összességében a 2015-ös évben ASP irányában 15.583 vizsgálatra került sor (ebből 8.701 PCR és 6.882 ELISA vizsgálat volt).

Az Ukrajnából jelentett kitörések miatt biztonsági intézkedések kerültek bevezetésre. Ennek keretén belül mélységi ellenőrzések kerültek elvégzésre több megyére kiterjedően, különös tekintettel a határszakaszok

melletti útvonalakra a NAV bevonásával. Elrendeltük az ukrán határon felállított kapuk segítségével a beérkező járművek fertőtlenítését. Mivel a vírus terjedése sertés eredetű élelmiszerekkel is lehetséges, a határellenőrzés során a személyes poggyászból származó, nem kereskedelmi célú állati eredetű élelmiszerek elkobzásra kerülnek, ezekből heti egyszeri alkalommal mintavétel és laboratóriumi vizsgálat történik, ezidáig negatív eredménnyel. Figyelemfelhívó kampány keretén belül a határállomásokon információs táblák felállítása és szórólapok terjesztése történt.

Aujeszky-betegség

A sertésállományok Aujeszky-betegsége felderítése céljából 108.265 vizsgálatára került sor (ebből monitoring 24.487) 2015-ben, a virológiai és szerológiai vizsgálatok negatív eredménnyel zárultak. Vaddisznók Aujeszky-féle betegségének kimutatására 41 PCR vizsgálatot végeztek a laboratóriumok. Hazánk megtartotta a betegség szempontjából elismert „mentes” minősítését.

PRRS

2015-ben tovább folytatódott a sertésállományoknak a sertés reprodukciós zavarokkal és légzőszervi tünetekkel járó szindrómájától (PRRS) való mentesítési programja. Ennek keretében 189 795 vizsgálatot végezett a laboratórium, ebből 157 928 ELISA, 31 721 PCR. A vizsgálati szám jelentősen emelkedett az előző évhez képest. A program eredményeképpen 2016. január 1-re Vas, Zala, Nógrád, Heves és Borsod-Abaúj-Zemplén megyék mentesültek a betegségtől, másik 14 megye területe mentesítés alá vont területnek minősült.

A csaknem két éve tartó folyamat gyakorlati tapasztalatai alapján módosításra került a mentesítés alapjául szolgáló rendelet, melynek műszaki notifikációs eljárása 2016. február 24-én a tagországok részéről tett észrevétel nélkül zárult.

Veszettség

2015. január 1. és december 31. között, 4 014 minta veszettség vizsgálata került elvégzésre. Ebből a róka immunizáltságának ellenőrzés során 2 235 ELISA, és 2 714 OTC marker vizsgálatát végezte el a laboratórium. A 2013-ban és 2014-ben talált kitörések hatására kiszélesített területen elvégzett három immunizálási kampány eredményeképpen 2015-ben 1 pozitív eset volt denevérben. Mivel ezen állatfej

fertőzését más típusú Lyssa-vírus okozza, mint a háziállatokét és a rókaét, így tavaly a végrehajtott program hatására nem állapított meg a hatóság betegség kitörést.

Fertőző kevésvérűség

A 2015. évben 33.308 vizsgálatot végeztek ló fertőző kevésvérűség (a továbbiakban: FKV) ellenanyag kimutatása céljából, ebből 2.418 vizsgálatot lóútlevél kiállításához. Ezek során összesen 20 esetben került megállapításra FKV kitörés. Ebből 5 ló fertőződése az üllői lóklinikán történt eseményekhez köthető, további 3 ló a karantén intézkedések nem megfelelő betartása miatt fertőződött; a többi esetben ismeretlen a fertőzés forrása. A fertőzött lovak leölésre kerültek, a gazdaságban velük együtt tartott lovak FKV szűrését elvégezték. Az állattartó kérésére egy ló levágása elhalasztásra került, mivel vizsgálat alá került annak lehetősége, hogy van-e mód a fertőzött állat elhelyezésére egy olyan olaszországi telepen, amely kifejezetten ilyen státuszú lovak tartására szakosodott. Az olasz hatóságok egyértelműen elutasították az illető állat (Csinszka) befogadását, ezért a NÉBIH gödöllői állatházában elkülönített ló végleges elaltatásra került.

Madárinfluenza

Madárinfluenza felderítésére a háziszárnyasok és tenyésztett vadmadarak, továbbá vadon élő madarak mintái érkeztek, 36.060 vizsgálatot végeztek. Egy esetben, 2015. februárban a Békés megyei Füzesgyarmaton került megállapításra a betegség magas patogenitású formája egy zártan tartott hízókacsa-állományban. Az érintett és a kontaktgazdaságokban összesen 160 ezer állat leölése és megsemmisítése történt meg. Az elvégzett intézkedések (állatmozgás korlátozása, járványügyi nyomozás, leölés, fertőtlenítés) eredményeképpen a fertőzés további terjedése nem volt megállapítható, így a bevezetett korlátozásokat áprilisban fel lehetett oldani, az Állategészségügyi Világszervezet június 4-én nyilvánította hazánkat ismét „mentesnek”.

Salmonella gyérítési program

2015-ben folytatódott a baromfiállományokban előforduló Salmonella baktériumok előfordulásának Unió által társfinanszírozott gyérítési programja. Az elmúlt 4 évben (kivéve 2013-ban tenyésztjük ese-

tében) az összes hasznosítási irányban elértük az uniós célkitűzést a fertőzött állományok tekintetében. Az Unió hosszú távú tervei szerint csak a tojótyúk vakcinázását fogják támogatni, ami várhatóan kihat a fertőzöttségi százalékokra.

Halak

A laboratórium az ország 170 gazdaságának 194 járványtani tőegységéből végezett koi herpesz-vírus betegség (KHV) kimutatására irányuló ellenőrző vizsgálatokat, amelynek során 6.314 pontyot és koi pontyot, ezüstkárászt, keszegféléket és ponty ivarterméket vizsgáltak molekuláris biológiai módszerrel. Tavalyi évhez hasonlóan 20 pontyos tógazdaság került kijelölésre pontyfélék tavaszi virémiájának (SVC) előfordulásának ellenőrzésére. Az elvégzett szűrővizsgálatok alapján vírushordozás nem fordult elő. A pontyfélék tavaszi virémiája és a koi herpesz-vírus betegség klinikai tünetekben megnyilvánuló formában nem jelentkezett. A pisztrángfélék vércépzőszervi elhalásának vírusa (IHNV) és a pisztrángok vírusos vérfertőzésének vírusa (VHSV) kimutatására irányuló vizsgálatokat 1.135 mintából végezték el vírusizolációs módszerrel, melyek valamennyi esetben negatív eredményre vezettek.

Méhek

A laboratórium a mézelő méhek nyúlós költésrothadását az országos szinten beérkezett 5.212 lép közül 3.068-ban állapította meg. A mézelő méhek európai költésrothadását ebben az évben egy esetben diagnosztizálták. Az Országos Magyar Méhészeti Egyesület (OMME) felkérésére az ország egész területéről származó 156 méhminta és 121 lépminta vizsgálatát végezték el.

148/2007 FVM rendelet szerinti kifizetések

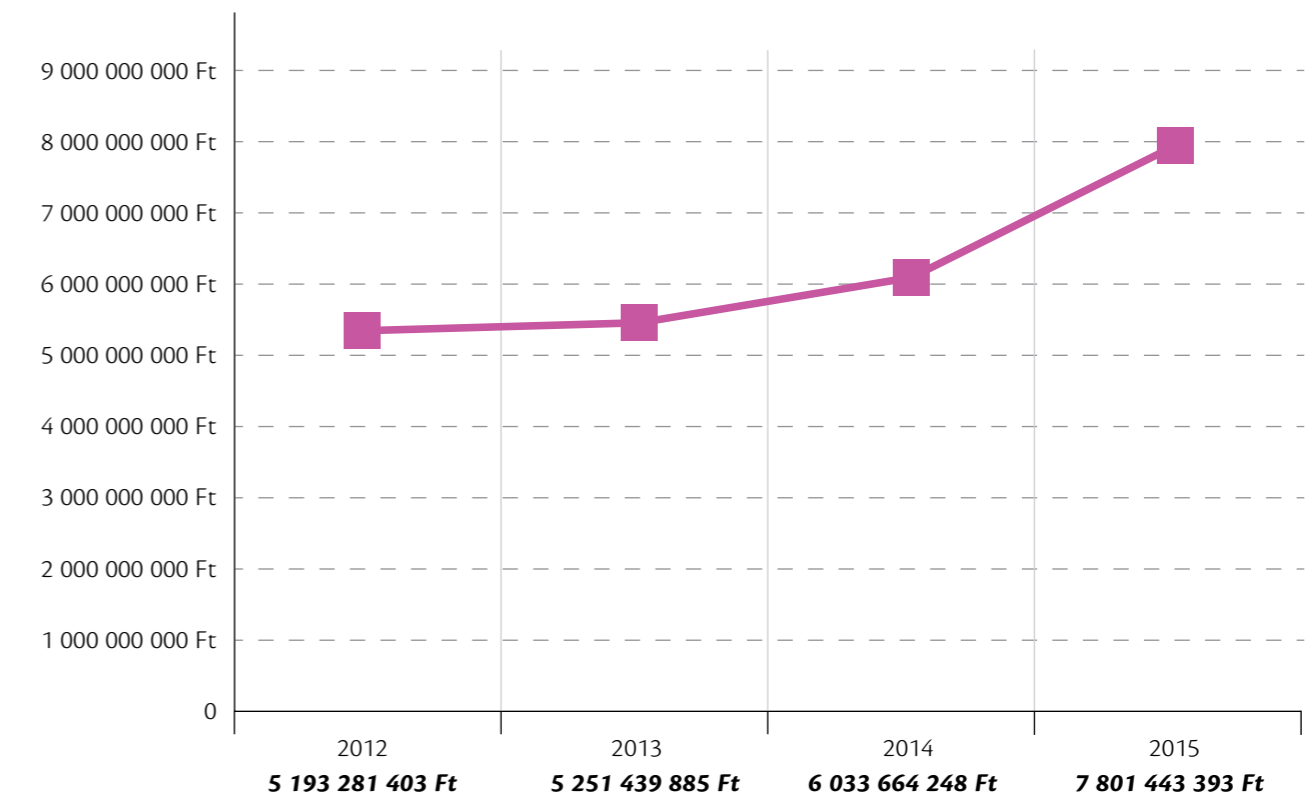
A betegségek felderítése és leküzdése érdekében végzett mintavételek és vizsgálatok részbeni állam által történő finanszírozásának alapját képező rendelet szerinti kifizetések az elmúlt évben az alábbi megoszlást mutatták:

Szarvasmarha-tuberkulózis	413 727 579 Ft
Szarvasmarha-brucellózis	470 765 117 Ft
Enzootiás szarvasmarha-leukózis	194 620 811 Ft
Juh/Kecske Brucellózis (Brucella melitensis)	3 113 220 Ft
Aujeszky-féle betegség	80 483 664 Ft
Klasszikus sertéspestis	593 600 Ft
Madárinfluenza	75 460 Ft
Szarvasmarhák szivacsos agyvelőbántalma vagy egyéb lassan kifejlődő betegségek	6 444 655 Ft
Szalmonellózis	289 187 711 Ft
Sertés brucellózis	47 905 006 Ft
PRRS	149 751 269 Ft
IBR/IPV	525 293 091 Ft
Salmonella pullorum	2 400 Ft
Salmonella gallinarum	78 180 Ft
Afrikai sertéspestis	321 860 Ft
Sertések hólyagos megbetegedése	21 600 Ft
Kéknyelv betegség	108 331 469 Ft
Paratuberkulózis	51 789 544 Ft
Campylobacteriosis	4 599 000 Ft

Listeriosis	7 336 000 Ft
Myxomatózis elleni vakcinázás	32 326 980 Ft
Nyulak vérzéses betegsége (RHD) elleni vakcinázás	28 097 860 Ft
Kapcsolódó állat-egészségügyi szolgáltatás, gyógykezelés, immunizálás	5 193 975 512 Ft
Koi Herpes Virus (KHV)	1 311 200 Ft
Pontyfélék tavaszi virémiája (SVC)	0 Ft
Takonykór (Malleus)	4 030 196 Ft
Lovak fertőző kevésvérűsége (FKV)	6 922 167 Ft
Kecskék arthritis-encephalitis (CAE)	646 060 Ft
Maedi-visna	437 500 Ft
Mycoplasma agalactiae (kecske és juh fertőző elasztása)	111 650 Ft
Chlamydia abortus	45 800 Ft
Juh/Kecske Brucellózis (Brucella ovis)	7 696 632 Ft
Lépfene	171 400 600 Ft

9. táblázat: 2015-ös kifizetések

A rendelet szerinti összes kifizetés az elmúlt négy évben a következő tendencia szerint alakult:

22. ábra: Összes kifizetések 2012-2015

Az összes kifizetés négy év alatt 5,2 milliárdról 7,8 milliárdra, vagyis 66,66 %-al növekedett. Az összes támogatásnak még a tavalyi évben is kétharmad részét tette ki a C001 technikai kódra szereplő „Kapcsolódó állat-egészségügyi szolgáltatás, gyógykezelés, immunizálás” jogcím, melyet jellemzően a tartók gyógyszerköltésének csökkentése érdekében a forgalmazók hívnak le. Ez a tavalyi évben 5,2 milliárd forintot

jelentett, vagyis annyit, mint 2012-ben a rendelet összes jogcímére megítélt és kifizetett összeg. A fennmaradó 2,6 milliárd forintnak a legnagyobb hányada (525 millió) 2015-ben is az IBR-re fordítódott, mely betegség esetében a 2014-es felmérés szerint alig történt előrelépés a mentesítési program elindulása óta eltelt 13 évben. Ezt követi a szarvasmarha brucellosisa (470 millió), gümőkórja (413 millió), a baromfi salmonellosisa (289 millió) és a szarvasmarha leucosisa (194 millió). A lépfene (171 millió) és a kéknyelv betegség (108 millió) tekintetében bekövetkezett ugrásszerű növekedés az utóbbi két évben megállapított kitörések miatt történt. A PRRS (150 millió) esetében mutatózó hasonló tendenciára a 2014-ben elindult országos mentesítési program ad magyarázatot. A feltüntetett másik két sertésbetegség (Aujeszky – 80 millió és brucellosis – 48 millió) együttesen sem éri el a PRRS szintjét.

Az adatok további elemzése valószínűleg segítséget nyújthat a monitoring vizsgálatok finanszírozási kérdéseinek megválaszolásához, a járványügyi megfigyelés és készenlét más forrásból történő fenntartásához.

ÉLELMISZER-ELŐÁLLÍTÁS,- FORGALMAZÁS, VENDÉGLÁTÁS ELLENŐRZÉSE

Az élelmiszerlánc-felügyeleti ellenőrzések az Integrált Többéves Nemzeti Ellenőrzési Terv szerint történnek. Az ellenőrzések és mintavételek száma kockázatbecslés alapján került meghatározásra, a lehetséges veszélyek, az élelmiszerbiztonsági kockázatok, valamint a területi adottságok figyelembe vételével az ellenőrizendő létesítmények (élelmiszer-előállítók- és forgalmazók) és élelmiszercsoportok vonatkozásában.

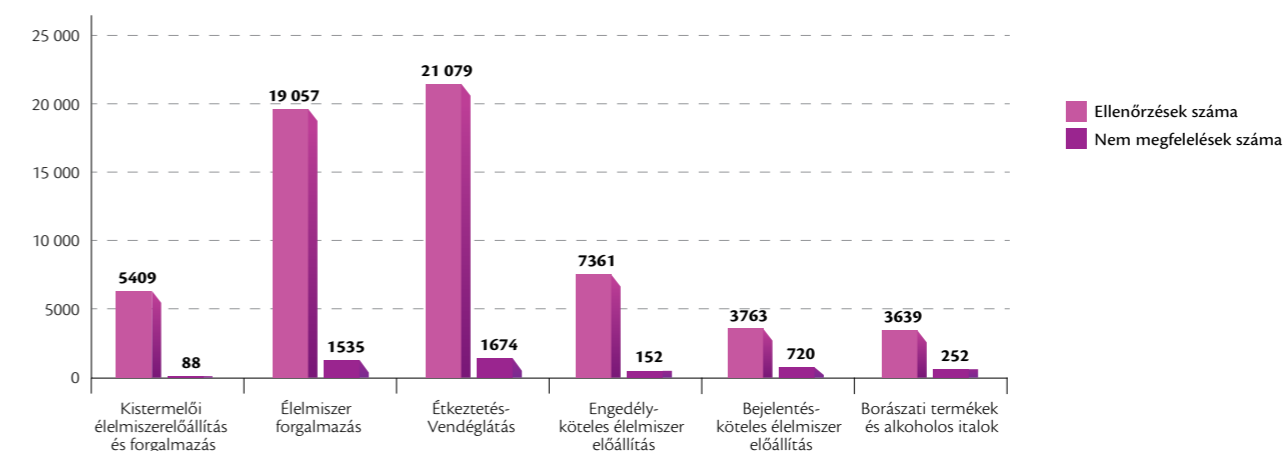
A hatósági ellenőrzés két fontos alappillére a kockázatbecslésen alapuló létesítményellenőrzési terv, valamint a monitoring vizsgálati program. A monitoring program az előállítás és a forgalmazás valamennyi szakaszára kiterjed, és az élelmiszerlánc-szemlélet érvényesítésével felöleli a takarmányok, a növényi és állati eredetű alapanyagok és az élelmiszerek vizsgálatát.

A terv szerinti ellenőrzéseket és mintavételeket a szezonális élelmiszerlánc-ellenőrzések egészítik ki, melynek keretében az adott időszakra jellemző termékekre, ezekhez kapcsolódó ágazatokra és értékesítési formákra kerül a hangsúly.

2015. évben az élelmiszer-előállító- és forgalmazó létesítményeket érintő ellenőrzések száma 56.868 volt. A hatóság az ellenőrzések során 2518 esetben szabott ki bírságot, összesen 460.837.881 Ft értékben.

Kiszabott bírság		2014	2015
Élelmiszer-ellenőrzési bírság	száma (db)	1 187	989
	összege (Ft)	317 737 183	230 003 566
Élelmiszerlánc-felügyeleti bírság	száma (db)	1 460	1 322
	összege (Ft)	221 720 844	167 662 709
194/2008. (VII. 31.) Korm. r. szerinti összes bírság	száma (db)	2 647	2 311
	összege (Ft)	539 458 027	397 666 275
Minőségvédelmi bírság (bor)	száma (db)	125	102
	összege (Ft)	22 184 916	57 896 455
Egyéb bírság (pl.: eljárási)	száma (db)	157	105
	összege (Ft)	14 092 343	5 275 151

10. táblázat: Összesítés a megyei kormányhivatalok és NÉBIH által kiszabott bírságokról (2014, 2015)

23. ábra: Élelmiszerbiztonsági ellenőrzések (2015)

2015. évben, hazánkban 5.970 darab bejelentés köteles élelmiszer-előállító létesítmény működött. A bejelentés köteles élelmiszer-előállítók ellenőrzése során a legtöbb üzemellenőrzés a sütőipari és az édesipari üzemeket, valamint a tartósított zöldség-, gyümölcsfeldolgozó üzemeket érintette; az ilyen típusú üzemek részaránya ugyanis a legmagasabb. Ezekon kívül azonban jelentős számú alkoholmentes ital és – főleg a kiemelt ellenőrzések kapcsán – méz is ellenőrzésre került. A létesítmény-ellenőrzések során leggyakrabban higiéniai hiányosságok és a nyomonkövetési hiányosságok miatt kellett a hatóságnak szankcionálnia. 2015-ben az engedélyköteles élelmiszer-előállító létesítmények száma 821, a tejgyűjtők száma 90 és a tojáscsomagolók száma 190 volt.

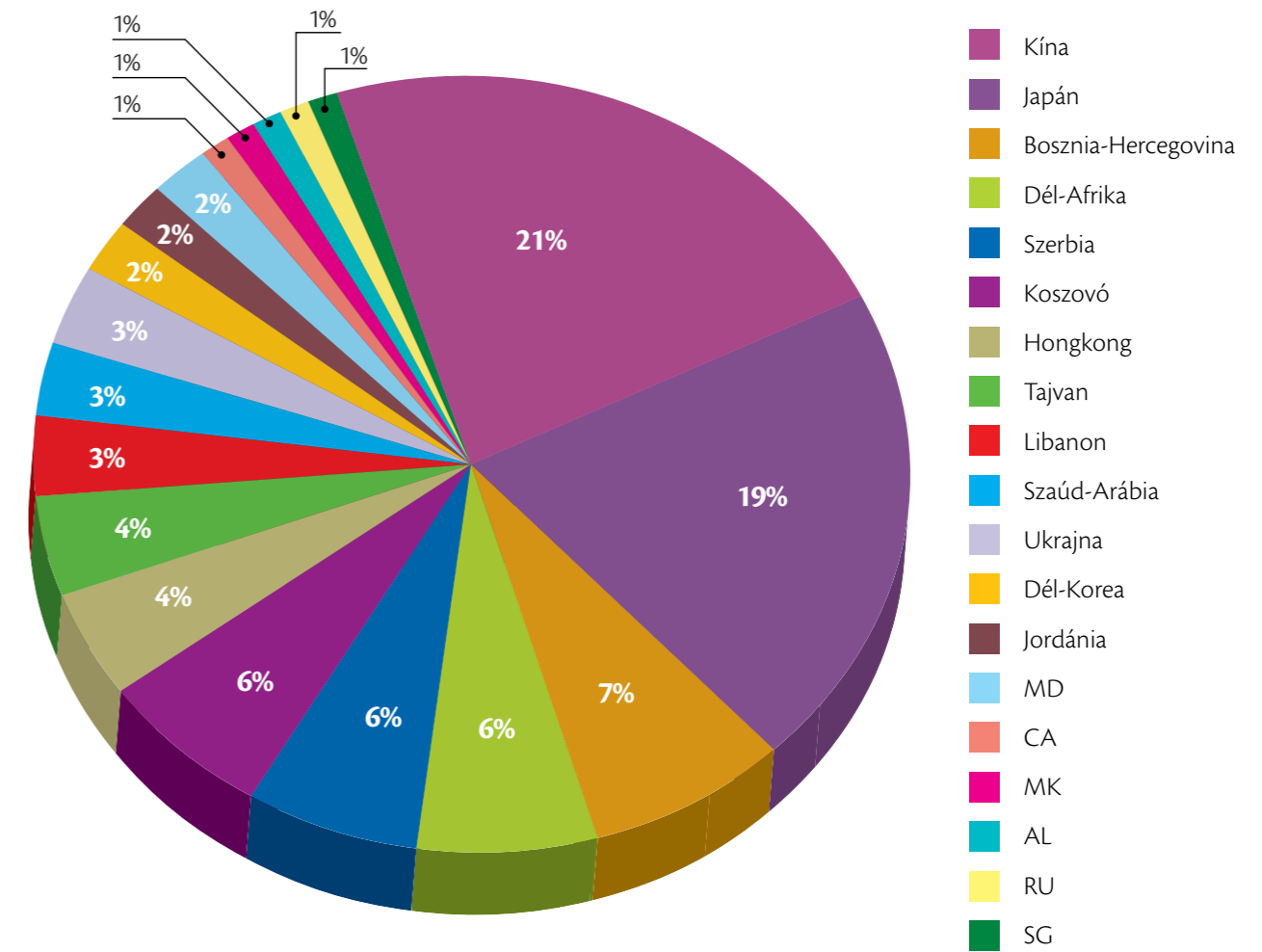
Jelenleg 91 vállalkozás rendelkezik különféle harmadik országi exportengedéllyel, melyből 41 szállít aktívan. A harmadik országi felülvizsgálatok során azonban egy vállalkozásnál a tapasztalt higiéniai hiányosságok miatt a vállalkozás működése felfüggesztésre került, és csak a hibák kijavítását és visszaellenőrzését (60 nap) követően kezdhették újra a működésüket.

Az év során a fentiekben felsoroltakon kívül több helyszíni vizsgálat is történt a létesítményekben – iskola-tej program, Magyar Élelmiszerkönyv előírásaihoz kapcsolódó –, melyek során mintavételekre is sor került. 9 alkalommal történt meg élelmiszeripari gépek higiéniai alkalmasságával kapcsolatos, továbbá 11 alkalommal létfontosságú létesítmény katasztrófavédelemmel kapcsolatos helyszíni vizsgálata.

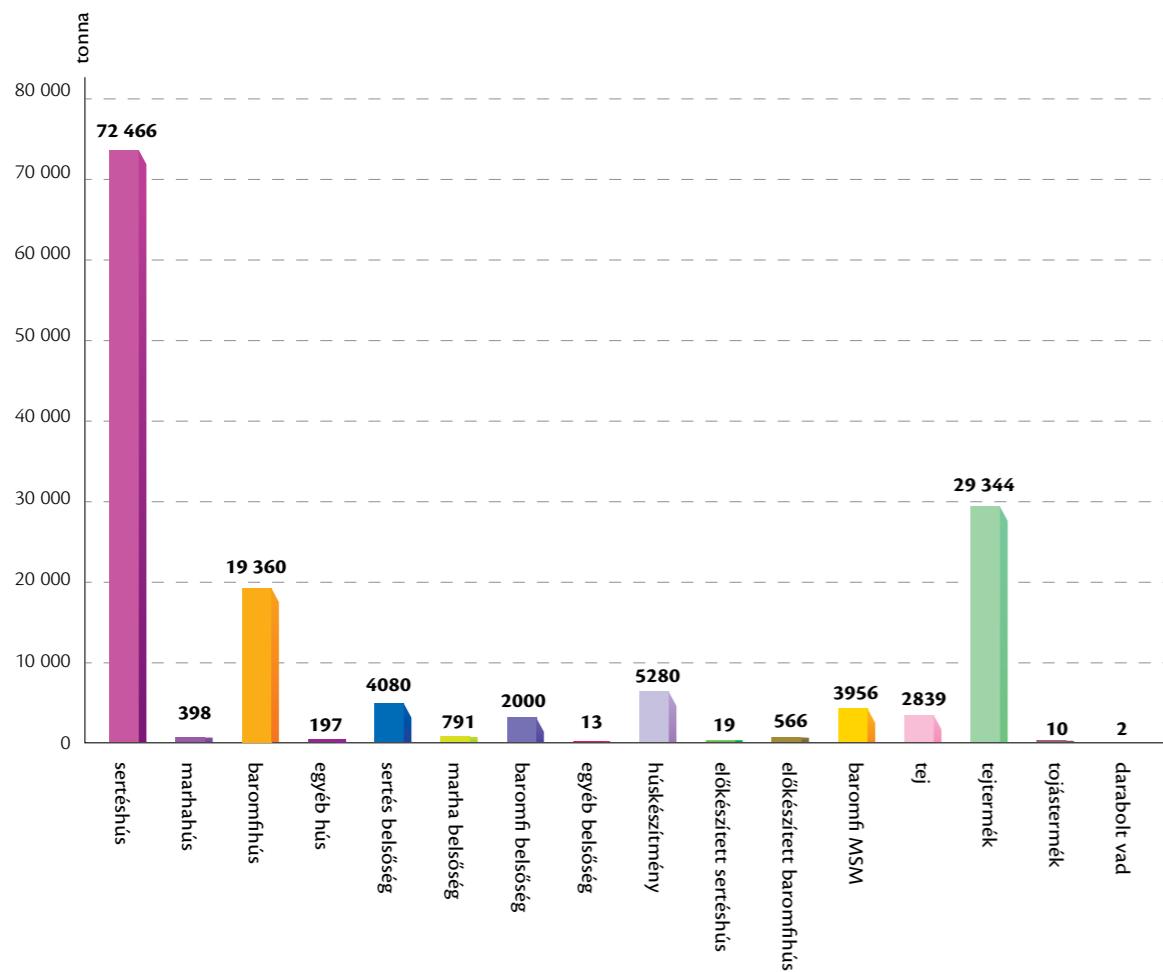
A létesítményekkel kapcsolatos legjellemzőbb hiányosságok, kisebb műszaki – higiéniai hiányosságok mellett, az adalékanyagok felhasználásával, azonosító jelölések használatával kapcsolatban születtek.

A vállalkozásokból az alábbi kiszállításokat tette lehetővé az élelmiszerlánc-felügyeleti ellenőrzési garancia: Az Európai Unión belüli kiszállítás sertéshús esetén több mint 150 ezer tonna, baromfihúsból 90 ezer tonna, szarvasmarhahúsból 3 ezer tonna volt.

Az orosz embargó következtében csökkent a harmadik országokba történő kiszállítás mennyisége, azonban a keleti nyitás eredményeként a távol-keleti országokba megnövekedett. A kiszállítások legnagyobb mennyisége Kínába és Japánba irányult. 2015-ben 72,5 ezer tonna sertéshús került kiszállításra (2014-ben 64 ezer tonna), baromfihúsból pedig 19 ezer tonna (2014-ben 24,5 ezer tonna).

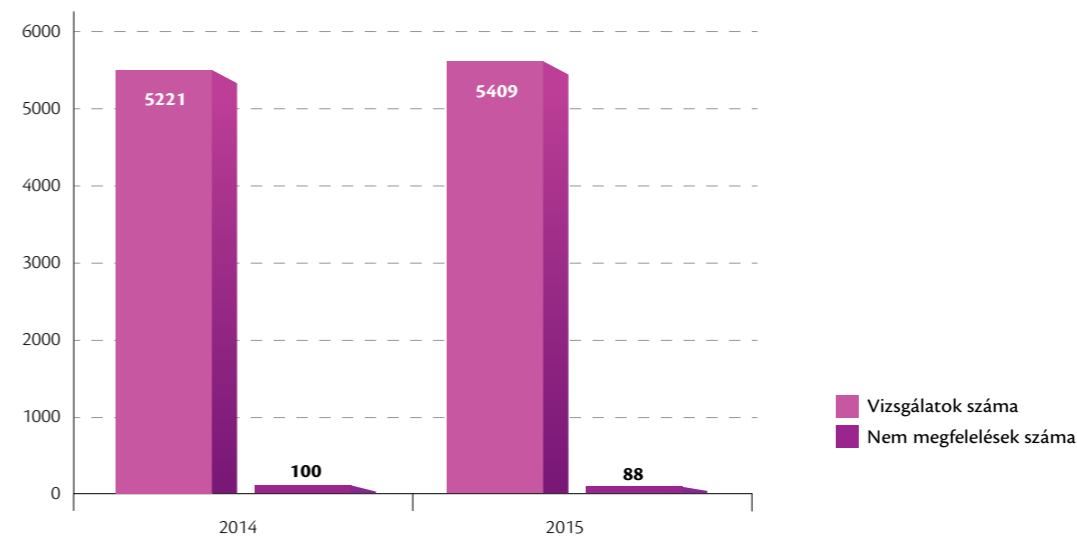

24. ábra: Exportált mennyiségek célország szerinti megoszlása

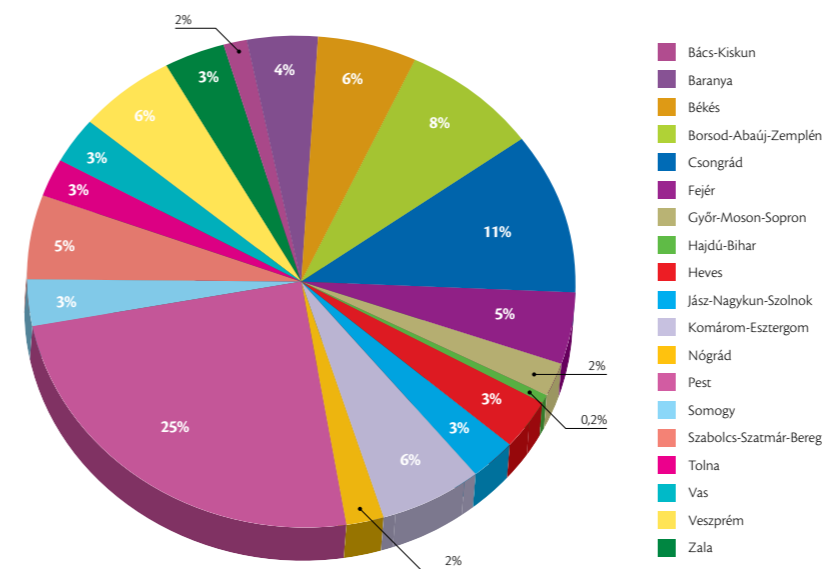

25. ábra: Harmadik országokba kiszállított termékek megoszlása

Az élelmiszer-forgalmazó létesítmények száma 2015. év végén 40.237 volt, az előző évhez képest elhanyagolható mértékben csökkent az egységek száma. A regisztrált kistermelők száma 14.733 fő volt, amely emelkedést jelent az elmúlt évek adataihoz képest. A helyi termelői piacok száma emelkedett, decemberre elérte a 261-et.

26. ábra: Kistermelői ellenőrzések

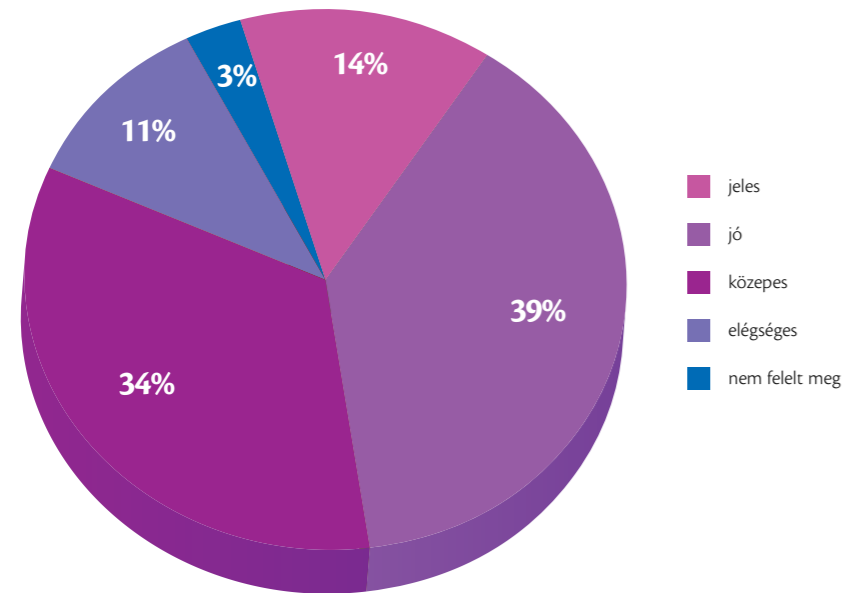

27. ábra: Termelői piacok megoszlása (2015)

A vendéglátás és étkeztetés területén 2015-ben 54.221 létesítmény működött. Az étkeztető-vendéglátó szektor hatósági felügyelete során 2015-ben 21.079 ellenőrzés történt. A vendéglátó létesítmények rutin ellenőrzésén feltárt legjellemzőbb hiányosságok a műszaki feltételek nem megfelelőse, hűtőkapacitás hiánya, kézmosás feltételeinek hiánya, kopott, szennyezett munkapultok, rozsdás munkaeszközök használata, a HACCP rendszerek hibás, vagy hiányos működtetése, sok esetben a nem megfelelő személyi higiénia, illetve takarítással kapcsolatos problémák voltak.

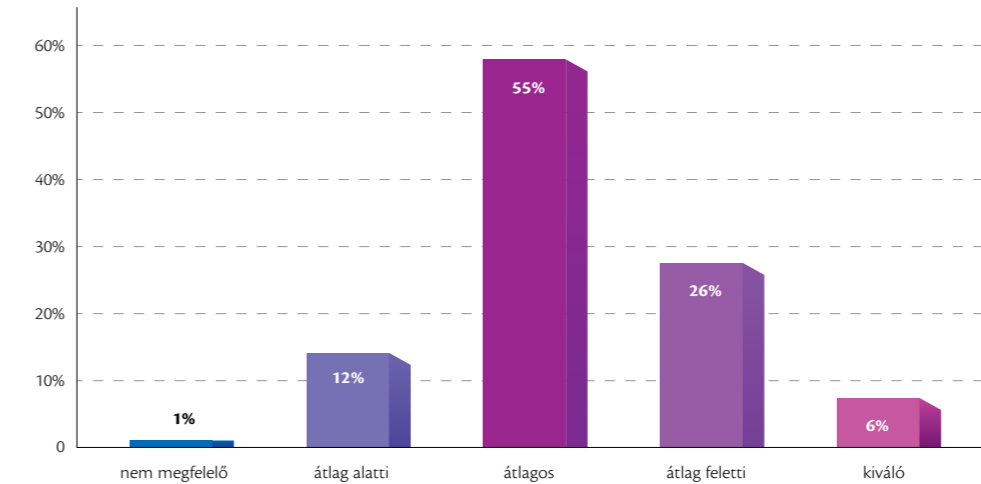
Ezen túlmenően a közétkeztetés minőségének és biztonságának javítása érdekében a NÉBIH 2015 októberében elindította a „Minőségvezérelt közétkeztetés” programját, melynek keretében 2015-ben 723 db közétkeztető főzőkonyha szemléjére és egységes, nyilvános szempontok szerinti minősítésére került sor próbaüzem jelleggel.

A 723 létesítmény 14%-a jeles, 39 %-a jó, 34%-a közepes, 11%-a elégséges és 3%-a elégtelen, azaz nem megfelelt minősítést ért el. A már minősített főzőkonyhák közel 600.000 fő napi ellátást biztosítják.

28. ábra: **Közétkeztető konyhák minősítése (2015)**

A közétkeztetésben kiszolgált készételek érzékszervi vizsgálatára – külső megjelenés, állomány, íz, illat paraméterek alapján – 251 esetben került sor, amelyből 91 vizsgálat a 2014 év végén üzembe helyezett mozgó érzékszervi vizsgálóállomáson történt. A közétkeztetésben kiszolgált készételek érzékszervi vizsgálatát tekintve a menük 1%-a nem megfelelő, 12%-a átlag alatti, 55%-a átlagos, 26%-a átlag feletti és 6% kiváló minősítést kaptak.

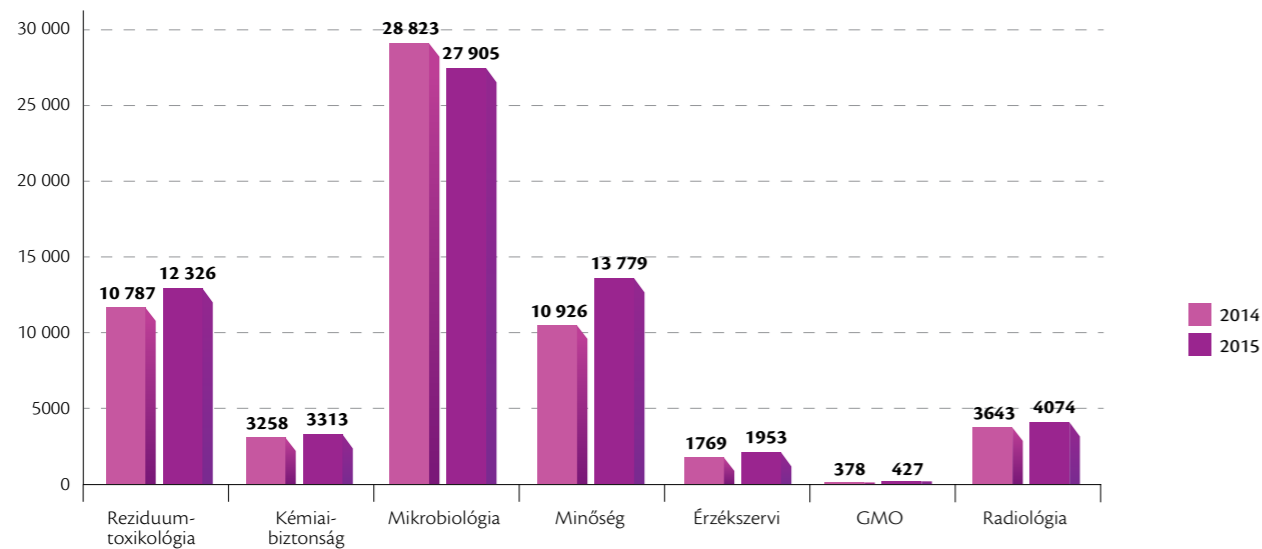

29. ábra: **Készételek érzékszervi minősítése (2015)**

Új típusú, terméktesztel egybekötött ellenőrzés végzett a NÉBIH nyáron 21 Balaton környéki fagyaltozó ellenőrzésével, amit kiegészítettek a helyszíni érzékszervi bírálatok, és laboratóriumi (mikrobiológiai és analitikai) vizsgálatok. Teljesen biztonságosan üzemelt 9 fagyaltozó, 6 esetben a feltárt hibák ellenére sem volt élelmiszerbiztonsági kockázat, 8 esetben azonban a biztonságot hatósági intézkedéssel kellett megteremteni, ami 3 fagyaltozónál tevékenységkorlátozást is jelentett. Kiemelkedően jó vizsgálati eredményt adtak a mikrobiológiai laboratóriumi vizsgálatok, hiszen a megvizsgált 68 fagyaltból és 132 személyi higiénés mintából (összes vizsgálat száma 1.354) egy esetben sem találtak kifogásolni valót. A laboratóriumok vizsgálták az élénk színű fagyaltok színezék tartalmát 14 esetben, de nem tapasztaltak határérték feletti színezék tartalmat. Egy esetben azonosítottak a fagyaltban azo-festéket határérték alatti mennyiségben, miközben a forgalmazásnál a fogyasztók ide vonatkozó tájékoztatása elmaradt, emiatt eljárást indítottak.

Első magyarországi tárolási helyen – amely lehet élelmiszer-előállító-, forgalmazó létesítmény vagy vendéglátóhely – 4.198 ellenőrzésre került sor, melynek eredményeként 2 esetben kellett a tevékenységet korlátozni, 4 esetben figyelmeztetést alkalmazni, és 16 alkalommal bírságot kiszabni a megállapított hiányosságok miatt. A NÉBIH laboratóriumaiban 2015-ben összesen 63.777 hatósági minta vizsgálatára került sor, a mintákon elvégzett vizsgálatok száma 241.013. A minták élelmiszer, takarmány és környezeti minták voltak, amelyekből mikrobiológiai, kémiai, radioanalitikai, érzékszervi, GMO vizsgálatokat végeztek. A tavalyi évben a laboratóriumok részt vettek az EU által szervezett méz- és hal-hamisítás felmérésére irányuló vizsgálatban, részletes eredményeket idén nyárra ígerte az értékelést végző EURL.

Nem állam által működtetett laboratóriumok engedélyezése és ellenőrzése során a hatóság 2015-ben 25 működési engedélyt adott ki első fokon, ezekkel kapcsolatban bírósági keresetet nem indítottak. Az engedélyezett laboratóriumokat 11 alkalommal ellenőrizte, a hatóság által kiadott minta összehasonlító mérésével. Az ellenőrzések kisebb hiányosságoktól eltekintve megfelelő eredménnyel zárultak, így határozat hozatalára nem került sor.

30. ábra: Élelmiszerminták laboratóriumi vizsgálata vizsgálati irányonként (2014, 2015)

A leggyakoribb hiba a tavalyi évhez hasonlóan a lejárt fogyaszthatósági idővel vagy lejárt minőségmegőrzési idővel való forgalmazás jogsértése volt. Ezt követte a jelölési hiba, a harmadik helyen pedig a nyomkövetési kifogások álltak. A laboratóriumi vizsgálatok kapcsán a 2015-ös évben a minőségi (analitikai, beleértve az adalékanyag) kifogásokat követték a mikrobiológiai és az érzékszervi követelményeknek való nem megfelelések miatti intézkedések, valamint az élelmiszerbiztonsági hiba megsértésével (például kémiai-biztonsági, reziduum-toxicológiai, stb. paraméterek) kapcsolatos nem megfelelések is előfordultak, azonban ezeknek a kifogásoknak a száma jóval alacsonyabb volt.

Az élelmiszerlánc-felügyeleti ellenőrzések alkalmával 2015-ben 141.171 élelmiszer és takarmánytételt vont ellenőrzés alá a hatóság, melyek közül 5.391 tételt kellett kivonni a forgalomból (3,8%). A forgalomból kivont tételek aránya a vizsgált tételekhez képest hazai élelmiszerek esetében 3,8%, tagállaminál 4% és harmadik országból származó élelmiszerek esetében 2,7% volt.

Folytatódott az élelmiszerláncban alkalmazott fertőtlenítő hatású szerek mikrobiológiai hatékonyságának vizsgálata, a kifogásoltsági, nem megfeleléségi arány 2015. évben is komoly élelmiszerbiztonsági kockázatot jelentett. A monitoring-, illetve élelmiszer eredetű megbetegedések kivizsgálása során vett fertőtlenítő hatású szerekből a NÉBIH laboratóriumában elvégzett vizsgálatok szerint 373 vizsgált mintából 133 fertőtlenítőszer nem fejtette ki az elvárt biocid hatást (2014. évben 72, 2013. évben 21 szer bizonyult kifogásoltnak). A területi élelmiszerlánc-felügyeleti szervek a nem megfelelő fertőtlenítő szerek felhasználását korlátozó határozatot 40 esetben adtak ki.

A 2015. évben az ivóvíz monitoring terv alapján 2.071 laboratóriumi ivóvízmintából 6.526 vizsgálata történt meg, célzottan a magasabb kockázatok irányában. Leggyakoribb kifogásolt paraméter az arzén, vas, mangán, ammónium, illetve a szokásosnál magasabb mikrobaszám, hasonlóan az előző évek eredményeihez. Kifogásoltság, illetve nem megfelelés esetén minden esetben első fokon határozat formájában megtörtént a víz felhasználásának korlátozása, a vízminőség-javító intézkedésekre kötelezés, illetve a vízfelhasználás felfüggesztése.

A NÉBIH a borászati termékek és az egyéb alkoholos italok ellenőrzése során 2015-ben 3.639 db helyszíni ellenőrzést végzett, 2.183 termékből vett mintát, további 1456 egyéb adminisztratív ellenőrzést folytatott. A borászati üzemek működési engedélyeinek kiadásával kapcsolatos feladatok (helyszíni szemlék, hiánypótlások elrendelése, szakhatósági hozzájárulások beszerzése, határozat elkészítése) realizálása során borászati

felügyelőink 269 esetben végeztek adminisztratív ellenőrzést. Az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból a borászati gépek, technológiai berendezések beszerzéséhez a 2011. évtől igényelhető támogatásról szóló, 83/2011. (VIII. 31.) VM rendelet szerinti szakmai igazoláshoz szükséges ellenőrzés 798 esetben történt. 389 külföldről származó borászati termék adminisztratív ellenőrzését végezték el az eredetigazolások kiadása céljából. 2015. évben 13460 tétel borászati termék esetében igényelték a bortermelők, előállítók, forgalmazók forgalomba hozatali engedélyt, így a megnövekedett számú előzetes, a forgalomba hozatalt megelőző ellenőrzéseknek köszönhetően csökkent a kereskedelmi forgalomba kerülő borok élelmiszerbiztonsági kockázata is. A kiadott forgalomba hozatali engedélyk száma folyamatos növekedést mutat 2012-óta. 2015. évben 1,3%-kal nőtt az előző évhez képest.

A forgalomba hozatalt megelőzően 602 esetben állapított meg kifogást (136.132,59 hl borászati termék) a hatóság. Ez a kifogásolási arány, jelentős növekedést mutat az előző évhez képest. A növekedés köszönhető a 2014-es kedvezőtlen évi viszonyoknak, melynek következtében a gyenge minőségű alapanyagból készült termékek esetében az érzékszervi kifogások száma jelentősen nőtt.

A forgalomba hozatalt követően vett ellenőrzési borminták közül 252 tétel esetében indított eljárást a hatóság. Az ellenőrzések során feltárt kifogások száma az összes ellenőrzés számhoz viszonyítva 2015. évben 1%-os növekedést mutat 2014 évhez képest. A NÉBIH Borászati Hatósági laboratóriuma 2015-ben összességében 15.643 db bor és alkoholos ital mintáját vizsgálta meg közel 300.000 vizsgálati paraméterre kiterjedően. Az összes megvizsgált minták száma 3%-os csökkenést mutat az előző évhez képest. Ebben az esetben is a csökkenés hátterében a 2014. évi szüreti szőlőmennyiségek és minőségek csökkenése áll.

Borászati termékek exportja vonatkozásában 39 különböző 3. országba történő kiszállítással kapcsolatban történtek ellenőrzések. A kiadott minőségi tanúsítványok száma 3.395 db (37.775 hl termék) volt 2015-ben, ez a korábbi évhez képest (2014-ben 3.532 db 45 141,84 hl termék) 4%-os csökkenést mutat. Ezen csökkenés oka, szintén a korábbi nem kedvező évi járát.

A kereskedelmi forgalomban tapasztalt nem megfelelések esetében a borászati hatóság összesen 2.566.390 Ft vizsgálati díj megfizetésére kötelezte a felelősöket, és értesítette az illetékes elsőfokú hatóságot (megyei kormányhivatal), hogy a kifogásolt minőségű, kizserelésű, illetve előzetes minősítés nélküli termékek árusításáért, illetve forgalmazásáért alkalmazzák a jogszabályban előírt szankciókat. A hamisított bor előállítása, valamint

az ellenőrzések során feltárt súlyos élelmiszer-higiéniiai hiányosságok, továbbá a borászati termék előállításához meg nem engedett anyag tárolása és egyéb jogsértések miatt 3 üzem ideiglenes bezárását rendelte el a hatóság.

A NÉBIH az EU WineDB programja szerint készült autentikus borokhoz 60 szőlőmintát vett, és a belőlük készített borok izotóparány-vizsgálataival hozzájárult az EU–Boradatbank Magyarországra vonatkozó adatbázisának kialakításához.

A NÉBIH július végén, az első nemzetközi hírek megjelenését követően haladéktalanul és soron kívül megkezdte az olasz borhamisítási botrányban érintett cégektől származó, hazánkba importált készletek ellenőrzését és elrendelte közel 50 ezer hl olasz bor zárolását. Ezzel párhuzamosan azonnali hivatalos tájékoztatást kért az illetékes olasz borászati hatóságtól, valamint a mintákat vizsgáló laboratóriumtól is. Felvette az olasz társhatóságokkal, laboratóriummal illetve az olasz Nagykövetséggel is a kapcsolatot. Augusztus 5-én magas szintű szakmai egyeztetés zajlott le az olasz hatóságok és az FM- NÉBIH delegáció között, melynek eredményeként a magyar hatóság újabb levélben fordult az olasz hatósághoz igen részletes tájékoztatást kérve az ügyekkel kapcsolatban. Az olasz hatóságtól – mintegy három hónap várakozást követően – megérkezett a zárolt termékek nyomon-követhetőségével kapcsolatos visszaigazolás, egyúttal biztosították hazánkat arról is, hogy a hamisítási és a nyomonkövetési hiányosságokkal érintett borászati üzemek területéről a jogszabályi előírásoknak nem megfelelő borászati termék nem kerülhetett ki. Ezt követően a magyar élelmiszerlánc-biztonsági hatóság megkezdte a zárolt tételek tételes összevetését az olasz hatóságtól kapott dokumentációkban szereplő információkkal, valamint azt is vizsgálta, hogy a termékek az eltelt idő alatt nem szenvedtek-e olyan károsodást, amely a forgalomba kerülés akadálya lehetne. A vizsgálatok eredményeképpen a NÉBIH nem talált a borokkal kapcsolatosan kifogást és a tételek zárolását folyamatosan elkezdte feloldani. A korábban zárolt tételek nyomonkövethetősége biztosított és minőségük is megfelelő volt. A hazánkba érkező lédig borászati termékek minősége az utóbbi évek szigorú hatósági ellenőrzéseinek köszönhetően javult.

GMO-VAL KAPCSOLATOS LABORATÓRIUMI VIZSGÁLATOK

Az élelmiszer GMO monitoring vizsgálatok keretében 2015. évben 293 élelmiszer minta analízisét végezte el a NÉBIH laboratóriuma. A minták megoszlása: 152 db szójatartalmú minta, 79 db kukoricát tartalmazó minta, 38 db rizsminta, 15 db lenmag minta és 9 db egyéb élelmiszer (burgonya, ananász, papaya, avokádó).

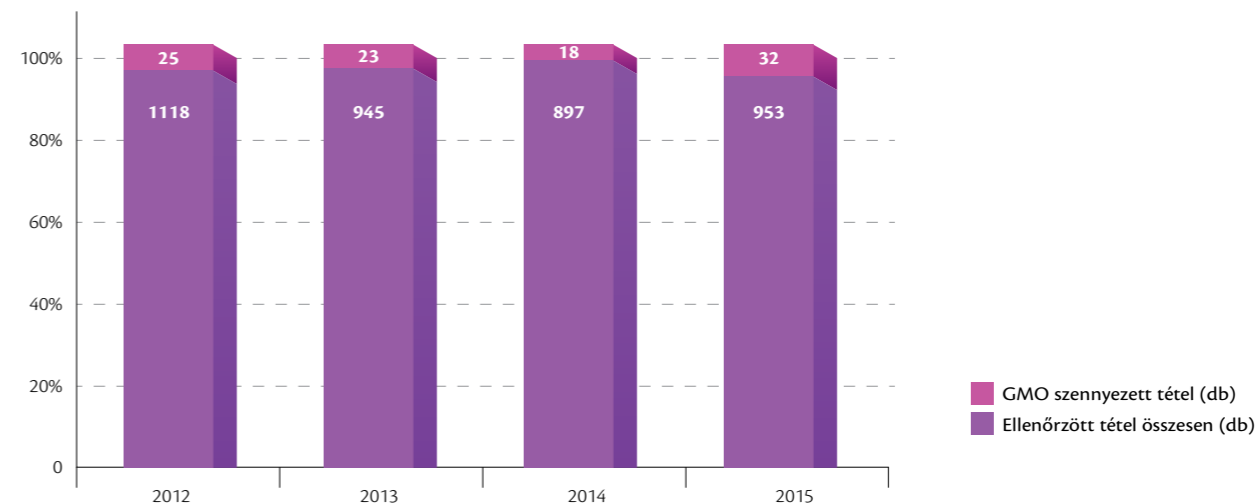
A szója tartalmú mintákból 89 db bizonyult negatívnak (58,5%). A 63 GM pozitív szójaminta minden esetben 0,1% alatti GMO tartalom alatt volt. A laboratórium 79 db kukoricát tartalmazó mintánál egy esetben mutatott ki 0,1% alatti GMO tartalmat. A rizs, len és egyéb minták minden esetben negatívnak bizonyultak.

Vizsgált összetevő	Szója	Kukorica	Rizs	Len (FP967)	Egyéb
Mintaszám (db)	152	79	38	15	9
GMO negatív	89 (58,5%)	78 (99%)	38 (100%)	15 (100%)	9
GMO pozitív	63 (41,5%)	1 (1%)	0	0	0
0,9% fölött	0	–	–	–	–
0,1%-0,9%	0	–	–	–	–
0,1% alatt	63	1	–	–	–

11. táblázat: **Élelmiszer GMO monitoring vizsgálatok 2015-ben**

A monitoring vizsgálatokon kívül, kiemelt vizsgálatok keretében 21 féle gabonagolyó GMO vizsgálata történt meg, ahol minden vizsgált mintát negatívnak bizonyult. A kiemelt vizsgálatok adatait a táblázat nem tartalmazza. A vetőmagok GMO szennyezettségének rendszeres ellenőrzése az import és hazai forgalmazású tételek esetében egyaránt kiemelt feladat volt.

GMO szűrővizsgálattal 953 db mintát ellenőrzött a NÉBIH laboratóriuma, ebből 32 db minta esetében volt kimutatható szennyezettség. Kereskedelmi forgalomba szánt GMO szennyezett vetőmag tétel az előző három évhez hasonlóan 2015-ben sem került elvetésre.

31. ábra: **Az elmúlt 4 év vetőmag GMO ellenőrzései**

A takarmány GMO monitoring vizsgálatok keretében 90 db takarmányminta analízisét végezte el a laboratórium. A minták megoszlása: 36 db kukorica takarmányminta, 28 db szója takarmányminta, 20 db keverék takarmányminta, 2 db repceminta és 4 db egyéb takarmányminta (búza, árpa, tritikálé, rizs).

A 36 db kukorica takarmányminta minden esetben negatívnak bizonyult (1db kukorica takarmánymintában találtunk Roundup Ready® szója szennyezést).

A 28 db szója takarmánymintákból 6 db bizonyult negatívnak. A 22 db GMO pozitív szójaminta GMO tartalma 7 esetben 0,1% alatt volt, és 15 db pedig 0,9% felett tartalmazott GMO-t. A legtöbb esetben a pozitív eredmény Roundup Ready® szója jelenlétével magyarázható. A pozitív mintákból néhány esetben még Roundup Ready® 2 és MON87701 szója eventek voltak kimutathatóak.

A 20 db keverék takarmánymintákból egy minta kivételével minden esetben kimutatható volt GMO. 1 db mintánál a GMO tartalom 0,1% és 0,9% között volt, míg 18 db mintánál 0,9% feletti. A szójamintákhoz hasonlóan a minták nagyrészből Roundup Ready® szója volt azonosítható, de néhány esetben Roundup Ready® 2 és MON87701 eventek is megjelentek a keverékekben. A rendkívüli vizsgálatnak számító méhtápok

a keverék takarmányok között kerültek vizsgálatra, mely minták 0,9% felett tartalmaztak GMO szója és kukorica eventeket (Roundup Ready®, NK603, MON88017, MON89034).

Az egyéb minták (búza, árpa, tritikálé, rizs) minden esetben negatívak voltak. A vizsgáltak eredményeinek összefoglalását a táblázat tartalmazza.

Vizsgált minta jellege	Kukorica	Szója	Keverék	Repce	Egyéb
Mintaszám (db)	36 db	28 db	20 db	2 db	4 db
GMO negatív	36 db (100%)	6 db (21,5%)	1 db (5%)	–	9 db (100 %)
GMO pozitív	–	22 db (78,5%)	19 db (95%)	2 db*	–
0,9% fölött	–	15 db	18 db	–	–
0,1%-0,9%	–	–	1 db	–	–
0,1% alatt	–	7 db	–	–	–

*A 2db repce mintából kimutattuk a 35S promotert és NOS terminátort, de mivel a vizsgálat iránya a 619//2011/EU rendeletben meghatározott géntechnológiával módosított eventek kimutatására irányult, így a pozitivitást magyarázó, EU-ban engedélyezett GMO event nem került azonosításra.

12. táblázat: **Élelmiszer GMO monitoring vizsgálatok 2015-ben**

A takarmány GMO monitoring tervnek megfelelően 63 minta esetében kellett ellenőrizni a 619//2011/EU rendeletben meghatározott géntechnológiával módosított eventek jelenlétét (LLP – low level presence). A vizsgált takarmány alapanyagok és keverék takarmányok mindegyike LLP negatívnak bizonyult.

AUDITOK ÉS FELÜLVIZSGÁLATOK

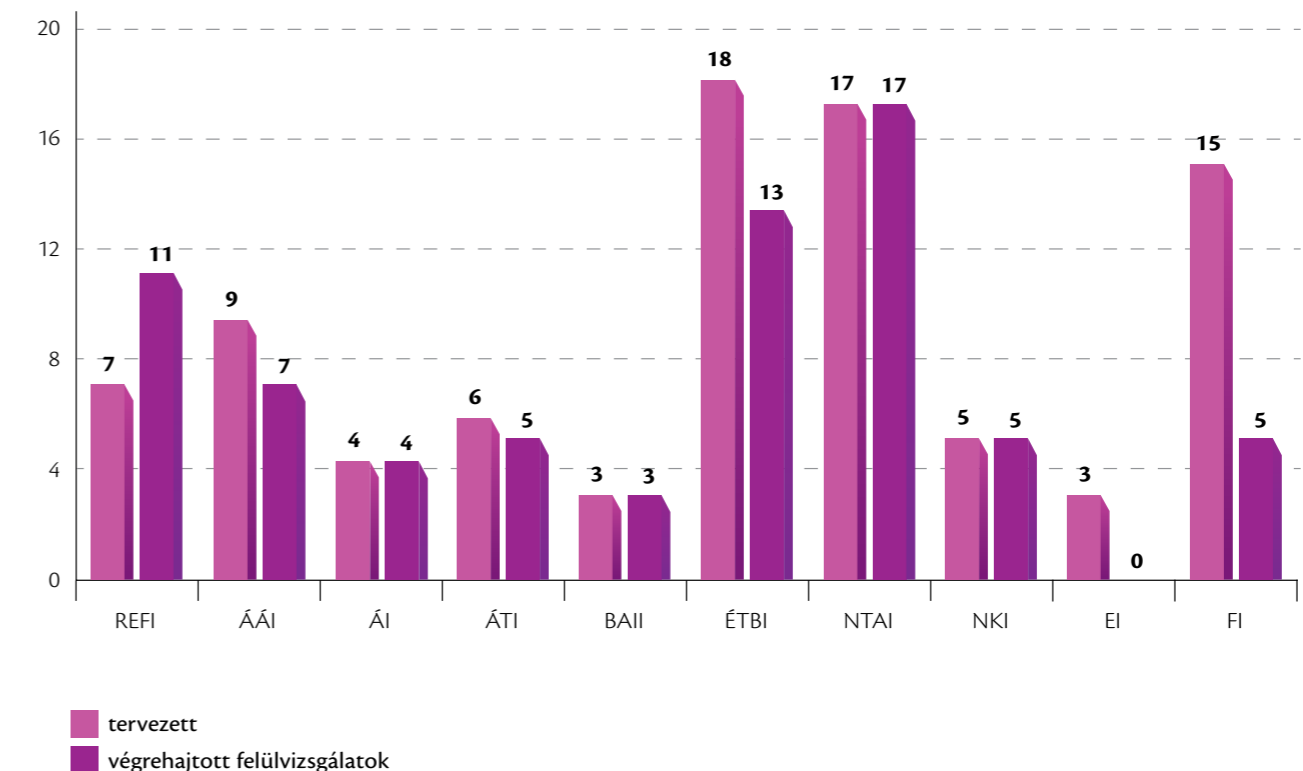
A NÉBIH feladata a hatáskörébe tartozó hatósági feladatok megyei kormányhivatalok és a járási hivatalok által történő ellátásának felügyelete és felülvizsgálata.

Emellett a NÉBIH gondoskodik a Kölcsönös Megfeleltetés keretében tervezett ellenőrzések végrehajtásának szakmai felügyeletéről és ellátja az ökológiai tanúsító szervezetek elismerését, ellenőrzését és felügyeletét is.

A felülvizsgálatok szakterületi ellenőrzések, illetve auditok formájában történnek.

A NÉBIH felülvizsgálati rendszere 2013. december 9-étől MSZ EN 9001:2009 szabvány szerint tanúsított,

figyelembe véve az ISO 19011:2011 Útmutató irányelveit is. Az éves Felülvizsgálati program összeállítását egy körülbelül egy hónapos tervezési folyamat előzi meg, amelynek keretében azonosításra kerülnek a kockázati tényezők, majd kockázatelemzéssel meghatározásra kerül, hogy mely tényezők esetében szükséges kockázatkezelő intézkedést bevezetni. Bizonyos témákban jogszabály írja elő az évenkénti felülvizsgálat végrehajtását. A tervezés során figyelembe veszik az FVO ellenőrzések ajánlásait és a felsővezetői prioritásokat. A tervezett 87 felülvizsgálatból 70-et végrehajtottak, 23 elmaradt és 6 adódott hozzá év közben.

32. ábra: **2015. évi felülvizsgálatok teljesülése igazgatóságok szerint**

A program végrehajtásában résztvevő tíz igazgatóság közül öt nem tudta elvégezni maradéktalanul az év elején betervezett valamennyi felülvizsgálatát. Egy igazgatóság egy betervezett felülvizsgálatot sem tudott

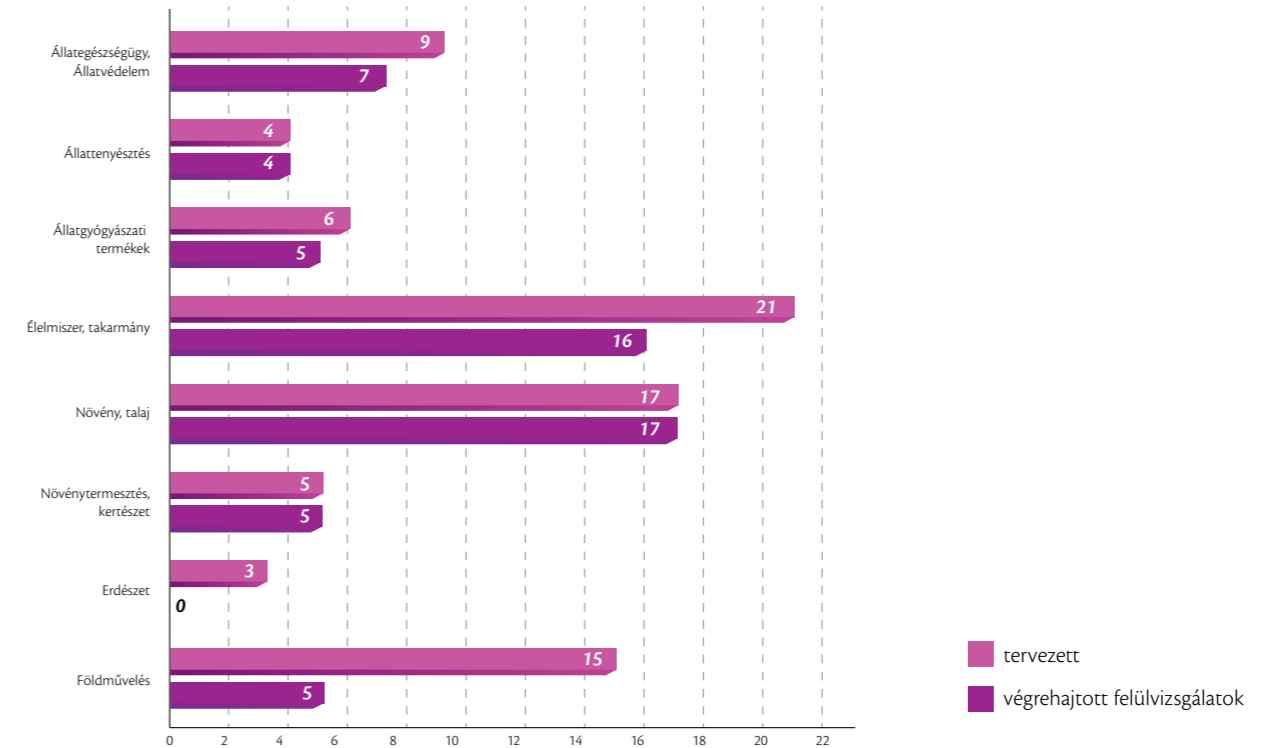
végrehajtani. Ennek okai a humán erőforrás hiányában és más, előre nem tervezett feladatok felmerülésében keresendők (pl. terméktesztek, harmadik országi felülvizsgálatok, hivatalos kiküldetés). Esetenként azért vált szükségessé egyegy szakterületi ellenőrzés törlése, mert az eredeti időpontról elhalasztott ellenőrzést nem lehetett későbbi időpontra tenni, mivel az adott megyei kormányhivatalnak abban a negyedévben már volt egy másik betervezett szakterületi ellenőrzése vagy auditja. Az élelmiszer eredetű megbetegedésekhez kötődő szakterületi ellenőrzés pedig azért maradt el, mert 2015ben nem történt a feltételeknek megfelelő esemény, amely az ellenőrzés lefolytatásához szükséges lett volna.

A végrehajtás aránya javult az előző év adataihoz képest: 2014ben a betervezett felülvizsgálatok 75%, 2015-ben 80%a valósult meg.

Felülvizsgálat típusa	Felülvizsgálatot végző szervezeti egység	
Audit	11	Rendszerszervezési és Felügyeleti Igazgatóság
Szakterületi ellenőrzés	7	Állategészségügyi és Állatvédelmi Igazgatóság
	4	Állattenyésztési Igazgatóság
	5	Állatgyógyászati Termékek Igazgatósága
	3	Borászati és Alkoholos Italok Igazgatóság
	13	Élelmiszer- és Takarmánybiztonsági Igazgatóság
	5	Földművelésügyi Igazgatóság
	5	Növénytermesztési és Kertészeti Igazgatóság
	17	Növény-, Talaj- és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatóság
Összesen	70	

13. táblázat: **2015-ben végzett felülvizsgálatok**

A NÉBIH 2015. évre 80 szakterületi ellenőrzés végrehajtását tervezte, amelyből 59 valósult meg.

33. ábra: **A tervezett és végrehajtott ellenőrzések száma ágazonként**

A vizsgálatok kitertek számos szakterületi hatósági ellenőrzés felülvizsgálatára.

A szakterületi ellenőrzésekből megállapítható, hogy a létesítmények és termékek hatósági ellenőrzése a NÉBIH által kiadott egységes, kockázatbecslésen alapuló éves létesítményellenőrzési és monitoring terv alapján zajlik. Az ellenőrök egységes szakmai ismereteit a központi képzési rendszer és a kiadott szakmai útmutatók biztosítják.

Általánosságban megállapítható, hogy a hatósági ellenőrzések ügyfélbarát módon zajlottak, az ellenőrök felkészülten érkeztek az ellenőrzés helyszínére, eljárásuk során az előírásoknak megfelelően jártak el, komplexen nézve az egész folyamatot.

Jó gyakorlat, hogy az ügyfél terheinek csökkentése érdekében az ellenőrzéseket a járási és megyei kollegák egy időre ütemezik (megyei és a vágóhidat felügyelő hatósági állatorvos), és arra is egyre több esetben van példa, hogy társhatóságként működnek együtt (hegybíró és borászati felügyelő).

A vizsgált területeken a monitoring terv teljesült, oly módon, hogy néhány esetben szükség volt a mintavételek éven belüli átütemezésére.

A dokumentáció kezelésében és az azt követő eljárásban azonban előfordult több olyan helytelen gyakorlat, amely nem felelt meg a jogszabályi előírásnak. Sok hiányosságot állapítottak meg a hatósági ellenőrzési jegyzőkönyvek kitöltésében. Arra is volt példa, hogy az ellenőrök nem észlelték a nem megfelelést, illetve a probléma észlelése esetén nem tették meg a szükséges intézkedéseket (írásbeli figyelmeztetés-, a hiányosság jegyzőkönyvben történő említésének hiánya, nem megengedett méltányosság alkalmazása).

A felülvizsgáltak elmondása alapján a járási és megyei átszervezések következtében a hatósági feladatok ellátására nagyon kevesen vannak mind járási, mind pedig megyei szinten. Bár egyes szakterületeken magas minőségű szakmai munkavégzés folyik, a szakemberhiány miatt jelentős a határidő túllépés.

2015. évben lefolytatott auditok

Egyéb felülvizsgálatok

A NÉBIH az élőállat-kereskedelemhez kapcsolódó felügyeleti és nyomonkövetési intézkedések kapcsán 2 szakterületi ellenőrzést hajtott végre a megyei kormányhivatalok felügyelete alá tartozó állategészségügyi határkirendeltségeken (Röszke, Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér).

A NÉBIH 2 éves intervallumban (2015-2016.) tervezte Magyarország állategészségügyi határállomásainak ellenőrzését az állategészségügyi ellenőrzésre köteles élő állatok és termékek szállítására és ellenőrzésére vonatkozó előírások felügyeletével kapcsolatos hatósági gyakorlat vizsgálatára irányulóan.

A 2015. évben a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér Állat-egészségügyi Határállomása és a szerb-magyar határszakaszon lévő Röszke Állat-egészségügyi Határkirendeltségének ellenőrzése valósult meg. Állati melléktermék témakörben a Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági, Növény- és Talajvédelmi Főosztályán került sor központi szakterületi ellenőrzésre, különös tekintettel az állati mellékterméket feldolgozó üzemek és a tagállami beszállítások nyomonkövetési rendszerének ellenőrzésére vonatkozóan.

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyét érintő ellenőrzés nem valósult meg, mivel a megjelölt időpontban egy Uniós ellenőrzés is zajlott a megyében.

Az év folyamán az Európai Bizottság auditáló és ellenőrző szerve (FVO), valamint több harmadik ország hatósága (Vámunió, Kínai Népköztársaság, Tajvan, USA) hajtott végre auditokat az engedélyköteles élelmiszer-előállító létesítményekben, mely 38 létesítményt érintett.

Az ÁSZ a központi alrendszer egyes intézményei pénzügyi és vagyongazdálkodásának ellenőrzése során vizsgálta a NÉBIH 2008-2013. közötti tevékenységét.

A pénzügy és a vagyongazdálkodás legtöbb dimenzióját szabályszerűnek ítélte az ÁSZ, illetve értékelte a javuló tendenciákat. A NÉBIH gondosságát, munkatársai precizitását bizonyította, hogy a vizsgálat tárgyát képező hosszú időszak ellenére az ellenőrzéshez szükséges dokumentáció minden évre naprakészen az ÁSZ rendelkezésre állt.

Természetesen a jelentés kitér a hiányosságokra is, hiszen a folyamatosan változó jogszabályok és a gyakori szervezeti változások között nem jutott mindig elegendő személyi erőforrás a napi működés mellett, belső eljárásrendjeiket, kontrolljainkat aktualizálni. Ugyanakkor az ÁSZ helyszíni ellenőrzés során, az ellenőrök hasznos kérdései, iránymutatásai és tapasztalatai alapján, még a jelentéstervezet megismerése előtt mód nyílt egyes belső eljárások korrigálására.

A NÉBIH a megállapítások jelentős részének korrigálást már a vizsgálat időtartama alatt megkezdte; célja a továbbiakban, hogy a még fennmaradó kisebb hiányosságokat – például a teljesítményellenőrzés kapcsán megfogalmazott javaslatot – is kezelje.

Ökogazdálkodók ellenőrzését és tanúsítását végző tanúsító szervezetek éves felülvizsgálata

A felülvizsgálat két tanúsító szervezet által végzett mintavételek végrehajtására terjedt ki. A tanúsító szervezetek a mintavételeiket a NÉBIH által kiadott Mintavételi Útmutató és a saját minőségirányítási rendszerük eljárási dokumentumai szerint végzik. Általánosságban elmondható, hogy a Mintavételi Útmutató értelmezése, betartása nehézségekbe ütközik, ezért annak felülvizsgálata várható a NÉBIH részéről. A tanúsító szervek által végrehajtott mintavételek száma az előírtnak megfelelő, azonban az ellenőrök megfelelő gyakorlatszerzéséhez nem elegendő.

A vizsgálat nem megfelelést tárt fel a mintavételre kijelölt személy kompetenciája, valamint a hiányzó mintavételi gyakorlat tekintetében. Nem minden esetben állt rendelkezésre mintavételi eszköz a gyanú alapján, illetve a kockázatbecslési terv alapján végzendő mintavételhez. Egy alkalommal a mintavétel nem a követelményeknek megfelelően történt. Megállapításra került, hogy egyes esetekben a kockázatbecslési terv alapján végzendő mintavételre, illetve a gyanú alapján történő mintavételre az ellenőrök nincsenek felkészülve, továbbá a megfelelő szakirányú végzettség hiánya nem teszi lehetővé az esetleges jogszabálysértő gyakorlat feltárását, a szükséges intézkedések megtételét, illetve befolyásolhatja a mintavétel eredményességét.

A Hungária Öko Garancia Kft. soron kívüli felülvizsgálata

A 2014. évi éves felülvizsgálat következményeként a NÉBIH a tanúsító szervezet kereskedelemmel kapcsolatos ellenőrzési és tanúsítási tevékenységét 60 napra felfüggesztette, az öko termékek nyomon követésének nem megfelelő ellenőrzése miatt, egyúttal a nem megfelelések javítására kötelezte. A felfüggesztési idő lejártát követően, a NÉBIH soron kívüli auditot szervezett annak megállapítása céljából, hogy a tanúsító szervezet megtette-e a helyesbítő intézkedéseket.

A vizsgálat megállapította, hogy a tanúsító szervezet az előírt javító intézkedéseket végrehajtotta, megfelelően dokumentált eljárásokat hozott létre az ökológiai eredet igazolása céljából elvégzett nyomonkövetési vizsgálatra vonatkozóan, a kereskedelemmel foglalkozó ügyfelei esetén. A tanúsító szervezet megfelelően vizsgálta a nyomonkövethetőséget. Egy beszállító esetében a nem megfelelést feltárta, és megfelelő intézkedést hozott. A helyszíni ellenőrzés során a tanúsító szervezet megfelelően vizsgálta az ökológiai eredet igazolhatóságát a beszállítói tanúsítványok vizsgálatán keresztül. Az alkalmazott eljárás megfelel a saját előíró dokumentumában szerepeltetett előírásoknak.

A tanúsító szervezet a rendszerjavító intézkedéseket követően ismét megfelelően képes ellátni a kereskedelemmel foglalkozó partnereinek ellenőrzését és tanúsítását.

Kölcsönös Megfeleltetés rendszerének éves felülvizsgálata

2015-ben három megyei kormányhivatalnál került sor a Kölcsönös Megfeleltetés ellenőrzési rendszerének éves felülvizsgálatára a „Vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelme” és a „Növényvédő-szerek kezelése, felhasználása” tárgyában.

Az ellenőrzött megyékben jól szervezett és felépített ellenőrzési rendszer működik. A feladatellátás megfelelően koordinált. Az ellenőrök száma elegendő, szakirányú végzettségük megfelelő, a feladatellátással kapcsolatos képzések biztosítottak. A hivatalok gépkocsállománya és az ellenőrzéshez szükséges eszközök rendelkezésre állnak, egy megye kivételével, ahol a színes nyomtatás feltételei nem adóttak.

2015-től az MVH kezdeményezése alapján az MDM rendszerben megtalálható elektronikus térképeket használják az ellenőrök (korábban központilag kinyomtatva kapták meg ezeket). A térképek a jegyzőkönyv generálásával egy időben kerülnek át az MDM-ből a KM szakrendszerbe, ami sok időt vesz igénybe. A két rendszer közötti kommunikációt VPN kapcsolat biztosítja, amelynek a pillanatnyi kimaradása a jegyzőkönyv-generálás megszakadását okozza. Mivel az MDM-be késve kerültek feltöltésre a térképi állományok, 2015-ben egy hónappal később tudták megkezdeni az ellenőrzéseket.

A kinyomtatott blokkterképeken a domborzati viszonyokat szemléltető színek között kicsi a különbség, ezért nehéz elkülöníteni a különböző lejtésű területeket.

Az ellenőrzési rendszer hatékonyabbá tétele érdekében szükség van a térképek generálásának gyorsítására, valamint a térképeken hangsúlyosabb színek használatára.

Nem megfelelést két területen tárt fel az audit. Egyrészt az ellenőr a helyszíni ellenőrzés során a parcellák megtekintésére vonatkozó kötelezettségnek nem teljes körűen tett eleget, másrészt nem került sor a tartalék helyszíni ellenőrök kijelölésére.

Általánosságban megállapítható, hogy a Kölcsönös Megfeleltetés rendszere kellően részletesen szabályozott, amelynek előírásait a megyei kormányhivatalok teljesítik.

Rendszerelemzés a hatósági folyamatok elektronizáltsági fokának feltérképezése érdekében

A 2015-ös év folyamán hat szakterület (talajvédelem, bioüzemanyag-termelés, állati melléktermékek, élelmiszer, takarmány, járványügy) hatósági folyamatainak felmérésére került sor, amelyek alkalmával az elektronizáltság fokát térképezték fel.

A hat audit során összesen 227 hatósági folyamat elemzése történt meg. A hatósági eljárások értékelése hatfokozatú skálán zajlott, attól függően, hogy mennyire elektronizált az adott folyamat.

Megállapításra került, hogy a hatósági folyamatok elektronizáltsági szintje általánosságban rendkívül alacsony. A 0. és az 5. szinten álló folyamatot az auditok nem tártak fel.

A szakmai munkát többféle elektronikus rendszer támogatja (AIR, BIO alkalmazás, OÁIR, KM Szakrendszer, MEBER, TRACES, RASFF, ADNS, OIE WAHIS, EU pénzügyi jelentésformáinak rendszere). Ezek a rendszerek - a BIO alkalmazás kivételével - a hatóság belső folyamatait támogatják, ez azonban nem eredményezi az ügyféli oldal elektronizáltságát.

A 4. szintű elektronizáltságot az ÉTDR-be (Építésügyi hatósági engedélyezési eljárásokat Támogató elektronikus Dokumentációs Rendszer) tartozó folyamatok testesítik meg.

A Borászati és Alkoholos Italok Igazgatóság 2012-113. számú felülvizsgálatának nyomkövető auditja

A borászati hatóság 2012. évi rendszerauditja után a 2015-ben elvégzett nyomkövető audit azt vizsgálta, hogy a borászati hatóság milyen intézkedéseket tett a 2012. évi audit során feltárt, 18 témakörben összefoglalt hiányosságok, nem megfelelések vonatkozásában.

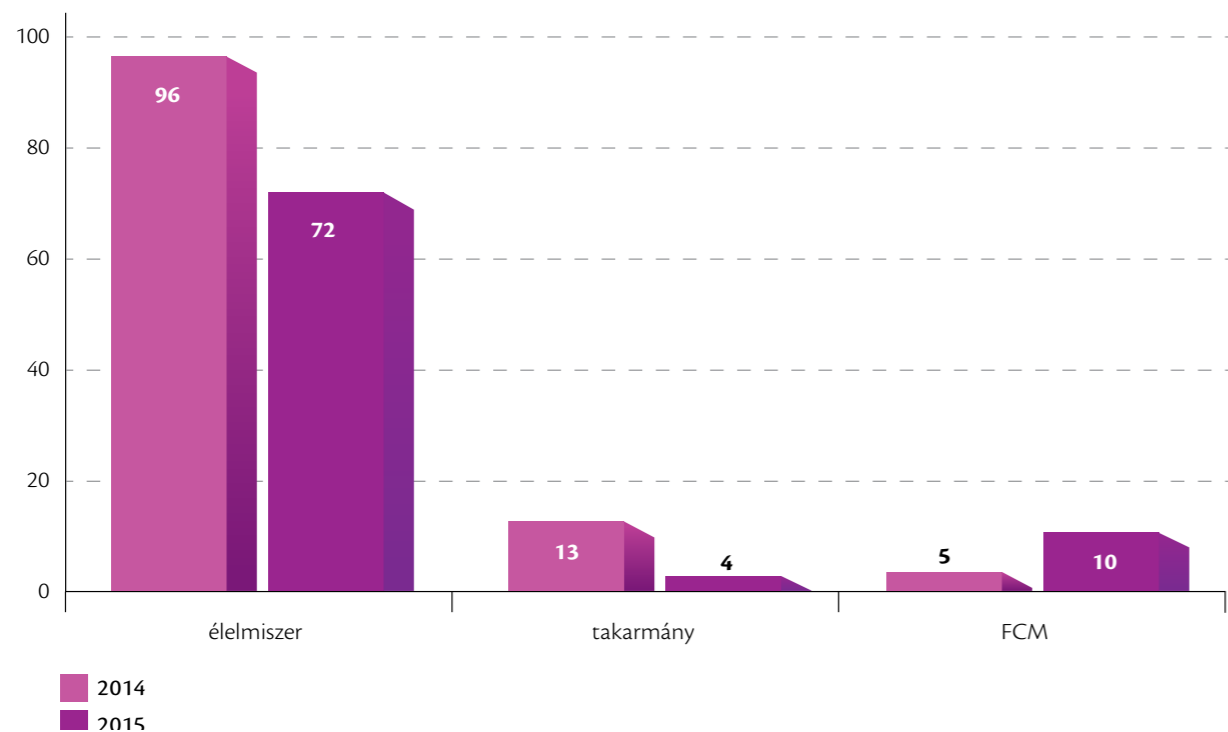
A 2012. évi auditot követően a borászati hatóság készített intézkedési tervet. A nyomkövetés arra a folyamatra irányult, amellyel az igazgatóság az intézkedési tervben foglaltak végrehajtását módszeresen követi és számon kéri. Az utóellenőrzés megállapítása szerint az audit a vizsgált 18 témakörből csak kettő olyat talált, amivel kapcsolatban nem történt előrelépés. Továbbra is szükség van jogszabály/jogi szabályozó eszköz módosítására, informatikai fejlesztésre.

RASFF

Az EU tagállamokban működő élelmiszer- és a takarmánybiztonsági riasztási rendszer (RASFF, Rapid Alert System for Food and Feed) kijelölt nemzeti kapcsolattartója a NÉBIH. A NÉBIH honlapján folyamatosan, hetente frissül az új RASFF ügyek magyar nyelvű adatbázisa, megtalálhatók a RASFF éves jelentések, információk jelennek meg egyes kiemelt magyar vonatkozású esetekkel kapcsolatosan.

A brüsszeli RASFF központ 2015-ben összesen 2.961 eredeti bejelentést továbbított a tagállamoknak, melyek között 743 a riasztás, 378 az információs jelentés nyomon követésre, 473 a figyelemfelhívó információs jelentés és 1367 a határ-visszautasítás volt. A bejelentéseken túlmenően 41 hír is érkezett. A 2015. évi bejelentésekből 88% (2.606) vonatkozott élelmiszerekre, 7% (205) takarmányokra és 5% (150) élelmiszerrel érintkező anyagokra. Az élelmiszerekkel kapcsolatos EU-bejelentések leggyakoribb oka a patogén mikroorganizmusok jelenléte, valamint a megengedettnél magasabb mikotoxin szint volt. További nagyobb számú bejelentést tett szükségessé a növényvédőszer-maradékokkal, nehézfémekkel (a legtöbb esetben higannyal, ritkábban kadmiummal) szennyezett élelmiszerek észlelése, valamint jelentősnek mondható az élelmiszer adalékok és színezékek, allergének, idegen (szennyező) anyag és nem megfelelő összetétel miatt tett bejelentések száma is.

Magyar vonatkozású ügy 2015-ben 86 volt, ami az előző évihez képest 25%-os csökkenést jelentett (2014, 114 eset). 2015-ben a RASFF-ban jelentett 26 magyar származású termékre vonatkozó kifogás közül 1 esetben a termék harmadik országból származott, illetve a 9 magyar bejelentésből három volt magyar származású termék miatti. 2015-ben összesen 72 élelmiszerrel, 4 takarmánnyal és 10 élelmiszerrel érintkező anyagokkal kapcsolatos magyar RASFF ügy volt.

34. ábra: Magyar vonatkozású RASFF ügyek (2014, 2015)

Egy magyar vonatkozásúvá vált élelmiszerrel kapcsolatos bejelentést a román hatóság később visszavont. A legtöbb hazai ügy szennyezett gyümölcsökkel és zöldségekkel volt kapcsolatos (14 eset, 16,5%). Növényvédőszer-maradékot, patogén mikroorganizmusokat (norovírus, Clostridium botulinum), nehézfémeket és mikotoxinokat mutattak ki a forgalmazott gyümölcsökben és zöldségekben. A második legnagyobb csoportot a gabona és péksütemények csoportja jelentette (11 eset, 12,9%). Itt leggyakrabban a bioszennyezők (atropin), a mikotoxinok (DON, fumonizinek, aflatoxinok) és az allergének (jelölési hiba) okoztak problémát. A harmadik leggyakrabban kifogásolt termékcsoporthoz az élelmiszerrel érintkező anyagok kerültek (10 eset, 11,8%). Ebben a termékcsoporthoz a leggyakoribb kifogást a primer aromás aminok és nehézfémek kioldása jelentette. A különleges táplálkozási célú élelmiszerek, étrend-kiegészítők és dúsított élelmiszerek 9 esettel (10,6%-kal) szerepeltek (összetételi problémák, új élelmiszer és nehézfém jelenléte).

2015-ben riasztásként 39, tájékoztatásként 29, határ-visszautasításként 5 bejelentés érkezett, míg hír formájában a NÉBIH 3 esetben kapott értesítést a Bizottságtól. A magyar hatóság 4 riasztást, 2 tájékoztatást és 3 határ-visszautasítást jelentett be. Kétoldalú (bilaterális) megkereséssel 11 ügyben fordult valamely tagállam hazánkhoz vagy Magyarország más tagállamhoz.

KAPCSOLATTARTÁS AZ EURÓPAI ÉLELMISZERBIZTONSÁGI HATÓSÁGGAL (EFSA)

JEGYZET

Az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA) az élelmiszerlánc kockázatainak értékelésére és kommunikálására létrehozott, az Európai Bizottságtól, az Európai Parlamenttől és a tagállamoktól független, európai uniós költségvetésből finanszírozott szervezet. A NÉBIH az EFSA hivatalosan kijelölt hazai partnerintézménye az EFSA „Focal Point” hálózatában, melynek átfogó feladata a tudományos információcseré támogatása az EFSA és a hazai intézmények, szakemberek között. A hálózat feladatainak ellátása keretében a NÉBIH többek között frissítette (intézmények törlése, új intézet nevesítése) az EFSA Art36 listáját a hazai intézmények vonatkozásában, az EFSA tudományos tevékenységéről, kiírt pályázatairól, konzultációiról folyamatosan tájékoztatta a hazai szakembereket, konferenciát szervezett az EFSA támogatásával és közreműködésével.

Az Európai Bizottság a szakterületek egyre szélesebb köréből már az EFSA-n keresztül kéri be a munkájához szükséges tagországi adatokat. Ezek közül a növényvédőszer-maradékokra és a kémiai anyagokra vonatkozó laboratóriumi mérési adatokat a NÉBIH szolgáltatja, az EFSA által megadott és megkövetelt formai követelményeknek megfelelően.

KÉSZÍTETTE:
Földművelésügyi Minisztérium